

చెన్నపట్టణము మార్చి ౧౯౨౭

సంపుటము ౪ | అక్షయ సంవత్సరము ఫాల్గుణమాసము | సంఖ్య 3

కంకణము

భోగరాజు నారాయణమూర్తిగారు

(వెనుకటిసంచిక తరువాయి)

గీ. తఱుచు తెగి వ్రాలుచుక్కలు ధరణిఁ బడఁగ-నెడము లేక మామేఘాళి నడుమఁ జిక్కి-
యొండొకనభంబు గల్పించుచుండె మాకు-నభ్ర మన్వర్థనామధేయంబు గాఁగ.

శా. దేశాంతర్గతుఁడయ్యె భర్త, జగమెంతే మెచ్చు మీ మేఘసం(?)
దేశంబన్నను, మాకు నున్న దొక సందేశంబు గొంపోయి మా
యాశల్ దీర్పఁడటంచుఁ దెల్పఁడని తారాబ్జాస్య లంపన్ దదా
దేశంబుం గొనివచ్చు దూతికలకిన్ వ్రాలె నత్తారకల్.

మ. అమితోగ్రాకృతి నుద్భవించి సకలాశాంతంబులన్ శ్రీమహే
శ మహాలింగము వ్యాప్తమౌ నెడ విరాజత్పారిజాత ప్రసూ
నములన్ వేల్పులు పూజసల్పెడు నుదంతంబెల్ల మామేచకా
భ్రముపై వ్రాలెడు తారకావళి స్ఫురింపంజేసె మా కయ్యెడన్.

శా. తారామండలమందె యంతవఱ కంతర్భూతుఁడై వింట దు
ర్వారాస్త్రంబులఁ గూర్చి మారుతుఁడు మాపైనిం బ్రయోగింపఁ ద
న్నారాచానలకీలికావళియునా నాఁ డావియన్నిర్గళ
త్తారావారము మా కపారభయదోత్పాతంబె యయ్యెం గటా!

౬

శా. ఆయుత్పాతము లుప్పతిల్లుటయు నత్యాకస్మికంబౌ మహా
వాయుధ్వానము మా చెవింబడియెఁ దద్ధ్వానంబు విన్పింప మా
కాయంబుల్ గడు జల్లుజల్లుమనియెన్, గాయంబులున్ జల్లనన్
మాయోగంబున నొక్క జల్లువడియెన్ మానుండి తన్మోమండలిన్.

ఉ. తొల్లిటి పుణ్యపాపములతోడనె నాకము నారకమ్ము సం
ధిల్లఁగ వానినిఁ బడసి తీరి పదంపడి భూతధాత్రికిం
ద్రెళ్లెడు జీవకోటులటు ద్రెళ్లె ననేక సహస్రసంఖ్యలై
జల్లున నేలపైఁబడిన జల్లన నంబుకణప్రకాండముల్.

క. అతరి నేసరి వాతా-ఘాత మధఃపాతగతిని గల్గించునో యు
స్థితిన్ బింకము సెడి జీ-మూతవ్రాతములు వడక మొదలిడె నకటా.

క. వికలమతిన్ మిన్నుల వికా-వికలై యిలఁ బడకయుండు వెరవున మాఁవా
రికణము లత్యాతురతన్-జకచక వెను వెనుక కొదుగసాగెను మింటన్

క. ఈ తెరగున నాభీకర - వాతధ్వానమ్ము కతన వారిదములలో
నూతనసంచలనం బు-ద్భూతంబై మిన్నుల దివులుపుట్టించుటయున్.

ఉ. ప్రాంతచరత్పయఃకణకృపాపరిలబ్ధసుఖస్థితిన్ దదీ
యాంతరమందు డాఁగి పవనాహతిఁ ద్రెళ్లకమున్న నిశ్చల
స్వాంతముతో సుమారమణుఁ జర్వితచర్వణమైన యిట్టి జ
న్మాంతరముల్ ఘటింపవల దంచును వేడుకొనం దొడంగితిన్.

శా. వందే శంకర మిందుశేఖర ముమాప్రాణేశ్వరం సంతతా
నందశ్రీవిభవప్రదం విబుధసంతానార్చితాత్యుల్లస
న్మందారాంచిత సుందరాంఘ్రియుగళం మన్నాథ మర్కోజ్జ్వలం
కందర్పాంతక మంబుజోదరసఖం కైవల్య సంధాయకమ్.

శా. వ్యాసాగస్త్యవసిష్ఠనారద భరద్వాజాదిసన్మున్యప
న్యాసాధారగుణాలయాయ భవబంధత్రాసనాశాయ కై
లాసశ్రీవిభవాయ పంకమయదుర్లంఘ్యోచ్చలజ్జీవనా
వాసక్లేశహరాయ భక్తహృదయావాసాయ తుభ్యన్నమః.

శా. నాకుం జెల్లెనె ఖేచరత్వజనితానందైకభాగ్యంబు? నా
నాకూపస్థదురంతపంకనిచయాంతర్మగ్నసంతాప మెం
తోకాలంబయి పొందుచుందుఁ గరుణాధారుండవై నన్ను నిం
కేకూపంబునఁ ద్రోయ నెంచితొకదోయీ, తండ్రి, మృత్యుంజయా!

మ. భవఘోరార్ణవవీచికాతరణసంపత్కారణం బెన్నఁగా
భవదంఘ్రిస్మరణంబ! యన్యతరణోపాయంబు లే దింక, నీ
భవసంతాపభరంబు దుర్భరము, నాప్రాపీవె కాపాడు మో
భవదూరా, యభవా, భవా, శివ, శివాప్రాణేశ, మృత్యుంజయా!

శా. నీవారిన్ నిరతంబు నీవు కరుణానిర్నిద్రభద్రాత్ములన్
గావింపం దలపోసె; దేము నభిషేకస్ఫూర్తి నేవేళ నీ
సేవార్చావిధు లాచరింప నెదలోఁ జింతించి మావారినిన్
నీవారిం బలెఁ బ్రోవఁగాఁ దగదె తండ్రీ, నీకు మృత్యుంజయా!

శా. లోనం బుట్టువు కీటకచ్ఛటలు, కల్లోలంబులుం గల్గ, విం
తేనిన్ వక్రత నేఁగుజీవనములే, దేపంకసంపర్కమున్
గానన్ రాదు; వియచ్చరత్వము సదా కల్పించి నా కీపయిన్
రానీకయ్య, పునర్మహీపతనసంత్రాసంబు మృత్యుంజయా!

మ. భువిఁ జచ్చున్ దివిఁ జొచ్చు; నచ్చటను జావుం గాంచి చొచ్చున్ భువిన్
భువిచావున్ దివిచావు నాఁగ నిటుచావుల్ రెండు భూతాళికిన్;
భువి చావున్ సుఖసుప్తిపోలెఁ బడయంబో నేనుగా నక్కటా
దివి చావున్ ననుఁజావనీకుము కపర్దిస్వామి, మృత్యుంజయా!

మ. బహుధాభూతవిలాసకందుకకళాప్రజ్ఞన్ సదా తన్మహా
ర్మహులుద్యత్ప్రితద్గతిక్రమములన్ మోదింతె? యుష్మత్కరా
బ్జహతిన్ మింటికిఁ దూలి నేలఁ బడఁగా నాసిద్ధమై యుంటి, నీ
కుహనాఖేలన మేల నాయెడల నీకుం దండ్రీ, మృత్యుంజయా!

శా. గంగాశీతలశీకరప్రకరసాంగత్యంబు దివ్యాంగనా
సంగీతామృతపానవైభవ ముదంచత్కామరూపంబు, నా
కుం గల్పింపుము శాశ్వతమ్ముగ సథఃకూపమ్ము చేకూర్చ కో
గంగాసంకలితోత్తమాంగ, భవభంగా, లింగ, మృత్యుంజయా!

౧౦

గీ. అనుచుఁ బ్రార్థించుచుండఁగ నంతలోన-నస్మదీశ్వరార్చనమున కంతరాయ
ముం ఘటించినాఁ డఖిలభూభువనభవన-భంజనవిజృంభమాణ ప్రభంజనుండు.

శా. స్తంభీభూత దిగంతపూరిత పయోదవ్రాతసంచాలనా
రంభోద్వేగసమేత దుర్భరతరా రావావదీర్ణైక స
ర్వాంభోజ ప్రభవాండభాండుఁడయి నాఁ డమ్మారుతిస్స్వంపు ప్రా
రంభించెన్ బహుధాచరాచర సమగ్రధ్వంస సంచారమున్.

ఉ. స్థావరజంగమాత్మకము సర్వజగంబు క్షణంబులో గత
స్థావరమై సహూకలిత జంగమమయ్యెను, జంచలన్మహీ
జావళియున్ శిరఃకరకృతాభినయంబులఁ బాడఁజొచ్చెఁ గ
ర్దారివెనోనా నిరంతరనిరర్థక జల్పనకల్పనాధ్వనిన్.

చ. త్రుళ్ళియు నిక్కి-నీల్గియును దూఁగియు వాగియు విఱ్ఱవీగియున్
గల్లునుద్రావువాఁడు ధనగర్వితుఁడున్ దుద కొక్క-పెట్టునన్
ద్రెళ్లెడ రెట్టు లట్టు చెలరేఁగియు నిట్టటు లూఁగులాడియున్
బెల్లు ధ్వనించి మించియు గుభిల్లునఁ గూలె మహీరుహావళుల్.

మ. వరలున్ నిశ్చలహూనధర్మము జగత్ప్రాణానుబంధంబులన్
బరివర్జించిన యంతకాలము; జగత్ప్రాణానుబంధంబులన్
బరివర్తింపఁగదా ఘటిల్లెను సధఃపాతాత్తక్లేశ మీ
సరణిన్ మాకని చాటు నాఁటిప్రపతత్సర్వావనీజావళుల్.

ఉ. భూతలమందుఁబోలె సురభూములయందును భూతకోటికి
జాతము గాక తప్ప దవసానదశావసరంబునన్ మహా
వాతము; నాఁడు బిట్టడలుపాటు ఘటింపఁగఁ జేసె నమ్మహా
వాతవిజృంభణంబు భువి వారికిన్ దివివారికిం గటా!

శా. ఘోరాకారమరుత్ప్రయుక్తభయసంక్షోభంబులన్ మేము ఛీం
కారారావము లాచరించునెడఁ గ్రేంకారారవం బొప్పఁ గాం
తారావాసమయూరవారము లొగిన్ నాట్యంబు గావించె; నౌ
రా రా! యొక్కరిఖేద మింకొకరి కల్యామోదమౌనే కదా ?

శా. పైకిన్ మైత్త్రి నటించి మాపతనమున్ వాంఛించు లోలోన, మ
మ్మాకాశమ్మునఁ జూచి యేచి పురులల్లాడించుమాత్రంబునన్
గేకివ్రాతము మాకుఁ గూర్చునని సంకేతించి వాక్రుచ్చు నీ
లోకం బింతటిగ్రుడ్డిదా యనుచు నాలో నేనె చింతించెదన్.

శా. స్ఫారంబై బహుభీతభూతమయి ఝంఝామారుతోద్ఘుష్టహుం
కారం బెందు విరామ మొందకయె యోంకారానుకారంబుతో
నీరేజప్రభవాండభాండమునఁ దానిండంగ, సాక్షాన్మహోం
కారబ్రహ్మమయంబు లోకమనువాక్యం బప్పు డూహించితిన్.

౧౧

శా. నీరంధ్రాంబుధరవ్రజంబు, త్రిజగన్నిర్మూలనాఖేలనా
పారీణానిలపాదతాడనములన్ బట్టాడి, బిట్టోడి, పె
ల్లారాటంపడి, బింకమెల్లఁ జెడి, నీరై నేఁటిరేయింగటా!
ప్రారంభించె మదేభతుండనిభధారాపాతముల్ ధాత్రికిన్.

చ. ప్రభువు ప్రకంపనుండయినరాజ్యము త్యాజ్యముగాన రండు రం
డభయముగల్గు దేశమున కభ్రములార, యటంచు శత్రుభూ
పభయము పెంపునన్ వలసపోయెడు తెంపునఁ బోవఁజొచ్చె ని
న్నభము దొలంగి సాంఘనఘనాఘనముల్ మహికిం గ్రమంబునన్.

ఉ. ఆలయకాలకాలనిభుఁడైన ప్రభంజను తాడనంబులన్
జీలియు ప్రీలియున్ మిన్నులఁ జిందరవందరలైన పాపయో
దాలుల నుండి నేఁడు కురియందొడఁగెన్ వడగండ్లుఁగూడఁ గీ
లాలముతోడి మాంసశకలమ్ములలీల నిలాతలమ్మునన్.

ఉ. కొన్ని వనంబులందు నొకకొన్ని సముద్రములందు నింకనుం
గొన్ని కొలంకులందు మఱికొన్ని మహానదులందు నీగతిన్

గ్రస్సనఁ గూలె నీలమణికాంతులనేలు పయోదమాలికల్
మిన్నుదొలంగి దారుణసమీరణ మారణకారణంబునన్.

సీ. కలుషమ్ములుంగ కొక్కటన పెక్కాట లత్యానందమునఁ గూడి యాడియాడి
సురుచిరబహుదివ్యసుందరీగాన రతిప్రమోదంబులఁ దేలి తేలి
మిన్నుమన్నరయ కీయున్నతి స్థిరమంచుఁ బోరానియాశలఁ బోయిపోయి
కటకట! తుదకుఁ బ్రకంపన బాధకు లోనై మనంబున లోఁగి లోఁగి
పొంకమును బింకమును జెడి పొరలువాఱి - ముడుతలంబడి పెనువాతమున మునింగి
నీరుగ్రమ్ముచు నాడుమానిఖలమేఘ - మాలికలు క్రమక్రమముగా నేలవ్రాలె.

ఉ. ఇచ్చటనుండి నేలఁబడనీక ననుం గృపఁ గాచుచున్న మా
నెచ్చెలి మబ్బులన్నియుఁ జనెన్, బకువాతఁ బడంగఁ బొండవుల్
సొచ్చినయింటిపిపులిసకుఁ జొప్పన నాకును సక్రమంబుగా
వచ్చెను వంతు మారుతునివాతఁబడన్ విధినిర్ణయంబునన్.

క. బలహీనులమగు మాపై - బలిసి విరోధించి కూల్పఁ బాల్పడిన మహా
బలుబలమును విధిబలము ప్ర - బలమగునెడఁ బ్రోచు భీమబలుఁ డున్నాఁడే?

ఉ. నెక్కొని మింటనుండి లెగి నేలకురాలినరిక్కరీతి, వి
ల్లెక్కిడి వ్యాధుఁడేయ గుఱియేటునఁ గూలిన పక్కిభాతి, నే
దిక్కును లేక నేనకట! తీవ్రతరంబగు మారుతాహతిన్
గ్రక్కునఁ గూలినా నొకయగాధమహార్ణవమధ్యమందునన్.

౧౨

ఆ. వె. కూలి సొమ్మసిల్లి కులమువారి కృపోప-చారవిధుల సేదదేఱి, దైవ
మా, భవార్ణవమున మఱలఁ ద్రోసితె యని-ఘోరుఘోరుమనుచుఁ బొరలి యేడ్చి.

చ. క్రమముగఁ గన్నువిచ్చితిని గాంచితి లోకము, లోకమెల్ల సం
ద్రమె యనుకొంటి బుద్బుదవితానములే ప్రజలంచు నెంచితిన్
సమతయు శాంతి నిశ్చలత సాగనియుండలి సర్వజీవన
క్రమముల గుర్తెఱింగితి నగాధవిషాదపయోధి మున్గితిన్.

ఉ. సంతత మీయపారమగు సాగరమందలి జీవనంబులో
నెంతయు వంటి యంటనటు లేఁ జరియింపఁగ నెంచి, దేనినా

శింతును నాశ్రయింతు నను చింతనునింగితిఁ గాని జీవనా
క్రాంతముగాని సాధనము గానఁగనైతిని నెన్ని భంగులన్.

ఉ. జీవనధర్మమూనియును జీవనమం దెటు లంటి యంటన
ట్లే విహరింపనేర్తు? నగరే వినిరే నెవరేని నన్ను? నా
కేవెరవుల్ స్ఫురింప కెద నింతతలంచుకొలందిఁ దోఁచు నా
నావిధసంశయమ్ములు మనమ్ముఁ గలంచెఁ దొలంచె ధైర్యమున్.

ఉ. రమ్మిటురమ్ము సాగరతరంగములందు నుయ్యాలలూఁగఁ జి
త్రమ్మగు కేళిమై గిరగిరన్ సుడులం దిరుగంగ నంచు, లే
శమ్మును దోఁచనీక నను సారెకుఁ బిల్చెడువారిచేత స్వాం
తమ్ము మఱింత నావశము దప్పె నహో పరమార్థచింతలన్.

మ. ఇవి కల్లోలము లిందుఁ జిక్కుకొనరా, దీవంక నావర్తముల్
తవులం గూడదు వీనియం, దట నగాధం బట్టిపోఁగూడ, దు
న్నవిధంబుండెదమన్న జీవనగతుల్ నన్నొక్కచో నిల్వనీ
వవిలంఘ్యంబగు నీటిసాగరమునందా చేరితిన్ దైవమా!

క. పృథువిషనిధి యిది క్షీరో-దధియఁట! రత్నాకరమఁట! తన్మధ్యమునన్
బుధవంద్యుఁడు నారాయణుఁ-డధివసియించునఁట! యివి యనౌచితులె కదా!

సీ. కామించి పెక్కుభంగము లోర్చి శృంగితో మైమఱపూని నీమద్గురంబు
క్రోధించి కలతిమికులముల నలయించి పాలియించె నీటిమింగిలము కొదమ
లోభించి యామిషలాభ మన్యులకీక మెసవక యొసఁగె నిమ్మునలి మొసలి
మోహించి స్వకుటుంబమును మేపు చాకొన్నపయి మీలకొనఁగ దీపాడుఝషము
మదమునన్ గ్రాహమును గడుమత్సరమున - మకరమును నీటఁ బోరాడుటకుఁ దొడంగె
నకట! దుర్గుణంబుల కెల్ల నాలయంబు-సకలభయహేతుభూత మీసాగరంబు.

ఉ. రాగముపోదు, త్యాగమనరాదు, విరాగముగల్గ, దింద్రియో
ద్యోగము మాఱ, దెయ్యెడల యోగము సాగదు, సర్వజంతుసం
భోగవిలాసలాలనము భూతవినాశనహేతుభూత మీ
సాగర మెట్టిబుద్ధిబలశాలికినైనను సీదరా దహో!

ఉ. జీవనమందు భ్రాంతిపడి చిక్కుకొనందగ దిందుఁ బెక్కు న
క్రావళు లుండు నెంతటిమహాబలునే న్గబళించుచుండు; దం

తావళవల్లభుండు ఘననక్రముఖంబునఁ జిక్కి స్రుక్కఁగా
రావలసెంగదా మును మురారి వికుంఠమునుండి ధాత్రికిన్.

౧౩

శా. కారాకూరము, నక్రవిక్రమ, ముదగ్రగ్రాహచక్రమ్ము, దు
ర్వారోత్తుంగతరంగవారమగు పారావారమున్ సంతత
శ్రీరామక్షితినాథపాదయుగళీసేవారతిన్, యోగి సం
సారంబుం దరియించుచందమున మున్ సామీరి లంఘింపఁడే.

ఉ. చంచలకన్నఁ జంచలము సర్వవిధమ్ముల మర్కటంబు; క
ల్పించె నయారె దాని కమలీమస యోగమహత్త్వసిద్ధి, దాఁ
టించె మహాసముద్రము! ఘటించె జగజ్జనపూజనమ్ము! నే
మంచు నుతింపవచ్చు మహిమాఢ్యము శ్రీరఘురామనామమున్.

ఉ. రామ, రమాభిరామ, రఘురామ, యశోధనరామ, జానకీ
రామ, పయోజమిత్రకులరంజనరామ, యయోధ్యరామ, సు
త్రామముఖాఖిలామరవితాననతాంఘ్రిసరోజరామ, శ్రీ
రామ, సదాశ్రితప్రకరరక్షకరామ, నమోనమోనమః.

ఉ. అప్పులుదీర వెన్నటికి; నప్పులుదీరక పుట్టుచావులున్
దప్పవు; పుట్టుచావులటు తప్పనిచోట విముక్తిగల్గ; దో
యొప్పులకుప్ప, ఓయినకులోద్వహ, ఓరఘురామచంద్ర, ఈ
యప్పులకుప్పనుండి యెటులైన ననుం దరిఁజేర్చి ప్రోవవే.

శా. ఘాతప్రాక్కృతపాతకమ్ములు, జగత్ఖ్యాతంబులున్ మంగళ
వ్రాతమ్ముల్ భవదీయచారుచరణాబ్జాతమ్ము లాసించినా
నేతద్భూతమయాకృతిన్ విడిచి నేనెంతేని ముక్త్యాకృతిన్
జేతఃప్రీతి వహింపఁ జేయఁగదవే సీతామనోవల్లభా!

ఉ. భక్తజనావనాంకమును భానుకులాభరణంబ, యిట్టిచో
రిక్త మొనర్పఁ బోక ప్రసరింపఁగఁ జేయఁగదయ్య, హా. క్తికం
సక్తిని నున్న నాపయిని జల్లని నీకనుదోయి వెంబడిన్
ప్రాక్తనకర్మపాక పరిపాకవిపాక విలోకలోకముల్.

ఈ భక్తవిజయ గ్రంథము మహారాష్ట్రదేశంబునం దవతరించిన మహామహిమగల జ్ఞానులగు కవీశ్వరులచే రచింపఁబడిన మహాభక్తుల చరిత్రముల నన్నిటిని గైకొని సకల జనులకును సులభముగ బోధపడునట్లు తెనుఁగున వచనముగా వ్రాయఁబడినది. ఈభక్తుల చరిత్రములలో నొక్కొక భక్తుని చరిత్రము ఒక్కొక విధమైన విషయమును దెలియఁజేయును. ఆ విషయమును జ్ఞప్తియం దుంచికొని యారీతిగాఁ బ్రవర్తించువారికి యిహలోకమునందు విశేష కీర్తియు, పరలోకమునందు ముక్తియు నిశ్చయమై యుండును.

ఎట్టివారికిని, ఏస్థితియం దుండువారికిని, యీపుస్తకము మహోపకారి యగును. ఎట్లు? భక్తియేకదా ప్రాధాన్యము. కావున భక్తునికిని, భక్తిలేనివానికి, వివేకికిని, అవివేకికిని, నీతిజ్ఞానము ధర్మాధర్మవివేచనము సన్మార్గదుర్మార్గ లక్షణములను బోధించుచుండుటచే యిది సకలమైనవారికిని పఠనమాత్రముచేతనే పరమప్రయోజనము నొసంగును.

ఆది పాండురంగ

భక్తవిజయము

అయిదుభాగములు

కోయిల్ ధనాల దేవరాజ దాసులవారిచే
రచియింపఁబడినది
రాయల్ సైజులో సుమారు 1000 పుటలు గలది
గ్లేసుకాగితములపై ముద్రింపఁబడి
కాలికో బైండు చేయఁబడి
20 ఆఫ్టోన్ పటములు చేర్చబడ్డది.
వెల 6-0-0. పోస్టేజి ప్రత్యేకం

ఈపుస్తకమును జదువువారికి మనశ్శాంతి కల్గును. లోకము లోని సంసారమువలని దుఃఖము మున్నునివృత్తియగును. మహా దుఃఖమునే పరికల్పించు హృష్ఠ యువేదన మనెడివ్యాధికి మంచి మందుగా నుండును.

ఇట్టి పురుషార్థమైన యీ మహాగ్రంథమును జదివినయెడల, పుణ్యపాప వివేచనము స్పష్టముగాఁ దెలియఁబడును. అనఁగా ఎట్టివారికైనను సన్మార్గమునందే పోవునట్లు చేయుటకిది సాధనమైన మహాగ్రంథము.

కేవల లౌకిక విషయములయందే మునిఁగియుండువాఁడైనను ఒక్కసారి దీనిని జదువుచేని, అతఁడు పారమార్థిక విషయాసక్తుఁడు గాకపోయినను సన్మార్గమునందుఁ బ్రవేశింపకపోయినను, గురుభక్తియు, దైవభక్తియు, భాగవతజనభక్తియు కలవాఁడుగా నుండును. మేము చెప్పినట్టి విషయములెల్ల ఈ గ్రంథములో లేదని నిరూపించువారికి దీనివెలను మరల మీకిచ్చుటకు అభ్యంతరము లేదు. ఇది ముమ్మాటికిని సత్యము. ఇంతకంటె దృఢవాక్యమేమి మేము చెప్పఁగలము.

ఈపుస్తకము తీయునప్పుడు, ఎమ్.ఆది అండు కంపెని పేరున్నదాయని చూచితీయండి, లేనియెడల మోసపోదురు.

వలయువారలు:—

ఎమ్. ఆది అండు కంపెని,

పుస్తకవ్యాపారులు, (అప్పా బిల్డింగ్సు) 11/286, ఎస్ప్లనేడ్, మదరాస్.

ఉ. భంగములం దగుల్కొను నవస్థయు, వక్రత నేగువారి దు
స్సంగతి నొందుదుస్థితియుఁ, జంచలజీవనయాత్రయున్, సతం
బుం గలబుద్ధ్యుదాంగమును బోవిడి దివ్యరుచిప్రయుక్తము
క్తాంగము నొందఁజేయుము దయానిధి, రామ, రఘుప్రభూత్తమా!

౧౪

శా. అయ్యయ్యో! యొడలెల్ల జల్లుమను నేలా? యిప్డు నాకేమిరా
నయ్యెన్? దిమ్మిరివోవునట్లయగు నాయంగంబు; లాత్మన్ భయం
బయ్యెన్; రాఁగలముప్పు చొప్పెఱుఁగ రాదయ్యెన్; భయంబేల? నా
కియ్యబ్ధిన్ బడుకంటె గొప్పదగు ముప్పేమున్న దూహించినన్.

చ. కువలయజీవితాంతకునిక్రూరకరాయతపాశభీతి నా
కవునను కొంత కట్టినమయమ్మునుగా దటువంటిచిహ్నాలె
య్యవియునుఁదోఁప; క్రూరక భయంపడ నేమిటి? కింతకున్ శుభం
బవునొకో నన్నుదైవము దయామయదృష్టులఁ జూచె నేమొకో.

చ. కళలు తొలంగి రాహుఘుముఖంబునఁ జిక్కి విముక్తమైన యు
ష్డలఁతి యలంతిగా ధవళమై కనవచ్చు సుధాంశుబింబ మ
ట్లలతియలంతిగా ధవళమై కనవచ్చెడు నాదుమేను; ని
మ్మూల ననుఁగూడ నీశ్వరుఁడు ముక్తి మొనర్చునె యిమ్మహోదధిన్?

మ. ధవళంబైన కొలందిఁ గంటికిసమస్తంబున్ గడున్ వింతగా
ధవళంబై కనవచ్చుఁ; జిత్త మిపు డేతత్సాగరంబన్న భీ
తి వడంబోక, సమత్వముం జెడక, శాంతింబొంది యుప్పొంగు; నిం
తవిశేషంబగునూతనత్వ మెటు లొందంజాలినానో కదా!

శా. హేయుం బంటిని సాగరంబు; నిపుడాంతేన్ మనఃప్రీతి సు
శ్రేయంబున్ శుభదాయకంబనుచుం జింతింతు; నెందేనియున్
శ్రేయోశ్రేయవిచారనిర్ణయము భాషింపంబడున్ దానవ
స్థాయత్తమ్మగు చిత్తవృత్తి కనుసార్యంబైన భావంబునన్.

శా. కల్లోలంబులు గాసరా వెచట, వైకల్యంబులే కార్తిలే
కుల్లం బూరటగాంచె, సాగరగతోద్యోగంబు లీలావిలా

సోల్లాసంబుగఁ దోఁచె, నార్తజనరక్షోపాయపారీణు సా
ధ్వల్లక్ష్మీశుకృపామహత్త్వమున ముక్తింబొందు సత్యున్నతిన్.

౧౫

గీ. ధవళమయి సన్నుఁజుట్టె వింతయగునొక్క-దివ్యతేజంబు చక్రాకృతిని నదేమొ!
సాగరవిచారమునఁ గానఁజాలనైతి-నిమ్మహోత్కృష్టదర్శన మింతవఱకు.

మ. వలయంబై ధవళాంబుజాభమయి దివ్యంబై మహోద్యత్ప్రభా
నిలయంబైనపవిత్రతేజ మిది దీనింగంటి, నాపుణ్యముల్
ఫలియించెన్, సమసెన్ సమస్తభవసంబంధానుబంధంబులున్
బొలిసెన్ బుద్బుదవర్తనమ్ము, లొలసెన్ ముక్త్యున్నత శ్రీలహో.

క. ఎన్నఁగ ముక్తాస్ఫోటమ-హోన్నతపదవిని వహింప నొండొకగతి యుం
డ న్నేరదు సాగరగతి-కన్నను నెవ్వారికనుచుఁ గనుఁగొంటి నిటుల్.

క. అని మనమున ననుకొనినం-తనె తత్తేజంబునుండి "తథ్యము! తథ్య"
మ్మనుశబ్దారంభముతో-వినఁబడియెను నాకు నిట్లు విస్ఫుటఫణితిన్.

మ. పరమంబైనరహస్య మియ్యది గ్రహింపంగంటి వీభాగ్యమున్
దరు చెవ్వారికినైన వెశమును బొందన్ రాదుసూ! సాగరాం
తరకల్లోలములం దనామకగతిన్ నాశంబునుం బొందు నీ
సరివారిన్ మణిపూసవైతివి భవజ్జన్మంబు సామాన్యమే?

గీ. సాగరంబునఁ జొచ్చి లేశమ్ము నీవు-జీవనతరంగములయందుఁ జిక్కుకొనవు;
స్వాతి శుభజన్మనక్షత్ర మిా తెఱంగు-నీకు ముక్తాకృతి ఘటించె నిక్కువంబు.

మ. కల విందేబహురత్నరాసులు, జగత్కల్యాణసంచారముల్
గలవిందే నినుఁబోలువారికిని ముక్తాస్ఫోటభాగ్యోన్నతుల్
గలవిందే, కలవానితో సుఖపడంగా లేక హేయంబుగాఁ
దలఁపం గూడదు సాగరమ్ము నిది సిద్ధాంతంబు ముమ్మాటికిన్.

భాషాసంప్రదాయములు

శ్రీ పరవస్తు వెంకటరామానుజస్వామిగారు, యం. ఏ.

1. 'ఇండో-యూరపియన్' భాషాకుటుంబనామములు

భాషలను ప్రకృతిప్రత్యయసామ్యమును బట్టి భాషాశాస్త్రజ్ఞులు కుటుంబములుగా విభజించియున్నారు. వానిలో సంస్కృతముతో సంబంధించిన కుటుంబమునకు 'ఇండో-యూరపియన్' (Indo-European) కుటుంబమనియు, 'ఇండో-జర్మానిక్' (Indo-Germanic) కుటుంబమనియును వ్యవహారము కలదు. ఈ కుటుంబములోని భాషలు చాలవరకు హిందూదేశములోను 'యూరపు' (Europe) ఖండములోను వ్యవహరింపబడుచుండుటవలన దీనికి 'ఇండో-యూరపియన్' భాషాకుటుంబమను వ్యవహారము సంభవించినది. మరియు నీకుటుంబములోని భాషలలో నేదియును సంస్కృతము వ్యవహరింపబడుచుండిన హిందూదేశముకంటె దూర్పుగా లేదనియు, 'జర్మానిక్' భాష వ్యవహరింపబడుచుండిన 'జర్మనీ' (Germany) దేశముకంటె పశ్చిమముగా లేదనియు దలంపబడుటచే నీకుటుంబమునకు 'ఇండో-జర్మానిక్' భాషాకుటుంబమను పేరు వచ్చినది. కాని యిటీవల 'జర్మానిక్' భాష వ్యవహరింపబడిన దేశముకంటె పశ్చిమముగానున్న దేశములలో వ్యవహరింపబడుచున్న 'కెల్టిక్' (Keltic) భాషకూడ నీకుటుంబములో జేరినదని తెలిసికొనుటచే నీకుటుంబమునకు పైనామముకంటె 'ఇండో-కెల్టిక్' (Indo-Keltic) భాషాకుటుంబమను నామము యుక్తతరమైయున్నను భాషాశాస్త్రజ్ఞు లెవ్వరు నీనామమును వ్యవహరించియుండలేదు. 'ఆర్యన్' (Aryan) అను నామమునుకూడ కొందరు పూర్వము వాడియుండిరి కాని యిది ప్రస్తుత మీకుటుంబములో జేరిన యొకశాఖకు పేరుగా వ్యవహరింపబడుచున్నది.

వ్యాసకర్త

2. 'ఇండో-యూరపియన్' కుటుంబశాఖలు

ఈకుటుంబములో జేరిన భాషలనన్నిటిని విమర్శించి వానికుండు సంబంధతారతమ్యమునుబట్టి వానినీక్రిందరీతి నెనిమిదిశాఖలుగా భాషాశాస్త్రజ్ఞులు విభాగము చేసియున్నారు.

1. ఆర్యన్ (Aryan)
2 అర్మీనియన్ (Armeniar)
3 ఆల్బేనియన్ (Albanian)
4. బాల్టో-స్లెవోనిక్ (Bolto-Slavonic)
5. గ్రీక్ లేక హెలనిక్ (Greek or Hellanic)
6. ఇటాలిక్ (Italic)
7. కెల్టిక్ (keltic)
8. జర్మానిక్ (Germanic)

వీనిలో మొదటి నాలుగుశాఖలలో జేరిన భాషలకు 'సతెమ్' (satem) భాషలనియు, చివర నాలుగు శాఖలలో జేరినవానికి 'కెంటుమ్' (Centum) భాషలనియు సంజ్ఞ కలదు. 'లాటిన్' (Latin) భాష 'ఇటాలిక్' శాఖలో చేరియున్నది. 'గాథిక్' (Gothic), 'హైజెర్మన్' (High German), 'ఇంగ్లీష్' (English) అను నీమూడుభాషలును 'జర్మానిక్' శాఖలో జేరియున్నవి. ప్రాచీన 'ఇంగ్లీషు' భాషకు 'ఏంగ్లోసేక్సన్' (Anglo-Saxon) అనునామాంతరము కలదు. 'లిథుయేనియన్' (Lithuanian), 'స్లెవోనిక్'

(Slavonic), 'రష్యన్' (Russian) అను భాషలు 'బాల్టో-స్లెవోనిక్' శాఖలో చేరియున్నవి. 'ఐరిష్' (Irish) భాష 'కెల్టిక్' శాఖలోనిదై యున్నది. 'అయో నిక్'(Ionic), 'యాటిక్'(Attic), 'డోరిక్'(Doric) అను మొదలగునవి 'గ్రీక్' భాషాభేదములు.

3. ఆర్యన్ శాఖ

పారసీక దేశపు భాషలును హిందూ దేశములోని భాషలును (చూ. 4.) 'ఆర్యన్' శాఖలో చేరియున్నవి. పారసీక దేశపు భాషలకు 'ఐరేనియన్' (Iranian) భాషలని నామాంతరము కలదు. ప్రాచీనమగు 'ఐరేనియన్' భాష 'అవెస్తా' (Avesta) యనియు 'ప్రాచీనపర్షియన్' అనియు రెండువిధములుగా నున్నది. పారసీకులమతగ్రంథము 'అవెస్తా' (Avesta) లోని భాషయగుటవలన దానికి 'అవెస్తా' యను నామము కలిగెను. క్రీస్తుశకమునకు పూర్వము 500 సంవత్సర ప్రాంతమున పారసీక దేశము నేలుచుండిన 'డెరయస్' (Darius) మొదలగు రాజుల శాసనములలోని భాషను ప్రాచీన 'పెర్షియన్' అని వ్యవహరింతురు. అటుతరువాతి కాలమున పారసీక దేశములో వ్యవహరింపబడుచుండిన భాషకు 'పహ్లావి' (Pahlavi) యని పేరు. 'అఫ్ఘన్' (Afghan) 'బెలూచీ' (Beluchi) ఆధునిక 'పర్షియన్' మొదలగునవి ప్రస్తుతము వ్యవహారములోనున్న 'ఐరేనియన్' భాషలు.

'ఐరేనియన్' భాషలలో ప్రాచీనతమమగు 'అవెస్తా' భాషకును, హిందూ దేశపు భాషలలో ప్రాచీనతమమగు వైదికసంస్కృత భాషలకును బరస్పరము మిగిలిన శాఖలతో నుండు సంబంధముకంటె నధికసంబంధ మగపడుటచే పారసీక దేశపు భాషలును హిందూ దేశములోని భాషలును నొకశాఖలో జేర్పబడినవి. 'అవెస్తా' భాషకును, సంస్కృత భాషకును,నుండు సంబంధ మీక్రిందను జూపబడినది.

'అవెస్తా' భాషలోని యేపదమునైనను దానివర్ణములలో స్వల్పమార్పును జేసి సంస్కృతపదములోనికి మార్చవచ్చును. ఈక్రిందను 'అవెస్తా' లోనియొక మంత్రము వ్రాయబడియున్నది.

təm amavantəm yazatəm
surəm damohu səvistəm
mitrəm yazai zaotrabyo

దీనిని వర్ణములలో స్వల్పములగు మార్పులను జేసి యీ క్రిందివిధమున వైదికభాషలోనికి మార్చవచ్చును.

"తం అవంతం యజతమ్
శూరం ధామసు శవిష్ఠమ్
మిత్రం యజై హోత్రాభ్యః"

ఇట్లు స్వరూపమునందే కాక మాతృభాషలోని వర్ణములమార్పునందును వ్యాకరణమునందును గూడ 'అవెస్తా' భాష విశేషముగా సంస్కృతమును బోలియున్నది. మాతృభాషలోని e, o, అను రెండు వర్ణములును పాశ్చాత్యభాషలలో సామాన్యముగా మార్పును బొందక నిజస్వరూపములతో నుండగా సంస్కృతమున మాత్రము అ (ఆ) కారములోనికి మారినవి.

'అవెస్తా' భాషలోకూడ సంస్కృతమునందువలెనే యీ రెండువర్ణములును అ (ఆ) కారములోనికి మారినవి.

సం చ, అవె—ca, లాటిన్—que

సం. పంచ, అవె—panca, గ్రీక్—pente; లాటిన్—quinque

సం. అధాత్, అవె—dat, గ్రీక్—thesi

వై. అష్టా, అవె—asta, గ్రీక్—okto

సం. భరంతి, ప్రా, పర్షియన్—aparam, గ్రీక్—epheron

సం. అసుః, అవె—asus, గ్రీక్—okus

సం. దదాతి, అవె—dadaiti, గ్రీక్—didosi

మాతృభాషలోని యస్పష్టమైన అచ్చు (ə) మిగిలిన భాషలలో అకారముగా నగపడుచున్నను 'అవెస్తా' భాషలో సంస్కృతములోవలె ఇకారములోనికిమారినది.

సం. పితా, అవె—pita, గ్రీక్—pater, లాటిన్—pater

సం. మిత, అవె—mita, గ్రీక్—metron

సుబంతములలోకూడ 'అవెస్తా' భాషకును సంస్కృతమునకును విశేషసంబంధ మగపడు చున్నది.

సంస్కృతమునందువలెనే యీభాషయందుగూడ నెనిమిదివిభక్తులును, మూడువచనములును, మూడులింగములును గలవు. 'అవెస్తా' భాషలోని సుప్ప్రత్యయములను వానికి సంస్కృతప్రత్యయములతో సాదృశ్యమును తెలుపుటకు వానిప్రక్కను సంస్కృతప్రత్యయములును నీక్రింద నీయబడినవి.

ఏకవచనము		బహువచనము	
అవెస్తా	సంస్కృతము	అవెస్తా	సంస్కృతము
1. s	స్	(as)-o-a	అస్
2. (a) m	(అ)మ్	(ns-as)-o-a	న్స్-అస్
8. a	ఆ	bis	భిస్
4. e	ఏ	(byas)-byo	భ్యస్
5. (a) t	అత్	(byas)-byo	భ్యస్
6. (as)-o-s	అస్,-స్,	am	ఆమ్
(s)-he-hya	స్య		
7. i	ఇ	(su,)-hu	సు
8. –	–	(as)-o,-a	అస్

అజంతశబ్దముల షష్ఠీబహువచనమున 'అవెస్తా' భాషలోగూడ నకార మగపడుచున్నది. 'అవె' yasnanam 'సంస్కృ' యజ్ఞానామ్, విభక్త్యర్థములు కూడ నీరెండుభాషలలోను చాలవరకు సమానముగానే యున్నవి.

'అవెస్తా' భాషలోగూడ విశేషణములు నామవాచకములవలె విభక్తిప్రత్యయములను గ్రహించును. తరతమప్రత్యయము 'అవెస్తా' భాషలో tara, tama అను రూపములతోను, ఈయసీష్ఠన్ప్రత్యయములు yas, ista అను రూపములతోను ఉన్నవి.

సంఖ్యావాచకశబ్దములలో నీ రెండుభాషలకును నుండు సంబంధ మీక్రిందియుదాహరణములవలన స్పష్టపడగలదు.

అవెస్తా	సంస్కృతము	అవెస్తా	సంస్కృతము
aeva	ఏక	fratəma	ప్రథమ
		paorya	పూర్వ్య
dva	ద్వ	bitya	ద్వితీయ
thri	త్రి	thritya	తృతీయ
cathwar	చత్వార	turya	తుర్య
panca	పంచ	thuhda	పంచథ (వై)
hsvas	షష్	hstva	షష్ఠ
hapta	సప్త	haptatha	సప్తథ (వై)
asta	అష్ట	astəma	అష్టమ
nava	నవ	nauma	నవమ
dasa	దశ	dasema	దశమ
visati	వింశతి	etc	
sata	శత		

సర్వనామములలోగూడ 'అవెస్తా' సంస్కృతభాషలు రెంటికిని విశేషసంబంధ మగపడుచున్నది.

ఏకవచనము		బహువచనము	
అవెస్తా	సంస్కృతము	అవెస్తా	సంస్కృతము
1. azəm	అహమ్	vaem	వయమ్
2. mam ma	మామ్ మా	ahma no	అస్మాన్ నః
4. mavya me	మహ్యం మె	ahmabya no	అస్మభ్యం నః
5. mat	మత్	ahmat	అస్మత్
6. mama me	మమ మే	ahmakam no	అస్మాకం నః
1. tum tu	త్వం	yuzəm	యూయమ్
2. twam, twa	త్వామ్ త్వా	vo	వః
3. twa	త్వా (వై)		
4. tabya te	తుభ్యమ్ తె	yusmaoyo, vo	యుష్మభ్యం వః
5. twat	త్వత్	yusmat	యుష్మత్
6. tava te	తవ తె	yusmakam, vo	యుష్మాకం వః

ఇట్టిసన్నిహితసంబంధమే మిగిలిన సర్వనామశబ్దములలోగూడ నగపడుచున్నది. ఇక తిఙంతశబ్దములలో సంబంధము నిరూపించబడును. రెండుభాషలలోని కొన్ని తిఙ్ప్రత్యయము లీక్రింద నీయబడినవి.

ఏకవచనము		బహువచనము	
అవెస్తా	సంస్కృతము	అవెస్తా	సంస్కృతము
1. mi-m	మి	mahi-ma	మస్-మ
2. hi-s	సి-స్	tha-ta	థ-త
8 ti-t	తి-త్	nti-n	న్తి-న్
di		ta	త
8. -tu	-తు	ntu	న్తు

ఇట్లే మిగిలిన ప్రత్యయములలో గూడ నీ రెండుభాషలకును విశేషసంబంధ మగపడుచున్నది. సంస్కృతములోని లకారములన్నియును 'అవెస్తా' భాషలో గూడ నగపడుచున్నది. వేదములో మాత్ర మగపడుచున్న లేట్టు కూడ గలదు. లకారార్థములుకూడ రెండుభాషలలోను సమానముగానే యుండును. సాదృశ్యమునకు జూపుటకు, కొన్ని తిజంతరూపము లీక్రింద నుదాహరింపబడినవి.

అవెస్తా	సంస్కృతము	అవెస్తా	సంస్కృతము
dadami	దదామి	dadarsa	దదర్శ
kərnaomi	కృణోమి(వై)	dadara	దధార
frinami	ప్రీణామి	dat,dama	అధాత్, అధామ
barois	భరేః	zizanat	అజీజనత్
barant	భరంత్	masta	అమంస్త
fravahsya	ప్రవక్ష్యామి	raocayeti	రోచయతి
busyant	భవిష్యంత్	nəmahyati	నమస్యతె
maryate	మ్రియతే	zaozaoti	జోహవీతి

పైయుదాహరణములనుబట్టి 'అవెస్తా' భాషలో గూడ, కర్మణిప్రయోగము ణిజంతములు, యఙంతములు నామధాతువులు మొదలగునవి యున్నవని స్పష్టపడుచున్నది. కృత్ప్రత్యయములలో గూడ 'అవెస్తా' భాష సంస్కృతమును విశేషముగా బోలియున్నది

'అవె'- ta త.సం. uhta-ఉక్త, raodita-రుదిత
'అవె'-ya య సం. patiricya-ప్రతిరిచ్య

తుమున్నర్థమున వేదమునందువలె 'అవెస్తా' భాషలో గూడ ననేకప్రత్యయములు గలవు.

'అవె' dərədyai	'వై'-ధ్యై	సం.	పిబధ్యై
'అవె' kərətəe	'వై'-త్యై	,,	ఇత్యై
'అవె' avamhe	'వై'-అసె	,,	చక్షసె
'అవె' vidvanoi	'వై'-మనె వనె	,,	విద్మనె

ఇంత యత్యంతసంబంధము 'ఇండో-యూరపియన్' శాఖలలో దేనికిని గనబడుటలేదు. ఆకారణమువలన భిన్నదేశములలో వ్యవహరింపబడుచున్నను 'అవెస్తా' మొదలగు 'ఇరేనియన్' భాషలును, సంస్కృతము మొదలగు హిందూదేశములోని భాషలు నొకశాఖలో చేర్పబడినవి. నాలుగువేలసంవత్సరములకుపూర్వ మీ రెండుభాషలును నేకభాషగా నుండినవని భాషాశాస్త్రజ్ఞుల యభిప్రాయము.

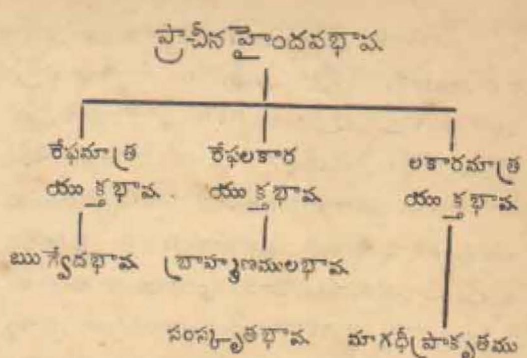
4. హిందూదేశపుభాషలు - వైదికసంస్కృత ప్రాకృతభాషలకుండు పరస్పరసంబంధము.

హిందూదేశములోని భాషలలో వైదికభాష ప్రాచీనతమమైయున్నది. ఋగ్వేదాదివైదికగ్రంథములలో మాత్రమే యగపడుటచే దీని కీనామము కలిగినది. ఇది 3500 సంవత్సరములకుపూర్వము 'పంజాబ్' (The Punjab) దేశములో వ్యవహరింపబడుచుండెడిది. తరువాత నవగా 2500 సంవత్సరములకుపూర్వము సంస్కృతభాష వ్యవహారములోనికి వచ్చినది. ఋగ్వేదరచనాకాలమున 'పంజాబ్' దేశమునకు దూర్పుగానుండు దేశములో వ్యవహరింపబడుచుండిన వైదికభిన్నమగు మరియొక భాష నుండి యీ సంస్కృతభాష జన్మించినదని ముందు తెలంపబడును. బౌద్ధమతగ్రంథములలోని పాళీ భాషయును, సంస్కృతనాటకములలోని ప్రాకృతభాషలును, సుమారు 2000 సంవత్సరములకుక్రిందను సంస్కృతభాషకు ప్రకృతియగుభాషనుండి పుట్టినట్లు తెలియుచున్నది. ప్రాకృతభాషలలో కొన్ని వైదికభాషనుండికూడ బుట్టియున్నవి. మహారాష్ట్రి, శౌరసేని, మాగధి, పైశాచి, అపభ్రంశము మున్నగునవి ప్రాకృతభాషాభేదములు. తత్తద్దేశవ్యవహారమువలన నాయాభాషల కాయాపేర్లు వచ్చియుండవచ్చును. ఈప్రాకృతభాషలలోనుండియే యిప్పు డుత్తరహిందూస్థానములో వ్యవహరింపబడుచున్న హిందీ, మరాటి, బెంగాళీ, పంజాబీ, గుజరాతీ, సింధీ, ఓఢ్రము మొదలగుభాషలు జన్మించినవి. ఇవి పుట్టి సుమారు 1000 సంవత్సరములై యుండవచ్చును.

సంస్కృతభాష వైదికభాషాజన్యమని భాషాశాస్త్రజ్ఞులు పూర్వము తలంచుచుండిరి. ఇటీవల ఈయభిప్రాయము సరియైనది కాదనియు, సంస్కృతభాష వైదికయుగమున వ్యవహరింపబడుచుండిన వైదికభాషాభిన్నమగు భాషాంతరమునుండి జన్మించినదనియు నీక్రిందికారణములచే వారు తలంపనారంభించిరి. ఋగ్వేదభాషయందు లకార మతిస్వల్పపదములలో నగపడు

చున్నది. అదియైనను నవీనభాగములలోనే యగపడు చున్నది. సంస్కృతభాషయందలి లకారయుక్తపదములు ఋగ్వేదమున నున్నయెడల నవి రేఫయుక్తముగా నుండును. సంస్కృతభాషయందు రేఫలకారములు రెండును సమానముగా వ్యవహరింపబడుచున్నవి. బ్రాహ్మణముల భాషలోకూడ సంస్కృతభాషయందువలెనే రెండువర్ణములును నగపడుచున్నవి. ప్రాకృతభాషలలో నెల్ల దూర్పుదిగు మాగధీభాషలో రేఫము లేనే లేదు. 'పంజాబ్' దేశమునకు పశ్చిమముగానుండు పారసీకదేశములో వ్యవహరింపబడుచున్న 'ఐరేనియన్' భాషలలో రేఫమేగాని లకార మగపడుట లేదు. కాబట్టి మనదేశములో ప్రాచీనకాలమున బశ్చిమమున లకారములేని భాషలును, దూర్పున రేఫములేని భాషలును వ్యవహారములోనుండినట్లు తోచుచున్నది. బ్రాహ్మణములు రచియింపబడిన మధ్యదేశపుభాషలోమాత్రము రెండువర్ణములును వ్యవహరింపబడు చుండినవి. అనగా పూర్వకాలమున నుత్తరహిందూస్థానములో మూడుభాషలు వ్యవహరింపబడుచుండిన ట్లూహింపవలసియున్నది. వానికి నితరభేదము లేకపోయినను రేఫలకారములప్రయోగమునమాత్రము భేదముండినట్లు స్పష్టముగా చెప్పవచ్చును. పశ్చిమభాగమున రేఫయుక్తభాషయు, దూర్పుభాగమున లకారయుక్తభాషయు, నీరెండింటికిని మధ్యదేశమున రేఫలకారయుక్తభాషయు, వ్యవహరింపబడుచుండినవి. ఇవి యన్నియును వ్యావహారికభాషలు; వీనిలో పశ్చిమభాషనుండి వైదికభాషయు, మధ్యదేశపుభాషనుండి సంస్కృతభాషయు, దూర్పుభాషనుండి మాగధీప్రాకృతమును నేర్పడినవి. కాగా సంస్కృతభాష వైదికభాషనుండి యుత్పన్నమైనది కాదనియు, నాకాలమున వైదికభాష వ్యవహరింపబడుదేశమునకు దూర్పుగానుండుమధ్యదేశమున వ్యవహరింపబడుచుండిన మరియొకభాషనుండి పుట్టినదనియు తెలియవచ్చుచున్నది. వైదికభాషలో నగపడులకారయుక్తముగుపదములు మధ్యదేశభాషనుండి గ్రహింపబడినవనియు నూహింపనగు.

వైదిక సంస్కృతభాషల పరస్పర సంబంధ మీక్రింది విధమున సూచింపవచ్చును:

ఇకను సంస్కృతప్రాకృతభాషల సంబంధమును గురించి కొంచెము చర్చింపవలసియున్నది. ప్రాకృతవ్యాకరణకర్తలందరును ప్రాకృతభాషలకు సంస్కృతము సాక్షాత్తుగాగాని, పరంపరగాగాని ప్రకృతియని చెప్పియున్నారు.

'ప్రకృతిః సంస్కృతం తత్ర భవం ప్రాకృతముచ్యతే,
శేషం తు సంస్కృతాత్ స్యాత్..........'

వీరు సంస్కృతపదములను దీసికొని వానినుండి తత్సమానార్థకములగు ప్రాకృతపదములను, వర్ణాదేశవర్ణలోపవర్ణాగమములను బోధించి సిద్ధింపజేయుదురు. అట్లు చేయుటకు సరిపడనపుడు ప్రాకృతపదములను సంస్కృతపదముల కాదేశములుగా బోధించెదరు.

'ఉదితేస్తు వృశ్చికవోః, లంగరత్యే,
యష్ట్యాంలః, వస్త్రస్యహిత్థతద్వ్యా.'

తత్సమములనియు తద్భవములనియు దేశ్యములనియు ప్రాకృతపదములను మూడువిధములుగా విభజించియున్నారు.

'తద్భవం తత్సమం చేతి ద్వేధా దేశ్యం చ కేచన.'

వీనిలో మొదటిజాతిపదములకే వ్యాకరణములలో లక్షణము వ్రాయబడియుండును. ఆదేశములన్నియు సామాన్యముగా దేశ్యములలో జేరును.

ఇట్లుప్రాకృతపదముల నన్నిటిని సంస్కృతము నుండి సాధించుటకు వ్యాకరణకర్తలు ప్రయత్నించినను కొన్నిప్రాకృతరూపములు మాత్రము సంస్కృతజన్యములు కావని మనము నిశ్చయముగా చెప్పగలము. వీనిలో కొన్ని వైదికభాషతో సంబంధించియున్నవి.

ప్రాకృ. థంభో, వైది. స్కంభ, సంస్కృ. స్తంభ.
ప్రాకృ. పుత్తాహో, వైది. పుత్రాసః, సంస్కృ. పుత్రాః.
ప్రాకృ. పుత్తేహి, వైది. పుత్రేభిః, సంస్కృ. పుత్రైః.
ప్రాకృ. ఏత్థ, వైది. ఇత్థా, సంస్కృ. అత్ర.

మీది యుదాహరణములలో ప్రాకృతపదములు సంస్కృతపదములనుండి పుట్టినవనుటకంటె వైదికపదములనుండి పుట్టినవనుట హెచ్చుసందర్భముగా నుండును. మరియు గొన్ని వైదికభాషాసంప్రదాయములు ప్రాకృతభాషలలో గనబడుచున్నవి. సంస్కృతమున పదములకు సంధి నిత్యమైయుండగా ప్రాకృతభాషలలో వైదికభాషయందువలె సంధి వైకల్పికముగా నున్నది. అజ్మధ్యస్థడకారము ప్రాకృతభాషలో వేదమువందువలె లకారముగా మారుచుండును.

'డస్యలః స్యాత్.'

మరియు పైశాచీ మొదలగు కొన్ని ప్రాకృతభాషలలో లకార మగపడుట లేదు. కృధాతువునకు ప్రాకృతములలో 'కుణఇ' అను మొదలగు రూపములు గలవు. ఇవి సంస్కృతములోని 'కరోతి' అను మొదలగు రూపములకంటె వేదములోని 'కృణోతి' అను మొదలగు రూపములను సంబంధించియున్నదనుట సమంజసము. ప్రాకృతభాషలలోని తుమున్నర్థకములగు "తవే తయే తఏ" అనుప్రత్యయములు వైదికభాషలోని 'తవే తవై తయే' అను తుమున్నర్థకప్రత్యయములతో సంబంధించియున్నట్లు స్పష్టముగా తెలియుచున్నది. మరియు ప్రాకృతభాషలలోని క్త్వాప్రత్యయార్థకములగు 'త్వాన, తూన, తూణం, (దూణం, ఊణం)' అనుప్రత్యయములు సంస్కృతములోని 'త్వా' అనుప్రత్యయముకంటె వేదములోని 'త్వానమ్' (త్వనమ్!) అనుప్రత్యయముతో సంబంధించియున్నవనుట యుక్తము. కాబట్టి ప్రాకృతభాషలలో వైదికభాషాజన్యమగు కొంతభాగ మున్నదని యంగీకరింపవలసియున్నది.

ఇంతియేకాక ప్రాకృతభాషలలో సంస్కృతవైదికభాషావిలక్షణమగు మరికొన్ని రూపములు గలవు. అనేకప్రాకృతభాషలలో షకారశవర్ణములు లేవు. మాగధీభాషయందు శేష మగపడుట లేదని యీవరకే వ్రాయబడినది. మహారాష్ట్రీ మొదలగు కొన్ని ప్రాకృతభాషలలో ప్రథమైకవచనము ఓకారాంతముగా నుండగా మాగధ్యాది మరికొన్ని భాషలలో మాత్రము ఏదంతముగా నుండును. మాగధీభాషలో క్త్వాప్రత్యయార్థమున 'దాణి' అనుప్రత్యయ మగపడుచున్నది. శౌరసేనీ భాషలో 'ఇఅ' అనుప్రత్యయ మీయర్థముననే వ్యవహరింపబడియున్నది.

ఇట్లు ప్రాకృతభాషలలో వైదికభాషారూపములును, సంస్కృతభాషారూపములును, తదుభయవిలక్షణమగు రూపములును గనబడుచుండుటచే నవి కేవలసంస్కృతజన్యములనికాని వైదికభాషాజన్యములనికాని చెప్పుట సరికాదు. వైదికసంస్కృతభాషలు గ్రాంథికభాషలగుటచే వానిలో కొంతసంస్కార ముండకతీరదు. ఆయాకాలముల వ్యావహారికభాషలలో వీనిలో నగపడని రూపాంతరములు వ్యవహారమున నుండును. మనుష్యవ్యవహారములో నున్న భాషను నియమబద్ధముగా చేయుట యసాధ్యము. ఆహేతువుచే వైదికసంస్కృతభాషాజనకములగు భాషలలోని రూపభేదములు ప్రాకృతభాషలలో గనబడుచుండవచ్చును. మరియు వైదికసంస్కృతయుగములలో నాభాష లేకాక మరికొన్ని స్వల్పభేదములుగల భాషాంతరములు వ్యవహారములో నుండవలయునని పైన సంస్కృతవైదికభాషాసంబంధనిరూపణావసరమున చెప్పబడినది. ఆభాషలలోని రూపములుగూడ ప్రాకృతభాషలలో గనబడవచ్చును. మరియు నీభాషలను మాటలాడువారికి విశేషసంబంధముండుటచే భాషాసాంకర్యముగూడ గలిగియుండవచ్చును. సాంకర్యము ప్రాకృతభాషలలోగూడ గనబడుచున్నది. శౌరసేనీభాషలో తునున్నంతములు మిగిలినభాషలలోవలె సంస్కృతవైదికభాషారూపజన్యములై యుండగా క్త్వాప్రత్యయముమాత్రము తదుభయభిన్నముగా 'ఇఅ' అను రూపముతో నున్నది. అజ్మధ్యమగు హల్లులు ప్రాకృతభాషలలో సామాన్యముగా లోపించుచుండగా శౌరసేనీభాషలో తకారముమాత్రము లోపింపక దకారముగా నుచ్చరింపబడును. మరియు శౌరసేనీభాషలో 'దశా దబవదుచ్ఛాయాణా' స్థాధాతువు మహారాష్ట్రీయందువలె ఠాదేశమును పొందక మాగధీభాషాసంప్రదాయానుసారముగా 'చిట్ఠ' యను ఆదేశమును పొందును.

కాబట్టి ప్రాకృతభాషలయుత్పత్తి విచారించి యీ క్రిందివిధమున నూహచేయవలసియున్నది. ప్రాకృతభాషలు వైదికభాషాజన్యములుగాని, సంస్కృతభాషాజన్యములుగాని కానేరవు. ఈరెండును గ్రాంథికభాషలు. సంస్కృతభాష వైయాకరణుల సంస్కారమును గూడ బొందినది. ఇవి వీనికిమూలమగువ్యావహారికభాషలనుండియు వానికాలమున వ్యవహారములోనుండిన భాషాంతరములనుండియు జన్మించినవి. అవి వ్యావహారికభాషలగుటచే వానిలో రూపబాహుళ్యమును, రూపసాంకర్యమును నుండును. అవి ప్రాకృతభాషలలోగూడ గనబడుచున్నవి. సంస్కృతవైయాకరణులవలె ప్రాకృతవైయాకరణులు భాషలను సంస్కరింపకుండుటచే నీరూపబాహుళ్యము కనబడుచున్నది. ప్రాకృతవాఙ్మయరచన ప్రాకృతభాషలు వ్యవహరింపబడుచున్నకాలముననే ప్రారంభమగుటచే నీరూపభేదములన్నియు వాఙ్మయములోగూడ ప్రవేశించినవి. ఆకారణమువలన వైయాకరణులకు సంస్కారము సాధ్యమైనది కాదు. సంస్కృతవాఙ్మయ ప్రారంభమునకు బూర్వమే సంస్కృతవ్యాకరణము వ్రాయబడుటచే నాభాషకు సంస్కారము సాధ్యమైనది. ప్రాకృతవ్యాకరణములలో ననేకములు ప్రాకృతభాషలు వ్యవహారమునుండి నశించినతరువాతను గూడ వ్రాయబడినవి.

5. వ్యాకరణసామ్యకృతభాషావిభాగము

పైని చెప్పిన వంశవిభాగము కాక భాషలకు మరియొకవిభాగము కలదు. వంశవిభాగము పదముల సామ్యము ననుసరించి చేయబడినది. వ్యాకరణసామ్యమునుబట్టిగూడ భాషలను విభాగముచేయవచ్చును. భాష వాక్యరూపమున నుండునుగదా! ఒకవాక్యమును అనేకపదములలోనికి విభాగము చేయవచ్చును. పదమునకు బదాంతరములతో నుండుసంబంధమును బ్రత్యేకపదములచేతనుగాని ప్రత్యయములచేతనుగాని తెలియజేయవచ్చును. ప్రత్యయములతో దెలియజేయుభాషలలో ప్రకృతిప్రత్యయములు చేరుసందర్భమున వానిలో వర్ణపరిణామములు కలుగకుండుటగాని, కలుగుటగాని సంభవింపవచ్చును. ఇట్లు విశేషార్థములను తెలియజేయురీతులనుబట్టి భాషలు మూడువిభాగము లగుచున్నవి. వీనినే వ్యాకరణసామ్యమునుబట్టి యేర్పడినవిభాగములని చెప్పెదరు.

1. ప్రత్యయరహితభాషలు.—వీనిలో ప్రత్యయము లుండవు కావున బదములన్నియు ధాతురూపముగానే యుండును. పదములకుండు పరస్పరసంబంధము ప్రత్యేకపదములవలనగాని వాక్యములో పదముల స్థానమునుబట్టిగాని తెలిసికొనవలసియుండును. చీనాభాష యీరీతిగానే యున్నది.

2. స్పష్టప్రత్యయ భాషలు.—వీని యందు బ్రత్యయము లుండును. ఏపదమునందైనను ప్రకృతిప్రత్యయములు రెండును వర్ణవిపరిణామములను బొంది తమస్వరూపములను గోలుపోక స్థిరముగా నుండును. ప్రకృతిప్రత్యయములు మార్పునొందకుండుటచే నీభాషలలో బ్రకృతిప్రత్యయవిభాగము సుకరముగా నుండును. తెలుగుమొదలగు 'ద్రావిడ'(Dravadian) భాషలును, 'టర్కిషు (Turkish) భాషయును నీవిభాగములో జేరినవి.

3. అస్పష్టప్రత్యయభాషలు.—వీనిలో బ్రకృతిప్రత్యయమేళనావసరమున కలుగు వర్ణపరిణామములవలన వాని స్వరూపములనుబోల్చుట కష్టముగానుండును. ఆకారణమున బ్రకృతిప్రత్యయవిభాగము దుష్కరముగా నుండును. సంస్కృతము మొదలగు 'ఇండోయూరపియన్' భాషలును, 'హీబ్రు' (Hebrew), 'ఫినీషియన్' (Phoenician), 'అరబిక్' (Arabic) మొదలగు 'సెమిటిక్' (Semitic) భాషలును, నీకక్ష్యలో జేరియున్నవి. ఈవిభాగములోను పైరెండవదానిలోను జేరిన భాషలలో ధాతువులు స్వతంత్రముగా వాక్యములో బ్రయోగార్హములుగా నుండవు. ప్రత్యయవిశిష్టములైయే ప్రయోగింపబడుచుండును.

ఈమూడవస్థలకును బరస్పరసంబంధము కలదనియు, ప్రథమమున నేభాషయైనను ప్రత్యయరహితముగా నుండి దానిలోని సంబంధబోధకపదములు వర్ణలోపములనుబొంది ప్రత్యేకప్రయోగార్హములగు ప్రత్యయములలోనికి మారుటచే స్పష్టప్రత్యయవిశిష్టభాషలోనికి మారుననియు, తిరుగ గాలక్రమమున వర్ణవిపరిణామములనుబొంది యీభాషయే అస్పష్టప్రత్యయభాషయగు

వనియు గొందరు భాషాశాస్త్రజ్ఞుల యభిప్రాయము. వారియూహ ననుసరించి పైవిభాగములు భాషావిపరిణామావస్థలుకూడ నగును. కాని యిట్లు తలంచుటకు గొన్ని యాక్షేపములు మాత్రము గలవు. భాషలలో పైని వర్ణించినమార్పు ఊహకు సరిపడియున్నదికాని యనుభవమునకు మాత్రము విరుద్ధముగా నున్నది. ప్రత్యయవిశిష్టమైన భాషలలో నాప్రత్యయములకు నవీనముగా నేవిధమైనమార్పును గలుగుట మన మెరిగియుండ లేదు. ప్రత్యయవిశిష్టభాషలను బరీక్షించినచో వాని ప్రాచీనావస్థలలో గూడ నవి ప్రత్యయవిశిష్టములుగానే యున్నట్లు తెలియుచున్నది. కాని ప్రత్యయరహితముగా నున్నట్లు కనబడుట లేదు. మరియు ప్రపంచము నందలి ప్రాచీనభాషలలో నొకటగు చీనాభాష యిప్పటివరకును బ్రత్యయరహితముగానే యున్నదికాని దానిలో నొకపదమైనను బ్రత్యయముగా మారినట్లు కనబడదు. అంతకన్నను చాల నవీనములగు 'ఇంగ్లీషు' మొదలగు మరికొన్ని భాషలస్పష్టప్రత్యయావస్థలో నున్నవి.

6. వంశవిభాగము.

వ్యాకరణసామ్యమునుబట్టి యేర్పడినవిభాగములలో జేరినభాషలకు నొక్కవ్యాకరణసామ్యము తప్ప మరియేవిధమైన పరస్పరసంబంధమును నున్నదని చెప్పుటకు వీలులేదు. వంశవిభాగమున నొకభాగములో జేరిన భాషలకు బరస్పరము జన్యజనక భావసంబంధముకాని, సమానభాషాజన్యత్వ సంబంధముకాని యుండును. ఆ కారణముచేతనే దీనికి వంశవిభాగమనునామ మీయబడినది. వంశవిభాగము భాషలలో ధాతువులయందును బ్రత్యయములయందును నగపడుపరస్పరసంబంధమును బురస్కరించుకొని యేర్పడునని యిదివరకే చెప్పబడినది. (1)ఇట్లు పదములనుబట్టి భాషలకు సంబంధమును నిర్ణయించుటలో నాయాభాషలకు స్వతఃసిద్ధములగు పదములను మనము పరిశీలింపవలయునుగాని భాషాంతరములనుండి స్వీకరింపబడిన పదములనుబట్టి నిర్ణయించుటకు వీలులేదు. కాని యొకభాషలో దానికి స్వతఃసిద్ధములైన పదము లేవో, భాషాంతరములనుండి స్వీకరింపబడినపదము లేవో నిర్ణయించుట చాల కష్టము. వ్యాకరణసామ్యమును బట్టి భాషలను విభాగముచేయుటలో నిట్టికష్టము లేదు. ఒకభాష మరియొకభాషనుండి పదముల నెన్నిటినైనను గ్రహించును గాని వ్యాకరణము ననగా విశేషార్థబోధకరీతిని మాత్రము గ్రహింపదను విషయ మనుభవసిద్ధము. మనము తెలుగుభాషలో 'ఇంగ్లీషు' మొదలగు భాషాంతరములలోని పదముల నెన్నిటినో యుపయోగించుచున్నాముగాని వానిలోని యొక ప్రత్యయమును గాని యుపసర్గనుగాని, వాడుట లేదు గదా! కాబట్టి పదములను విమర్శించుటలో నాయా భాషలకు స్వతఃసిద్ధములని మనకు నిశ్చయముగా దెలిసిన పదములనే పరిశీలింపవలయును. ఏపదములు ప్రతిభాషకును స్వతఃసిద్ధములుగానుండునో యనగా నేపదములు భాషాంతరములనుండి స్వీకరించుట కవసరముకలుగదో యట్టిపదములలో సామ్యమునుబట్టి భాషలకు సంబంధమును మనము నిర్ణయింపవలయును. సామాన్యముగా నీ క్రిందిజాతులపదములు భాషలకు స్వతఃసిద్ధములుగా నుండును.

1. సర్వనామములు.

2. మొదటియూదువాలుగు సంఖ్యావాచకపదములు.

3. తల్లి, తండ్రి, అన్న, తమ్ముడు, అక్క, చెల్లెలు, మొదలగు సంబంధవాచకపదములు.

4 తరచుగా బ్రతిదేశమునను నగపడువస్తువులయొక్కయు, జంతువులయొక్కయు, పక్షుల యొక్కయు పేర్లు.

పైజాతిపదములలో సామ్య మగపడినచో నట్టి భాషలకు బరస్పరసంబంధము కలదనియు, నవి యొక వంశములో జేరినవనియు, మనము సామాన్యముగా నిశ్చయింపవచ్చును. కాని పైజాతులలో జేరినపదములు మాత్రము భాషాంతరములనుండి స్వీకరింపబడవనునియమము లేదు. కాబట్టి కేవలమిట్టిపదముల సామ్యమును బట్టి భాషలకు సంబంధమును నిర్ణయించుట సరికాదు. పదములలో సామ్యముండుటయేకాక వ్యాకరణసామ్యముకూడ నున్నచో నట్టిభాషలకు సంబంధముకలదని నిశ్చయముగా జెప్పవచ్చును. కేవలపదసామ్యము భాషలకు సంబంధమును నిర్ణయింపజాలదు. వ్యాకరణసామ్యముకూడ నుండవలయును. పదసామ్యము భాషలకుసంబంధసూచకమనియు, వ్యాకరణసామ్యము నిర్ణాయకమనియు చెప్పవచ్చును. రెండును కనబడినపుడే భాషలకు సంబంధ మేర్పడును. అప్పుడే ఆభాషలొకకుటుంబములో జేరినవని నిశ్చయముగా జెప్పగలుగుదుము. [సశేషము.]

కర్ణప్రశంస

తుమ్మల సీతారామమూర్తి చౌదరి గారు

వ్యాసకర్త

దీర్ఘ పాండవ ధార్తరాష్ట్రులకు సంధిప్రక్రియోద్యోగ సంరతిం జేయఁదలంచి కౌరవసభారంగంబున నీతివాగ్దక్షత్వంబును జూపి కృష్ణుఁడు స్వకృత్యంబెల్ల వమ్మైన సర్వేక్షణంబు నిజంబు మీరాకనుచు దుర్వారోద్ధతిం బల్కుచున్.

చ. అరదము నెక్కి పోవుసమయంబున నంబుజనాభు వెంట సు
స్థిరతరభక్తిఁ గుంభజనదీసుతముఖ్యులురా, ముకుందుఁ డా
దరమున వారల న్నిలిపి ధన్యునిఁ గర్ణునిఁ జీరి తేరిపై
సరసను నిల్పి యిట్లనెఁ బ్రసన్నవచోవిభవాభిరాముఁడై.

"శా. కర్ణా! నీ వఖిలార్థవేదివని పల్కం జెల్లదే? యైన నా
కర్ణింపందగు నావచించునుడు లర్కప్రాపితోద్యద్వరో
దీర్ణత్వంబున నీవు పుట్టితివి కుంతీకన్యకుం దొల్లి, సం
పూర్ణప్రేమను సూతదంపతులు నిన్ బోషించి రూహించఁగన్.

క. ఆకారణమున నిన్నీ-లోకులు సూతుండటంచు లోఁదలఁతురు సు
శ్లోకుఁడగు పాండవేయున-కీకరణి నీచనామ మేటికిఁ జెపుమా!

శా. దుష్టాగ్రేసరు ధార్తరాష్ట్రు నిటులెంతో భక్తిసేవించి నీ
శిష్టత్వంబునకుం గళంక మిడి వాసిం బాసి తత్సత్కృపా
దృష్టిం గోరుచుఁ గాచియుండిన జగద్విఖ్యాత యుష్మద్యశో
నష్టం బబ్బెఁగదయ్య! యిట్లయినఁ గర్ణా! నీమదిం జూడుమా!

శా. రాజద్భారతసార్వభౌమపదవీ రమ్యుండవై సర్వభూ
రాజస్తోమకిరీట సంఘటిత సద్రత్నప్రభాపుంజ వి
భ్రాజత్పాదపయోజవైభవ పరిప్రాప్తుండవై యుండు న
ట్లేఁ జేయించెద నీదుసోదరులచే నేనెమ్ము నిశ్శంకతోన్.

ఉ. తమ్ములఁ గూడి యెంతయు ముదమ్మున భారతసార్వభౌమపీ
ఠమ్ము నలంకరించి వికటమ్మున ధర్మసుతుండు చామరం
బిమ్ముగవీవ వాయుసుతుఁ డెల్లని బట్టఁ గిరీటిసారథి
త్వమ్మునరింపఁ గుజ్జు లిరువంకలఁ గొల్వ వెలుంగు టొప్పదే?

సీ. అఖిలలక్షణలక్షితాంగి పాంచాలి నిన్నాత్మభర్తగా నభిమతించు
నినుఁగన్న తల్లి కుంతీదేవి దీనికై యెంతేని మదిలోన సంతసించు
నిఖిల బాంధవమిత్రనివహంబు నీరాకకనితరానందంబు ననుభవించు
లోకైక శౌర్యు లస్తోకసద్గుణధుర్యు లగుపాండవేయు లాహా! యఁటంచు
ఇందులకు డెందమందున సందియంబుఁ-జెందఁ బనిలేదు రాజ్యలక్ష్మికరాబ్జ
సంగ్రహం బొనరించి శశ్వద్విభూతి-నతులవిఖ్యాతి గాంచుమయ్యా, సునీతి."

మ. అనినం గర్ణుఁడు కృష్ణుఁ గాంచి వినయవ్యాపార మేపార ని
ట్లను, మునీంద్రగురూపదిష్టమను సంప్రాప్తాంబుజాప్త ప్రసా
దనిదానంబునఁ గుంతి నన్గనినవృత్తాంతంబు నొక్కింత నే
మును విన్నాఁడ నసంశయంబిది జగన్మోహప్రదా! మాధవా.

శా. కన్యాత్వంబున కంతరాయ మకటా కల్గెంగదా యంచు సా
జన్యశ్రీనిధి కుంతి చింతిలి నిరాశావృత్తి న న్నేటిలో
నన్యాయంబనుచుం దలంపక ప్రవాహంబందు వైవం జగ
న్మాన్యుం డత్తఱిఁ దెచ్చి సూతుఁ డనుకంపాయత్త చిత్తంబునన్.

క. అల్లారుముద్దుగాఁ దన-యిల్లాలును దానుఁ బుత్త్రుఁ డీతం డనినన్
జల్లఁగఁ బెంచిరి మేనులఁ-బెల్లుగ మలమూత్రరాశి పెనఁగొనుచుండన్.

శా. కుంతీపుత్త్రుఁడ క్షత్త్రియాన్వయుఁడ నాకు న్మీకు సంబంధ మా
వంతైనంగలదా? యటంచు నను బాల్యంబాదిగాఁ బెంచి య
త్యంతప్రేమముఁ జూపువారినిపు డన్యాయంబుగా వీడి ని
శ్చింతన్ బాండవులందుఁ జేరిన జనుల్ "ఛీ"యంచు నిందింపరే?

శా. బద్ధప్రేమ నితండు సూతుఁ డనుచుం బాటింప కత్యంతసం
శుద్ధస్వాంతతఁ జేరఁదీసి ధరిణీశుం జేసి దుర్యోధనుం
డిద్ధత్వం బొనఁగూర్చి నన్ను సతతంబేలంగ, యుద్ధంబు సం
సిద్ధంబైన, విరుద్ధబుద్ధి నిపు డిస్సీ! వీడినం బాడియే?

ఉ. ఏను గిరీటి నోర్తునని యెంతయు నమ్మికఁ గౌరవేంద్రుఁ డా
పూనిక నాపయి న్నిలిపి పొంగుచు నుండు నిరంతరంబు న
ద్దానిని వమ్ముచేసి దురితంబున కిష్టాడిగట్టి పాండుభూ
జానికుమారులం గలయుసాహస మెట్లొనరింతు మాధవా!

శా. దుర్వారోద్యమశౌర్యవీర్యవిలసద్దోర్గర్వ మేపార గం
ధర్వాదుల్ దివిఁ జూడ సంగరకళాతత్త్వంబు దీపింపఁగా
సర్వోర్వీశులు మెచ్చఁ బార్థుని మహోత్సాహంబునం దాఁకియు
ద్ధోర్వీ క్రీడ యొనర్పకున్న నగరౌకోలోకు లీకర్ణునిన్.

శా. నే నున్నాఁడ నిఁకేమిలో టనుచుఁ దానిర్భీతి యుద్ధక్రియం
బూనెం గౌరవభర్త పాండవులతోఁ బోరాత్త్రి యిష్టంబునన్
నే నేరీతి సుయోధను న్విడతు మన్నిశ్శ్రేయముం బాసి యా
హా! నట్టేటను బుట్టిముంచు టిది యార్యశ్రేణి మన్నింతురే?

మ. ప్రజకుం దల్లియు దండ్రియుం గురుఁడు భూపాలుండె కా? వానిపై
నిజభక్తిం బ్రకటించు నాతఁ డొకఁడే నిక్కంబుగాఁ బుణ్యుఁ డా
సుజనుండే తగు నిందునందును సుఖస్తోమంబు నందంగ దా
నజనాధీన! యెఱింగి యేపగిది రాజద్రోహముం బూనుదున్.

మ. చతురంభోనిధిమేఖలాఖిలమహీసామ్రాజ్యసింహాసన
స్థితుఁ గావించెద రమ్మటందు విపు డీస్నే తుచ్ఛభోగేచ్ఛదు
ర్మతినై స్వార్థమునం దగుల్కొని యధర్మప్రక్రియల్ పూని శా
శ్వతదుష్కీర్తి గడించుటే సముచితవ్యాపారమా, మాధవా!

మ. శరదంభోధరచంచలాచపలముల్ సామ్రాజ్యభోగంబు ల
క్కరికర్ణాంతవిలోల మిత్తను వహో! కల్పాంతకాలంబు సు
స్థిరసూరిస్తవనీయ గేయవిమలశ్రీయుక్త మక్కీర్తి యిం
దరయన్ దేనిఁ బరిగ్రహింపఁదగుఁ గృష్ణా! యోచనీయంగదే.

శా. ఇన్నాళ్లాతనియుప్పు పప్పు పులు సింతే మెక్కితిన్ బాస లె
న్నన్నో చేసితిఁ "బ్రాణమానములు నీవే సమ్ము"మంచంటి నో
యన్నా! యిత్తఱి నక్కురుప్రవరు నన్యాయంబుగా దుఃఖ సం
పన్నుం జేసిన ఘోరదుర్గతులు సంప్రాప్తించవే మాధవా!

శా. అక్షీణంబగు దీక్ష నన్మనిచి విద్యాబుద్ధులం గూర్చి స
ర్వక్షేమంబు లొనంగినట్టి నృపతిన్ వర్జించి దుర్వృత్తి నీ
ర్వక్షఃకృత్యమొనర్చినందువలనన్ రానున్న మేలెద్ది? నీ
భిక్షావృత్తిభజించుటొప్పదె గుణాబ్ధీ, లోకము ల్మెచ్చంగన్!

శా. స్వామిద్రోహ మొనర్చి సర్వధరణీచక్రంబుఁ బాలించి దు
ర్వ్యామోహంబును బెంచి నింద్యమగు పేరార్జించి జీవింప, నే
నేమాత్రంబును సమ్మతించను గుణాబ్ధీ, "రాజభక్తోత్తముం
డీమాన్యుం"డనఁ బేరుగాంచెదఁ బవిత్రేచ్ఛన్ బ్రవర్తించెదన్.

ఉ. పాండవధార్తరాష్ట్రులకు భండన మయ్యెడి తప్పఁ బోదు, త
ద్భండనసీమ ధర్మజుఁ డపారజయంబును గాంచి సౌరవే
దండ సరోజషండశరదంబుదకుందమరాళచంద్రికా
పాండురకీర్తిసంపదల భాసిలు నందియుమేల మాధవా!

శా. తమ్ముల్ ఋత్విజులై వెలుంగఁగ నుపద్రష్టత్వముం దాల్చి హ
ర్షమ్ముం జూపుచు మీరలుండ నతిదీక్షాకంకణంబూని తే
జ మ్మొప్పారఁగ ధార్తరాష్ట్రపశుహింసన్ భీమసంగ్రామయా
గమ్ముం జేయును ధర్మపుత్త్రుఁడు జగత్కల్యాణ సంధాతయై.

ఉ. భాసురధర్మమూర్తులగు పాండుకుమారులు గాక ధర్మస
న్న్యాసులు కౌరవుల్ రణమునందు జయింతురె? ధర్మమెందుఁ దా
వాసిగ నుండునచ్చట ధ్రువంబు జయంబన లేదె, పండితా
గ్రేసరులైనవారలు హరీ! పెఱమాటలు వేయనేటికిన్?

క. ఎన్నఁడొ కన్నెఱికంబున నన్నుం గని కుంతి విడచె నదిఁ బాండవు లీ
యన్న మొగం బెఱుఁగరు "మా-యన్నయ్యా" నటంచు నిప్పు డనిన న్నగరే?

చ. సదమలధర్మమూర్తియు నజాతవిరోధియు నైన ధర్మజుం
డిదివిను నేని రాజ్య మతఁ డేల గ్రహించును నాకొసంగ, క
య్యదితగునే? మహామహుఁ డనంతగుణాఢ్యుఁ డతండు సత్యసం
పద లలరార రాజ్యపరిపాలన సేయకయుండు టొప్పునే?

మ. కరుణాపూరితమైనచిత్తమున మత్కల్యాణముం గోరి యు
త్తతి మీరాడిన మాటల న్వినక యీదాసుండు మారాడె నే
వెరవుం దోసమి, దీని కల్గక నన్ విశ్వాసహీనక్రియా
చరణాసక్తునిగా నొనర్పకు నమస్కారం బిదే మాధవా!

గీ. ఇంక నొకమేలు సేయు మో పంకజాక్ష! యుష్మదస్మత్ప్రసంగంబు నొక్కమాట
నైన నొరులకుఁ జాటక మానసంబు-నంద నిలుపుము పరమరహస్యమగుట.

చ. సెలవు నొసంగుమయ్య, యదుశేఖర, నే నికఁ బోయివచ్చెదన్;
దలఁపున నుంచుమయ్య, భయదంబగు సంగరసాగరంబు ను
జ్జ్వలభుజశౌర్యనౌక నిరపాయగతిన్ దరియించి మించి య
వ్వల నినుఁ గందుఁ గానియెడ స్వర్గమునం గనుఁగొందు మాధవా! "

క. అకలంకరాజభక్తిం-బ్రకటింపుచుఁ గర్ణుఁ డిట్లుపలికిన విని నం
దకుమారుఁ డద్భుతానం-దకందహృదయంబుతోడఁ దానిట్లనియెన్.

చ. బళిబళి మెచ్చినాఁడను సెబాసు సెబాసు కుమార! నీసము
జ్జ్వలహృదయంబెఱుంగ నిటుపల్కితి నల్కను జెందకయ్య, నీ
విలసితవృత్తమున్ గని వివేకు లహో యనకుందురయ్య, ని
ర్మలనిరవద్యకీర్తి, ససమానతఁ గాంచఁగదయ్య, ధీమణీ!

శా. నీసత్యంబును రాజభక్తియును నీనిస్తుల్యశూరత్వమున్
నీసౌశీల్యము నిశ్చలాశయము నీనీతిప్రియత్వంబు నీ
వ్యాసంగంబుఁ బవిత్రజీవనము లోకాదర్శము ల్గాఁగ బల్
వాసిం గాంచుము ముజ్జగంబులను దుర్వారప్రతాపోదయా!

క. అని కర్ణుఁబొగడి కృష్ణుం-డనఘు నతని వీడుకొల్పి యాతనిచరితం
బును దలఁచి మెచ్చుకొనుచున్-జనెఁ బాండవు లున్నయెడకు సత్వరగతితోన్.

నూతన కవిత్వపద్ధతులు— గీతములు

తాడిమేటి-

వెంకటసత్యసూర్యప్రకాశరావుగారు, బి. ఏ.

నేనీ వ్యాసమందు నూతన కవిత్వపద్ధతుల గూర్చియు, ప్రత్యేకముగ కవికొండల వెంకట్రావుగారి గీతములను గూర్చియు, వ్రాయ దలచితిని. భారతి, ఆంధ్రపత్రిక సంవత్సరాది సంచికల పాఠకులకు వెంకట్రావుగారికవిత్వము క్రొత్తది కాదు. వెంకట్రావుగారి గీతికలు క్రమక్రమముగా పాఠకలోకములో మెప్పువడయుచున్నవి.

వ్యాసకర్త

వెంకట్రావుగారు తమ కవిత్వమున కభినవాంధ్రకవిత్వమని నామకరణముచేసిరి. తమ నూతనవిధానము వాఙ్మయములో నంగీకృతమగునట్లును, దానిలో నుత్కృష్టస్థానము వడయునట్లును జేయునుద్దేశముతో "కొండకోలకు—వికసితోత్పలశీర్షిక" యనుపేర నొకగ్రంథమాలిక స్థాపించి దానిలో మొదటిసంపుటముగా 'భావమురళి, జనపదములు, కుమారకంఠము, మాతృదేశసంకీర్తనములు, కలరుతము' అనుపుస్తకముల బ్రకటించిరి.

వెంకట్రావుగారీపుస్తకములలోని గీతికలకు 'స్ఫురణ' యని యేసందర్భమున నవి రచించినదియు దెలియబరచిరి. ఒకప్రత్యేక సమయమున నప్పటిపరిస్థితులను బట్టి కొన్ని భావములు మనమునుండిబయల్వెడలుననియు, నాభావములే ఒకగీతికగా బరిణామ మొందుననియు ఈకవి యభిప్రాయము. కర్తగాని, యాభావములు గలమరియొకరుగాని యాగీతికల నెలుగెత్తి పాడిన వాటిసహజభావములు బ్రత్యక్షమగునని వీరియభిప్రాయము. గీతికల విషయమై యిది నిజముగా దోచుచున్నది. కర్తపాడినపుడు గీతికలు రుచించునట్లు యితరులు పాడినపుడు రుచింపవు. ఈసంగతిని గనిపెట్టి యీకవిగారు ఈనూతనకవిత్వమును బ్రజామోదముగా జేయుట కభినవాంధ్ర సమావేశముల నేర్పాటుచేయ గుతూహలురై యున్నారు. వీరికవిత్వము నామోదించువారిని శాశ్వతపాఠకులుగా జేర్చికొని, ఇరువదిమంది శాశ్వతపాఠకు లున్నతావున నభినవాంధ్ర

ఆదర్శములు వేరు; జనసామాన్యముయొక్క అభిప్రాయములు, ఆదర్శములు అంతకంటె విలక్షణములై యున్నవి. వీటినన్నిటిని సమన్వయించినగాని దేశక్షేమముకొరకు కావలసిన మార్పు లేనియు జరుగవు. ఈ సమన్వయమునను విద్యావంతుల భావమును, జనసామాన్యముయొక్క భావమును నొకటే యగుట ముఖ్యసాధనము. దీనిని బట్టిచూడ మాతృభాషద్వారా విద్యలను నేర్పుకొనుట అత్యావశ్యకమని స్పష్టమగుచున్నది. కావున నీవిషయమును మదిమర్శించుటకేర్పరుపబడిన ఉపసంఘమువా రేమిచేయబోవుచున్నారో తెలుసుకొనుటకు దేశమందనేకులు కుతూహాలురై యున్నారు.

విశేషకష్టములేక దేశభాషలను, జాతీయవిద్యలను వృద్ధిచేయుటకు ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమువారికి కవకాశమున్నదనుట స్పష్టము. విద్యాభిమానులు మాత్రము జాగరూకులై యుండి, విద్యాలయమువారు వారి విధులను శ్రద్ధతో నిర్వహించుచున్నారా లేదాయని గనునించుచుండవలెను.

3. పరిశోధన

'పరిశోధన'అను విషయమును గురించి ఇదివరకే కొంత వ్రాసియుంటిని. విశ్వవిద్యాలయముల మూలమున చేకూరవలసిన ఫలములలో 'సత్యము' ఇదియని తెలిసికొనుట ముఖ్యమైనదిగ నున్నది. మన వేదవిషయమునుగురించి ఆలోచించినను యథార్థ మిదియని చెప్పుటకు వీలులేదని స్పష్టమగుచున్నది. ప్రతిశాస్త్రమును ఇట్టి స్థితియందే యున్నది. పదార్థ విజ్ఞానశాస్త్రమున లెక్కింపబడు అణువు పరమాణువు లోనగువాని తత్త్వమునుగురించి పదిపదిహేను సంవత్సరముల క్రిందట సత్యములని యెంచబడిన అంశము లనేకము లిటీవలి పరిశోధనలవలన సత్యములు కావని ఏర్పడెను. జంతుకోటిలోని ప్రాణము వృక్షకోటిలోని ప్రాణముకంటె విలక్షణమైనదని ఇటీవలివరకు వృక్షశాస్త్రజ్ఞులును, జీవశాస్త్రజ్ఞులును చెప్పుచుండిరి. కాని జగదీశచంద్రబోసుగారి పరిశోధనలవలన పదార్థములన్నిటియందును సమాన లక్షణములుగల ప్రాణమున్నట్లేర్పడెను. ఇరువదిముప్పది సంవత్సరముల క్రిందటివరకు 'ఆర్యులు' ప్రప్రథమమున మధ్యఏషియాలో నుండిరని చరిత్రకారులు చెప్పుచుండిరి. కాని ఇది తప్పనియు, వారినివాసభూమి ఐరోపాఖండమనియు ఇప్పటివారు చెప్పుచున్నారు. ఇట్లే ప్రతిశాస్త్రమందును నూతనములగు అంశముల నేకములు బయల్పడుటయు, అందుమూలమున వస్తుతత్త్వమును మనుష్య తత్త్వమును గురించిన మన అభిప్రాయములు మారుటయు జరుగుచున్నది. ఇట్లు మారిమారి మన అనుభవము అధికము కానుకాను మనకునిజమైన తత్త్వమేదియో గోచరమగును. విద్యావ్యాసంగమువలననగు సకలోలంగుఫలమిట్టిదే. ఇదియే సత్యాన్వేషణము.

ఇట్టిసత్యాన్వేషణ మెల్లకాలములందు,ఎల్ల దేశములందును విద్యాపీఠముల నలంకరించు పండితులచే చేయబడుచున్నది. విద్యాపీఠము సజీవమా, నిర్జీవమాయని నిర్ణయించుటకిదియే మూలసూత్రము. దీనినిబట్టి చూచిన యెడల మద్రాసువిశ్వవిద్యాలయము నిర్జీవమైనదని స్పష్టమగును. ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయ మట్లుగాక సజీవముగ నుండి జ్ఞానసముదాయము వృద్ధియగుటలో తోడ్పడి 'సత్య'స్వరూపమును నిర్ణయించుటలో పాల్గొనవలయు ననికదా మనమందరము కోరవలయును. ఈకోరిక సఫలమగుటకు ఇప్పటికేమియు అవకాశమున్నట్లు కనుపించదు. నీలమునగా దీనికి ద్రవ్యసహాయ మత్యావశ్యకమై యున్నది. సత్యాన్వేషణము చేయుటలో (1) పాండిత్యమును ఉత్సాహమును గల విద్యావంతులును, (2) వారి పరిశోధనలకు వలయు సాధనసామగ్రియు నుండవలెను. బహుశః ఇట్టిపరిశోధకు లనేకులు ఈక్షణమందు ఆంధ్రదేశమున లేకపోవచ్చును. లేరని తోచినయెడల అట్టివారిని తయారుచేయుటకు విశ్వవిద్యాలయాధికారులుపూనవలయును. విద్యావంతులగువారికి కొందరికి వేతనములిచ్చి ఇంగ్లండు జర్మనీమొదలగు దేశములలోని విశ్వవిద్యాలయములకు వారినిపంపి అక్కడనుండు పరిశోధకాగ్రగణ్యులవద్ద రెండుమూడుసంవత్సరములకాలము పరిశోధనపద్ధతుల నేర్చుకొనివచ్చుట కేర్పాటుచేయవలెను. ఇట్టివారు తిరిగివచ్చినతరువాత వారి పరిశోధనలలో నుపకరించుసాధనములనన్నిటిని వారియాధీనమం దుంచవలెను. రసాయనశాస్త్రము ప్రకృతిశాస్త్రము లోనగువానియందు పరిశోధనచేయువారికి కావలసిన యంత్రసాధనముల—(Apparatus)ను, అర్థశాస్త్రము, నీతిశాస్త్ర

ము లోనగువానియందలి పరిశోధనలకు కావలసినగ్రంథ సముదాయమును విశ్వవిద్యాలయమువారు సమకూర్చ వలెను.

ఇదంతయు ద్రవ్యసహాయమువలన కావలసిన పని గాని కేవలము ఉత్సాహమువలన జరుగనేరదు. ఇందుకై లక్షలకొలది ద్రవ్యమావశ్యకము. పూర్వకాలమున మన దేశమందు అమరావతి, నాళంద, నవద్వీపము, తక్షశిల, కాశీ మొదలగుపట్టణములలో వేలకొలది విద్యార్థులును, వందలకొలది గురువులును ఏకకాలమం దిట్టివిద్యావ్యా సంగము చేయుచుండిరనియు, అట్టివారికి కావలసిన వస తుల నన్నిటిని దేశమును పరిపాలించుచుండినరాజులును తదితరులగు ధనికులును కల్పించియుండిరనియు, కొన్ని విశ్వవిద్యాలయములకు వందలకొలది గ్రామములు ఇనా ములుగ నియ్యబడి యుండెననియు మనము గ్రంథము లందుచదివియున్నాము. ఇటీవలికాలములో ఇంతటిగొప్ప విశ్వవిద్యాలయములు మనదేశములో లేకుండినను అప్ప టప్పట ఘనులగు పండితులుండుటయు, వారు వారి అభి మానశాస్త్రములను వారిదగ్గర చదువుటకువచ్చిన విద్యా ర్థుల కెట్టిప్రతిఫలమును కోరక నేర్పుచుండుటయు, అట్టి వారి జీవనార్థమై అగ్రహారములు, ఇనాంభూములు రాజు లిచ్చుటయు మనకు తెలిసియున్నది. కనుక విద్యావ్యాప్తికిని పరిశోధనకును ప్రభువులయొక్కయు ప్రజలయొక్కయు ఔదార్యమే ఆధారము. సామాన్య ప్రజలెల్లప్పుడును దరిద్రులైయుండుటచే ఇట్టి ఔదార్య మును ధనికులగు వర్తకులును జమీందారులును చూపవ లసియున్నది.

ఇప్పటికాలమున మనదేశములోని తక్కినరాష్ట్ర ములందు స్థాపింపబడిన విశ్వవిద్యాలయములపట్ల ప్రభు త్వమువారును ధనికులును వారి యౌదార్యమును చూపిం చియున్నారు. కలకత్తా, ఢక్కా, లక్నోమున్నగు విశ్వ విద్యాలయముల కేటేట అయిదారులక్షలరూపాయలను ప్రభుత్వమువా రిచ్చుచున్నారు. ధనికులగువారు ఇరు వది ముప్పదిలక్షలమొత్తమును విరాళముగ నిచ్చియు న్నారు. కాని మనకిట్టి యదృష్టము పట్టినదికాదు. ఏటేట ఇంతసొమ్ము నిచ్చెదమని ప్రభుత్వమువారు చెప్పి యుండలేదు. ఇదియే ఇప్పటి చట్టములోగల గొప్ప లోపము. శాసనసభలో కష్టపడి ఈ చట్టమును గావించి ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించినట్లు పాత్రో గారును, వారి స్నేహితులును చెప్పుచుందురు. కాని, వారు కష్టపడి నిర్మించినది ప్రాణములేని శరీరము. దానికి ప్రాణప్రతిష్ఠ గావించి శాశ్వతముగ జీవించియుండునట్లు చేయుట అవసరము. దీనిని చేయగలవారు ఇప్పటి మంత్రివర్గమువారును, ఇప్పటిశాసనసభలోనుండు సభ్యు లును. ఎన్నికలకాలమందు వారికి వోట్లనిచ్చినవా రం దరు విశ్వవిద్యాలయమున కిట్టి సహాయముచేయునట్లు వారిని ప్రేరేపించవలసియున్నది. సాలుసరు అయిదు లక్షలరూపాయలైన ప్రభుత్వమువారు విశ్వవిద్యాలయ మున కిచ్చినగాని పరిశోధనకు వలయువసతు లేర్పడ జాలవు.

4. కొన్ని ఆక్షేపణలు

కాని ఈసందర్భములో కొన్ని ఆక్షేపణలకు సమాధానము చెప్పవలసియున్నది.

(1) విశ్వవిద్యాలయపరీక్షలం దుత్తీర్ణులైన బి. ఏ. లు, ఎం. ఏ. లు, యల్. టీ. లు, లాయర్లు మొదలగు వారిలో అనేకులు నిరుద్యోగులై, వారి కుటుంబము లను పోషించుకొనుస్థితిలో లేకున్నారు. కూలిపని చేసు కొని జీవించు సామాన్యజను లీ విషయమున విద్యావం తులకంటె ఎన్నిరెట్లో మంచిస్థితి యందున్నారు. ఇట్లుం డ, ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయ మొకదానినిస్థాపించి, ఏటేట వందలకొలది బి. ఏ.లను యం. ఏ.లను తయారుచేయుట వలన లాభమేమి? అని కొందరడుగవచ్చును. లాభము లేనిపక్షమున అట్టి విద్యాలయములకు విరాళములిచ్చిన ప్రయోజనమేమి? అను శంకయు కలుగవచ్చును.

ఈ ఆక్షేపణలో కొంత సత్యమున్నదని చెప్పక తప్పదు. ప్రస్తుతము మనదేశములోని విద్యావంతులస్థితి కడుశోచనీయముగ నున్నది. తమపూర్వులు సంపాదిం చిన ఆస్తులను అమ్మి, అప్పులపాలయి, వేలకొలదిరూపా యలు ఖర్చుపెట్టి, ఎన్నియోకష్టములకుపాలై, పరీక్షల యందు త్తీర్ణులైనవారు నెలకు ముప్పదిరూపాయలు సం పాదించుటకు తగిన యోగ్యతలేనివారై యున్నారు. కాని దీనినిబట్టి విశ్వవిద్యాలయములవలన లాభములేదని

యు, వాటిని పోషించుట ఆవశ్యకముకాదనియు వాదించుట న్యాయముకాదు. బుద్ధివికాసము, మనోనిశ్చయము, వైరాగ్యత మొదలగు సుగుణములను సంపాదించుటయందు మాత్రమే విద్య ప్రయోజనకారియగును. గాని ధనసంపాదనమందు కాదు. ధనసంపాదనశక్తిని అది వృద్ధిచేయజాలని కారణముచే అది నిరుపయోగమైనదని మన మనుకొనకూడదు. మనుష్యుని సుఖదుఃఖముల కొక ధనము మాత్రమే ఆధారముకాదు. బుద్ధివికాసాదులు కూడ ఆధారములై యున్నవి. ప్రాచీనకాలమందు మన దేశములో ఉన్నతవిద్యను సంపాదించినవారు ధనాభిలాషులై అట్లు చేయలేదు. వారిలో అనేకులు భిక్షాటనముచేసి తమ్మును, తమకుటుంబమును పోషించుకొనుచుండిరి. కావున విద్యయొక్క విలువను రూపాయలణాలు పైసల మూలమున నిర్ణయించుటకు వీలులేదు. ఇదిగాక, ఇప్పటికాలపు మన విద్యావంతులు గొప్ప జీతనములతో గూడుకొన్న ఉద్యోగముల చేసినకాని తమ పరువుమర్యాదల కాపాడుకొనుటకు వీలుండదను దురభిప్రాయము కలిగియున్నారు. పాశ్చాత్య దేశములందట్లుగాక పట్టపరీక్షలందు తీర్ణులైనవారు స్వల్ప ఆదాయములతెచ్చు వ్యవసాయము, వ్యాపారములోనగు వృత్తులలో ప్రవేశించి, ఇట్టి వృత్తులు స్వగౌరవమునకు హానికరములు కావను నిశ్చయముతో సుఖముగ జీవనము చేయుచున్నారు. ఉన్నతవిద్యకు అనుగుణమగు వృత్తులేవో కొన్నియున్నవనియు, అవితప్ప తక్కినవాటిలో ప్రవేశించుట విద్యావంతులకు మర్యాదకాదనియు అభిప్రాయపడి మన విద్యావంతులనేకకష్టములనుభవించుచున్నారు. అట్లుగాక వారు స్వగ్రామములకు వెళ్లి ఇతరులు జీవించు విధమున తాముకూడ జీవించుటకు సిగ్గుపడనియెడల ఈకష్టములన్నియు నశ్యములగును. పాఠశాలలు లేని గ్రామములలో పాఠశాలల స్థాపించియు, సహకారోద్యమమునకు సంబంధించిన సంస్థల నెలకొల్పియు, తగిన నాయకులు లేకపోవుటచే క్షీణించుచున్న పరిశ్రమల పునరుద్ధారణచేసియు, విద్యావంతులు సుఖజీవనము చేయుట కవకాశమున్నది. "ఇంతటి గొప్పవిద్యల నభ్యసించి తుదకు ఈలాటి సామాన్యవృత్తులకు వెళ్లుటయా" అను దురభిమానమును విడనాడవలెను.

ఈ సందర్భమున మరియొక విషయముకూడ ఆలోచింపదగియున్నది. ఇదివరకు మన దేశమందుండిన మద్రాసువిశ్వవిద్యాలయము లోనగునవి "వృత్తివిద్యలను" విశేషముగ గౌరవించియుండలేదు. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము వారిట్లుగాక వృత్తులకన్వయించు విద్యలను నేర్పుకళాశాలలను ఎక్కువగ స్థాపింపవచ్చును. వ్యవసాయము, ఇంజనీరింగు (Engineering), లోహపనులుచేయుట (Mining and Metallurgy) లోనగు విద్యల నేర్పుటకు మన విశ్వవిద్యాలయము పేర్పాటు గావింపవచ్చును. అట్లు చేసినయెడల పై ఆక్షేపణకంత యవకాశముండదు.

కావున విరాళము లియ్యదలచినవారు ఉన్నతవిద్యవలన లాభములేదని యనుకొనుట పొరబాటు. ఇప్పటి విద్యావిధానములలో లోపములున్నవనివారు తలచినపక్షమున, ఎట్టి విద్యావిధానములు లాభకరములో సూచించుచు, అట్టివానికి తాము విరాళముల నియ్యవచ్చును. మొత్తముమీద, విశ్వవిద్యాలయమును పోషించుట ప్రభుత్వమువారికేని ఉదారులగు ధనవంతులకును విధియని చెప్పకతప్పదు.

(2) ఇప్పటి విశ్వవిద్యాలయముల గురించిన ఆక్షేపణ మరియొకటికలదు. "విశ్వవిద్యాలయములు నేర్పువిద్య ప్రజలందరికి ఉపయోగించునది కాదు. ఉద్యోగములు చేయదలచినట్టివారికిని, ఉన్నతవిద్యను సంపాదింపగోరు స్వల్పసంఖ్యాకులకు మాత్రమే దానివలన లాభము కలుగుచున్నది. ప్రాథమికవిద్యయన్ననో ఇట్లుగాక జనసామాన్యమునకంతకు లాభకరముగ నున్నది. కావున విద్యాభిమానులగు ధనికులును, విద్యను ప్రోత్సహింపదలచు ప్రభువులును ప్రాథమిక పాఠశాలల స్థాపించుటకు ప్రయత్నింపవలయునే కాని ఉన్నతవిద్యను పోషించుటకు లక్షలకొలది ద్రవ్యమును ఖర్చుపెట్టుట తగదు."

ఈ ఆక్షేపణకూడ యుక్తియుక్తముగ కనుపించుటలేదు. (1) ఉన్నతవిద్యను సంపాదించినవారనేకులు దేశమందుండినగాని ప్రాథమికవిద్యను బోధించుటకు కావలసిన ఉపాధ్యాయులు దొరకజాలరు. ప్రైమెరి పరీక్షలలో కృతార్థులైనవారే సెకండరి తరగతుల

లోని బాలుర కుపాధ్యాయులైనయెడల వారు బోధించున దేమియున్నది; పిల్లలు నేర్చుకొనునది ఏమికలదు! పసిపిల్లలకు బోధించు ఉపాధ్యాయులు సహితము గొప్ప పండితులుగను, శాస్త్రవేత్తలుగను ఉండుట అత్యావశ్యకము. అట్టివారిని తయారుచేయుటకు విశ్వవిద్యాలయము లవసరములు గదా! (2) దేశముయొక్క—అనగా సామాన్యజనులయొక్క—బాగుకొఱకు చాలవరకు దేశనాయకుల తెలివితేటలును శక్తిసామర్థ్యములును ఆధారములై యున్నవి. ప్రతిదేశమందును కొందరు నాయకులుగను తక్కినవారు వారి ననుసరించి నడుచుకొనువారుగను నుందురుకదా! ఇట్టిస్థితిలో, దేశము నుద్ధరించెదమని చెప్పి, పనికి పూనునాయకులు విద్యావంతులై యుండుట అత్యావశ్యకము. విశ్వవిద్యాలయము లట్టి నాయకులను తర్ఫీదు చేయునవిగనుక వాటిమూలమున కొందరికి మాత్రమే కాక దేశమునకంతకు లాభము కలుగుచున్నది.

ఇంతకంటె మరియొక గొప్పలాభమున్నది. విశ్వవిద్యాలయపండితుల కృషిమూలమున కనిపెట్టబడిన విజ్ఞానమును విద్యార్థులకే కాక జనసామాన్యమునకుకూడ తెలియపరచు నుద్దేశముతో పాశ్చాత్యదేశములందలి విశ్వవిద్యాలయాధికారులు క్రొత్తఏర్పాటు లనేకములు చేయుచున్నారు. దీనికే 'Extension Movement' అని పేరు. ఇట్టి యుద్యమమును కొనసాగించవలయునని ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమువా రిప్పటికే తల పెట్టియున్నారు. ఉపన్యాసకులను పట్టణములకును పల్లెలకును బంపి సామాన్యులు గ్రహింపదగిన విషయములను వారికి బోధింప నెంచియున్నారు. వ్యవసాయము, వ్యాపారము, ఆరోగ్యము, ప్రభుత్వవిధానము, లోనగువిషయములను గురించి జనసామాన్యమునకు తెలియవలసిన దెంతయో యున్నది. ఈ జ్ఞానమును వారియందు వ్యాపింపజేయుటకు తగినమార్గములను విశ్వవిద్యాలయమువా రాలోచించుచున్నారు. ఇవంతయు సఫలమగుటకుకూడ ద్రవ్యమవసరమై యున్నది. ఇందుకు వలయు ధనసహాయము నెవరైన చేసినయెడల విశ్వవిద్యాలయము మూలమున కొందరికే లాభమున్నదనియు, జనసామాన్యమున కంతకు లాభము లేదనియు చెప్పువారి ఆక్షేపణ కవకాశమే యుండజాలదు.

(3) గురుకులవాసమును విధించనిది విద్య విద్యయే కాదనియు, అందుకు తగినయేర్పాటులను ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమువారు చేసినగాని నిజమైనవిద్య దేశమందు వ్యాపింపజాలదనియు మరికొందరాక్షేపించుచున్నారు. ఈవిషయమైపైన ఇదివరకే కొంత చెప్పబడియున్నది. కాని, గురుకులపద్ధతి విశ్వవిద్యాలయమందు నెలకొనవలయునని విస్తారద్రవ్యము కావలసియున్నది. విద్యార్థులును వారి గురువులును నివసించుటకు తగిన వసతిగృహములు కట్టవలసియున్నది. విద్యార్థులు చెడుమార్గములఁ బోకుండునట్లు చేయవలయుననిన ఒక్కొకగురువుయొక్క అధీనమందు పదిపదిహేనుగురు శిష్యులకంటె ఎక్కువ యుండకూడదు. ఒకగురువుయొక్క అధీనమందుండు శిష్యులసంఖ్య హెచ్చుకాను కాను వారిలో నొక్కొక్కని లోటుపాటులను తెలిసికొని దానికితగినట్లు ఆతనిని బాగుచేయుటకు ప్రయత్నించుట కష్టతరమగును. ప్రతిశిష్యునియొక్క గుణదోషములు గురువునకు తెలియుట ఆవశ్యకము. అట్టిది శిష్యులసంఖ్య తక్కువగనున్నప్పుడే వీలగునుగాని ఇప్పటివలె వందలకొలది శిష్యులొక్కొక గురువుయొక్క అధీనమందుండినయెడల నది కొనసాగనేరదు. అనగా ఉపాధ్యాయులసంఖ్య ఇప్పటికంటె నెంతో అధికము కావలసియున్నది. ఇది జరుగుటకు ఉపాధ్యాయుల వేతనములకై ఇప్పటికంటె నధిక ద్రవ్యమును ఖర్చుపెట్టవలసియుండును. వసతిగృహముల కట్టుటకును ఉపాధ్యాయులసంఖ్య హెచ్చుచేయుటకును ద్రవ్యసహాయ మత్యావశ్యకము. ద్రవ్యము నియ్యదలచిన వారు గురుకులవాసాభివృద్ధికై తామిచ్చు ధనమును వినియోగపరచవలయునను షరతును విధించినయెడల ఈ యాక్షేపణకుకూడ అవకాశముండదు. విశ్వవిద్యాలయముయొక్క ముఖ్యోద్దేశములు కొనసాగుటకు ధనముముఖ్యమని దీనినిబట్టి స్పష్టమగుచున్నది.

5. పరీక్షాపీఠము నిజమైన విద్యాపీఠముగ మారుట

పైన ఉదాహరింపబడిన ఉద్దేశములు నెరవేరవలెనన యెడల ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయ మిప్పటివలె పరీక్షాపీఠముగమాత్ర ముండుటమాని నిజమైన విద్యాపీఠముగ మారవలసియుండును. పరిశోధనకు వలయు సౌకర్యము

లును, గురుకులవాసపద్ధతియు, ప్రాచ్యవిద్యలును, ఇతరేతరములైన క్రొత్తవిద్యల వ్యాప్తియు అభివృద్ధిగాంచవలయు ననిన ఈమార్పు అత్యావశ్యకము. ఆనర్సు, యం. ఏ. మొదలగు పరీక్షలకు వలయు విద్యలను విశ్వవిద్యాలయమువారిచే స్థాపింపబడిన కళాశాలలలో నేర్పవలయునుగాని రాజమహేంద్రవరము, అనంతపురము లోనగు ప్రదేశములందు చెప్పబడుచుండు కలాశాలలలో నేర్పుట లాభకరము కాదని చెప్పుటలోగల సత్యమిదియే. ప్రస్తుతము విశ్వవిద్యాలయము ఆంధ్రదేశములోని కలాశాలలలో చదువు విద్యార్థులను పరీక్ష చేయుటకు కావలసిన ఏర్పాటులను మాత్రము చేయుచున్నది. ఇంతకంటె పనిచేయుచుండు ఘనకార్యమేదియు లేదు. విద్యల నేర్పు భారమంతయు కలాశాలలు వహించియున్నవి. ఇందుమూలమున విశ్వవిద్యాలయము పరీక్షాపీఠముగనే యుండవలెనని వాదించినయెడల పరిశోధనాదులు జరుగకపోవుటయే కాక, ప్రభుత్వమువారును, ధనికులును విరాళములనియ్యవలసిన జరూరుండదు. పరీక్షాపీఠమునకు విరాళము లెందుకు? విరాళములమూలమున లభించినధనమున కష్టపడు వినియోగ మెట్లు?

కృష్ణాజిల్లా బోర్డువారు విశ్వవిద్యాలయమునకు మూడులక్షలరూపాయలను విరాళముగనిచ్చి వ్యవసాయమునకు సంబంధించిన ఉన్నతవిద్యను నేర్పుటకై ఆద్రవ్యము ఖర్చుపెట్టవలసినదిగ కోరియున్నారు. వారియభిమతము కొనసాగవలయుననిన విశ్వవిద్యాలయమువారు వ్యవసాయకలాశాల నొకదానిని స్థాపించి నడిపింపవలయునుగదా! ఇట్లే మరియెవరైన ప్రకృతిశాస్త్రాభివృద్ధికై కొంతసొమ్మునిచ్చినయెడల ఆశాస్త్రమునందు పరిశోధనచేయుటకు వీలగు పట్టణమున కలాశాలను స్థాపించి పరిశోధకవిద్వాంసులను నియమించి వారిచే విశ్వవిద్యాలయమువారు పనిచేయించనియెడల ఆసొమ్ము ఖర్చుపెట్టుట యెట్లు? కావున ప్రకృతిశాస్త్రకలాశాల యొకటి అత్యావశ్యకమగును. ఇట్లే ఏశాస్త్రమునందు పరిశోధన గావించుటకు విరాళము దొరుకునో ఆశాస్త్రములనన్నిటిని నేర్పుటకు తగినకలాశాలను విశ్వవిద్యాలయమువారు స్థాపించుటకు పూనవలెను. ఇట్టి కలాశాలలను స్థాపించి పనిచేయుచుండిన యెడల విశ్వవిద్యాలయము నిజమైన విద్యాపీఠమగును.

ఉన్నతవిద్యలను నేర్పుకలాశాలలు విశ్వవిద్యాలయమువారి అధీనమందుండకూడదని వాదించువారి వాదమే సరియైనయెడల పైజెప్పిన మార్పున కవకాశముండదు. ఉన్నతవిద్యకై ఏటేట అయిదులక్షలరూపాయలు ప్రభుత్వమువారు ఖర్చుపెట్ట నిశ్చయించి, ఆసొమ్మును విశ్వవిద్యాలయమువారి యధీనము గావించిన యెడల విశ్వవిద్యాలయమువారికి సొంతకలాశాలలు లేకపోవుటచే వారాసొమ్మును దేశమందుండు తక్కిన కలాశాలలకు పంచిపెట్టి ఆకలాశాలలద్వారా ఉన్నతవిద్య అభివృద్ధియగుటకు తగిన ఏర్పాటుల గావింపవలసియుండును. అనగా అప్పుడు విశ్వవిద్యాలయాధికారులు చేయవలసినపని తపాలాధికారులు (Post office) చేయు పనివలె నుండునుగాని విద్యకు సంబంధించినట్టిదిగ నుండదు. దొరతనము వారిచ్చిన ధనమును తమయొద్దనుంచుకొనక ఏదో యొకవిధముగ ఇతరకలాశాలలకు గ్రాంటు (Grants) రూపమున విభజించుట మాత్రమే వారిపనిగ నుండును. విభజనముచేయుట యను ఈస్వల్పకార్యమునకు విశ్వవిద్యాలయమను నొక గొప్పపేరుగల సంస్థను స్థాపించుటయెందుకు? ఆసంస్థవ్యవహారముల నడుపుటకై రెండువేలరూపాయల జీతమునిచ్చి వైసుచాన్సలరు అను నొక యుద్యోగిని నియమించి వారిసహాయమునకై మరి కొన్నివేలు ఖర్చుపెట్టి రిజిస్ట్రారు, మేనేజరు మొదలగు ఉద్యోగస్థుల నేర్పరచుటయెందుకు? పరీక్షలచేయుటయు, గ్రాంటుల పంచిపెట్టుటయు అను నీరెండుపనులను మాత్రమే చేయుటకు క్రొత్త విశ్వవిద్యాలయ మొకటి ఆవశ్యకమే లేదు. ఇంతకంటె ఘనకార్యమేదియో మన విశ్వవిద్యాలయము చేయగలదను ఆశతో నిట్టి సంస్థ కావలయునని ప్రజలుకోరిరిగాని ఇట్టి స్వల్పకార్యమును నిర్వహించుటకు కాదు.

ఉన్నతవిద్యలను నేర్పుకలాశాలలను విశ్వవిద్యాలయమువారే స్థాపించి నడిపించినయెడల విశ్వవిద్యాలయమను పేరు సార్థకమగుటయేకాక, ఉన్నతవిద్య ఇప్పటికంటె మంచిస్థితికి రాగలదని చెప్పవచ్చును. సామాన్యవిద్యకును ఉన్నతవిద్యకునుగల ముఖ్యభేదమొకటి గను

నింపవలసియున్నది. ఉన్నతవిద్య పరిశోధనతో కూడుకొనియుండును. పరిశోధనయందారితేరిన విద్వాంసులు ఉపాధ్యాయులుగను, పరిశోధనయందభిలాషగల యువకులు విద్యార్థులుగను ఉందురు. ఇట్టి విద్యను నేర్పుటకు ప్రస్తుతము ఆంధ్రదేశములోని కలాశాలలలో దేనియందును తగిన వసతులు లేవు. రాజమహేంద్రవరము అనంతపురములలోనుండు కలాశాలలలో కూడ ఎట్టి సదుపాయములు లేవనియే చెప్పవలెను. ఇట్టి సదుపాయములను కల్పింప దొరతనమువారు పది లక్షల రూపాయలను ఖర్చుపెట్టుటకు సంసిద్ధులై యున్నారని అనుకొందము. అప్పుడాసొమ్మును రాజమహేంద్రవరము అనంతపురములలో సమానముగ ఖర్చుపెట్టవలయునా? లేక ఒకప్రదేశమందధికముగను, మరియొకదానియందల్పముగను ఖర్చుపెట్టుటయుచితమా? ఒకచోట అధికముగను మరియొకచోట అల్పముగను ఖర్చుపెట్టుటన్యాయమా? ఏ ఒక్క శాస్త్రమందుగాని పరిశోధన చేయుటకు ఎన్నో లక్షల ద్రవ్యమవసరమై యుండగా, ఉన్న స్వల్పమొత్తము నీవిధముగ పంచుట వలన లాభముగలదా? ప్రజలు చెల్లించు పన్నులనుండి ఖర్చుపెట్టబడు ఈ ద్రవ్యమును రాజమహేంద్ర అనంతపురములందు మాత్రమే ఖర్చుపెట్టుట యుక్తమా? కొంతసొమ్ము విశాఖపట్టణములో ఖర్చుపెట్టరాదా? బెజవాడ కూడ కేంద్రస్థానముగ నుండవలయునను సిద్ధాంతము లేవదీసిన యెడల అచట కూడ కొంతసొమ్మును ఖర్చుపెట్టవలసియుండును గదా! ఈవిధముగ అన్ని పట్టణములవారిని సంతోషపెట్టుటకు ప్రయత్నించిన యెడల ఏపట్టణమందును ఉన్నతవిద్యకు కావలసిన గొప్ప కలాశాలయొకటి స్థాపితము కానేరదు. కావున ఉన్నతవిద్యకు కావలసిన వసతులును, కలాశాలలును ఆంధ్రదేశమందేదో యొకచోట నుండుటమంచిదిగాని పలుప్రదేశములందు వెదజల్లుట విద్యావ్యాప్తికి సహకారికాజాలదు. ఉన్నతవిద్యకై మనము ఖర్చుపెట్టగల సొమ్ము చాలతక్కువ. ఆసొమ్మునంతయు ఒకచోట ఖర్చుపెట్టిన యెడల ఎక్కువ ప్రయోజనము పొందుట కవకాశముండును గాని పెక్కుచోట్ల ఖర్చుపెట్టితిమేని ఏలాభమును చేకూరజాలదు. నిష్పక్షపాత బుద్ధితో ఆలోచించినయెడల ఆంధ్రదేశమందంతట నెక్కడో ఒకచోట ఉన్నతవిద్యల నేర్పు కలాశాలయుండుట లాభకారియనియు, అనేకచోట్ల అట్టికలాశాలల స్థాపించుటకు వలయు ధనమిప్పుడు లేదనియు స్పష్టమగును.

ఒకేచోట అట్టి కలాశాలలుండుటయే యుక్తమని అంగీకరించినయెడల, అవి విశ్వవిద్యాలయము యొక్క అధీనమందుండుట మంచిదని ఏర్పడును. అట్లు కానియెడల అనేకనష్టములు కలుగనున్నవి. దొరతనము వారి అధీనమందే అవి యుండినయెడల దొరతనమువారికి ఉన్నతవిద్యపై సర్వాధికారముండుటయు, వారి యభిమతముల ననుసరించిన అభిప్రాయముల గలవారలే ఉపాధ్యాయులగుటయు, అట్టి అభిప్రాయములను మాత్రమే విద్యార్థులకు బోధింప నవకాశముండుటయు సంభవించును. విద్యావిషయములందు విశ్వవిద్యాలయమునకు స్వాతంత్ర్యముండుటకు వీలుగలుగజాలదు. దొరతనమువారుగాక మిషనరీలు మొదలగు వారియధీనమందు ఉన్నతవిద్యయున్నను ఇట్టి నష్టములు రాకమానవు. స్వాతంత్ర్యముతో కూడుకొనిన ఉన్నతవిద్య దేశమందు వ్యాపించవలయునని, అట్టివిద్యను నేర్పు అధికారము విశ్వవిద్యాలయము యొక్కదానికే యుండవలెను.

కావున దేశాభిమానులును విద్యాభిమానులును ఈవిషయమును చక్కగ నాలోచించి, ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమును నిజమైన విద్యాలయముగ మార్చుటకును, విద్యాలయములయొక్క ముఖ్యోద్దేశముల నది నెరవేర్చుటకు వలయు ధనసాహాయ్యాదుల చేయుటకును, అన్నిటికంటె దానియొక్క స్వాతంత్ర్యమును కాపాడి దానిని జాతీయవిద్యాలయముగ పరిణమింప జేయుటకును ప్రయత్నము చేయవలెను. ఈసందర్భమున చెప్పవలసిన విషయము లింకను ఎన్నియో యున్నను వ్యాసమిప్పటికే అతిదీర్ఘమగుటచే ఇంతటితో విరమించుచున్నాను.

వ్యాసకర్త

ఊహాప్రపంచము - సాక్షాత్కారము

చింతలపూడి శేషగిరిరావు గారు

ఆంధ్ర వాఙ్మయ సింధుమధ్యంబు నందుఁ
దఱచి తీసిన దొరకు రత్నంబు భాతి
రా జిలుచు నుండెడి పురాణ రాజ మొండు
చదువు చుంటయు మన్మనస్సరసిజంబు
సంతతానంద వాహినిఁ జాలఁ దేలు
చుండె; నర్ధనిమీలితాక్షుండ నగుచుఁ
బరుగు లెత్తితి నూహాప్రపంచ మందు.

అందుఁ గనుఁ గొంటి నొక్క దృశ్యంబు నేను
గంటి ననుకొంటి గన్నులు కలఫలంబు
ప్రథమమునఁ గంటి దుర్గ మారణ్య మందుఁ
గాకి దూరుటకును సందు లేక యుండె
గాని తరియింపఁ గల్గి తత్కాననంబుఁ
జేరఁ గల్గితి నారామ సీమనొండు.

సుందర తర తరు సమూహ శోభితంబు
గాఁగఁ గన్పడె నవ్వన భాగ మెల్ల
వల్లులు లతాంతయుతములై యల్లి బిల్లి
గాఁగ నల్లఁగ వలఁ బన్ను కరణిఁ దోఁచె.

పక్షు లవ్యక్త మధుర శబ్దంబు లెంతో
శ్రావ్యముగఁ జల్పుచును దరుశాఖలందుఁ
బారు చుండుటఁ గననేత్ర పర్వమయ్యె.
కమ్మని రసాల పల్లవ ఖాది యగుచు
సరసముగఁ బాడె బంచమస్థాయి యందుఁ
బ్రేమగీతంబులను వనప్రియ యొకర్తు.

బహుళనవ మంజరీయుత వనము నడుమ
నచ్చటచ్చటఁ దిరుగాడి యచ్చమైన
దివ్య పరిమళ గంధముల్ దెచ్చి తనదు
గంధవహనామమును సార్థకంబు సలుపఁ
గలిగెను కుమారపవనుఁ డక్కజము దోఁప.

తరులు ఫలభారమునఁ దమతలలు వంచెఁ
జూపఱకు నమ్రతను నేర్పు చున్న వనఁగ.

వివిధవర్ణ విభాసిత విహగసమితి
రకరకంబులు గలసుమరాజములును
గలిగి యారామ మప్పుడు గానఁబడుచు
నుండె నాఖండలునిధనుఃఖండ సమితి
చే విరాజి లెడిగగనసీమ భంగి.

అట్టులారామ రామణీయకముకరము
కనుల పండువు సలుపఁగఁ గాంచి; తవల
దృష్టి పథమునఁ బడెఁ బాలతృణయుతంబు
నతి విశాలమై తనరు బయలు బలారె;
అందు ఘాసఖాదనరతి నచ్చటచట
లేళ్లు గమి చెంగు చెంగునఁ గ్రేళ్లుదాఁటె
భళిర! తాలుస్రవత్ఫేనపంక్తితోడ.

బహుళరమణీయమైన యాబయలు నడుమఁ
బారుచుండె దొనదొన ప్రవాహ మొకటి.

అందు రాయంచలు కడింది యందమెస్ప
నీదులాడుట గాంచఁగ మోదమయ్యె.
చేరువనె యచట ప్రవాహతీరమందు
సైకతస్థలి నొక్కెడ సంతసంబు
దనర ముచ్చటాడె నొకరథాంగ యుగము.

ఏటి కావల పర్ణకుటీర మొండు
గలుఁగ నద్దానిఁగాంచెడి కౌతుకమునఁ
దరణిలేకయె యయ్యేటి తరఁగలందు
నీదులాడుచు నద్దరి కేగినాఁడ.

ప్రాంగణమ్మున భిక్షుకుల్ పాత్రలూని
హస్తములుసాచి భిక్షల నడుగు చుండఁ
గడమపడనీక గృహకాంత యిడుచునుండె
నన్నకబళంబు లోపిన యంతవఱకు.

అంతట గృహాధికారి సాయాహ్న మందు
శీఘ్రగతి నొకవేది నాసీనుఁ డగుచు
భక్తియును బ్రహ్మవర్చస్సు బరఁగుచుండ
వ్రాయఁగడఁగెను శ్రీతాళపత్రములను
గంటమునఁ జూని యెద్దియో గ్రంథ మచట.

అంత నొకయంశుజాక్షి యచటకుఁ జేరి
హస్తమందునఁగల పీనె నవల నునిచి
కనుఁగొలఁకులందునను బాష్పకణములురలఁ
దేజమునుదక్కి మిక్కిలి దీన యగుచు
పండితాగ్రేసరుని ముందు నుండియుండి
యోరమోమిడి దుఃఖించు చుండుటయును
గనులఁగట్టినయట్టు సాక్షాత్కరించె.

ఆమెఁగాంచి యక్కోవిదుండనియె నిట్లు:
"పలకడుపుచెఱుపుగ నీవేడ్చెదిట్టు
లమ్మ! కడుపుకక్కఱితి నిన్నమ్మ నమ్మ!
లెన్నయిలు గుద్దలింతునే కన్న తల్లి!
నమ్ము నామాట యిద్దిసత్యమ్ము సుమ్ము
టంచునుంటయు నాహస్తమందునఁ గల
గ్రంథమది క్రింద జారఁగఁ గన్నుతెఱచి
తెలివిఁగాంచితి కలఁ గని తేరు భంగి.

వ్యాసకర్త

అనంత ప్రకృతిలో నానందకల్లోలము

సిరుగూరి జయరావుగారు, బి. యస్. సి.

విరతిలేక నితాంతము విరుతిఁజేయు
వీచికాడోలికలతోడ వియ్యమంది,
పవనశాబకమజ్ఞాతవాసనలకు
మేలుకొలుపులుపాడంగ మేళవించి,
మైత్రివైణికతంత్రీసమానగతుల
నలవరించె; సుహృన్మణీ! అవలకడలి,
యిసుకలివ్వలఁ, బైననాకసముఁజేటి,
కలగిపోయి, యనంత సాంగత్యసౌఖ్య
తన్మయతనొందెఁ; దల్లినతాసుఖాప్తి
నీవు, నేనును నందులో నిలిచిపోతి
మింకనాపాట యాపాటనెనసిపోయె;
నింకనామాట యామాట నింకిపోయె—

జన్మభూమి

తురగా వేంకటరామయ్య గారు

౧

వీడిపోవుచునుండెనా-బంధమ్ము
నేడె, పొమ్మనుచుంటివా!
కాలాడదాయె,తల్లీ!-నినువీడ
గలనటే, కల్పవల్లీ!

౨

కన్ను లెఱ్ఱంజేయకే!-నాగుండె
కమలియొరుగై పోవునే!
మరచి పోకే పావనీ!-నీగర్భ
నరసిబుట్టినపూవునే!

౩

కంఠమ్ము కంపించనే!-మనసెల్ల
కరడుగట్టుకపోయెనే!
కఠినశాసనమేటికే?-నాతల్లి
కడుపుతీపే లేదటే!

౪

వేయేండ్లనాడెప్పుడో-యనవేమ
విభుడుగట్టినపేటలా!
వీడిపోవగవచ్చెనా-యీనాడు,
వీడొక్కడే భారమా?

౫

ధన్యులై చన్నారటే!-మాతాత
తండ్రులందరు నిచ్చటే;
నినువీడుటలుగల్గెనా!-నానాడు,
నీచజీవుడనైతినా!

౬

ఏటిలంకలపాటలా,-నాకింక
బీటిపొలములనాటలా!
తోటనీడలవిందులా,-నీయంక
పీఠానగారాములా!

౭

పూవులేకోయనీవా!-నీవిభుని
పూజలే చేయనీవా,
పాలుగ్రోలగనీయవా,-గొంతెత్తి
పాడ నానందింపవా!

౮

కలుములిమ్మనికోర నే,-మితిలేని
పొలములిమ్మని వేడ నే;
పాడనిమ్మనుచుంటి నే,-యానంద
పరవశుడనై యుంటి నే?

౯

నేను జేసిన పాపమో,-నాతల్లి!
నీకుబుట్టిన కోపమో?
కన్నదానవుగావటే,-నన్నింత
కష్టపెట్టగ నౌనటే?

౧౦

మ్రోడులే చివురించు నే,-గొంతెత్తి
పాడి విలపించగా నే;
కఠినపాషాణమేమో,-నీమనసు
కరగనైనా లేదటే!

౧౧

వేణుగానము విందు నే,-యానంద
వీణచేతను దాల్తు నే;
భారతిని నే వింతు నే,-నన్నేలు
ప్రభ నిబాడుచు బోదు నే!

౧౨

నాపాటలం బాడితే,-నీపేరు
నవకంపు గళలందితే,
అప్పుడైనా పిల్వవా!-నాపాలి
యానందమయరూపమా!

౧౩

వెడలిపోవుచునుంటి నే,-కన్నీటి
వేడికాలువ గట్టి నే!
తల్లి! దీవనలీయ వే,- మెప్పుగ నీ
దర్శన మ్మొనరింతునో!

౧౪

అర్ధచంద్రకళాధరా!-నాతండ్రి!
"యన వేమవర" వల్లభా! [యమ్ము
యమృతవాక్కు-లొసంగుమా-నిజ
లందిరా దీవింపుమా!

మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారు

ఆంధ్రరాజుల కాలనిర్ణయ సమస్య

ఆంధ్రరాజుల చరిత్రమంతయు పెక్కు సం ది. అయినను ఉన్నయాధారములతోనే చరిత్ర

లను గురించి యాబుషీశ్వరులకు దెలిపెను. కలియుగము రాకపూర్వము సూతుడు ఋషీశ్వరులకు దెలిపిన యీ కలియుగ రాజవృత్తాంతమునకే భవిష్యద్రాజకథనమని పేరు.

దానిప్రకారము కలియుగ ప్రారంభమున

(౧) ఐళులు [ఇళాబుధుల సంతతివారు: ఐళుని (పురూరవుని) వంశమువారు: వీరినే పౌరవులందరు];

(౨) ఐక్ష్వాకులు [ఇక్ష్వాకుని సంతతి వారు];

(౩) సౌద్యుమ్నులు [సుద్యుమ్నుని సంతతివారు] పాలింతురు.

పిదప క్షత్రులు (క్షత్త్రియులు?), పారశవులు (బ్రాహ్మణునికిని శూద్రస్త్రీకిని బుట్టిన వారు), శూద్రులు, ఇంక నితరులైన బహిశ్చరులు (విదేశీయులు?)—వీరినుండి నృపులు పుట్టుదురు. అందు అంధ్రులు (ఆంధ్రులు), శకులు, పులిందులు, ఆభీరులు, శబరులు మొదలగువారు మ్లేచ్ఛసంభవులు; పౌరవులు, వీతిహోత్రులు, వైదిశులు (విదిశవంశజులు), కోసలులు, మేకలులు, పౌండ్రులు, గొనర్దులు, స్వాప్నికులు, సునిధర్ములు, శకులు, నీపులు మొదలగువారు మ్లేచ్ఛజాతులవారు.

ఒక్కొక్క వంశమున నెందఱెందఱు రాజులుందురో, వారొక్కొక్కరు ఎన్నెన్ని యేండ్లు పాలింతురో, మొత్తముమీద వారి వంశమెంత కాలము పాలించునో యీ వివరములను పైనుడివిన పురాణములలో కొన్ని తెలుపుచున్నవి. ఈవిధములైన వివరములను సంపూర్తిగ దెలుపునవి మత్స్యవాయు పురాణములు.

ఇట్లు పురాణములందు దెలుపబడిన వంశములేవనగా:

	కలియుగ రాజవంశములు	వంశములలోని	రాజులసంఖ్య	ఆయా వంశముల వారి పరిపాలన కాలము
౧	పౌరవులు		౨౩	
౨	ఐక్ష్వాకులు		[illegible]	
౩	బార్హద్రథులు (బృహద్రథుని సంతతివారు)		౧౬	౭౨౩ సం.
౪	ప్రద్యోతులు		౫	౫౨ ,,
౫	శిశునాగులు		౧౨	౩౬౦ ,,
౬	నందవంశజులు			౧౦౦ ,,
౭	మౌర్యవంశజులు		౧౦	౧౩౭ ,,
౮	శుంగవంశజులు		౧౦	౧౧౨ ,,
౯	కాణ్వాయనులు (వీరినే శుంగభృత్యులందురు. వీరు బ్రాహ్మణులు)		౪	౪౫ ,,
౧౦	ఆంధ్రులు		౩౦	౪౬౦ ,,

ఆంధ్రరాజ్యము విచ్ఛిన్నమైన పిదప గర్దభిలులు, మురుండులు, ఆభీరులు, ఆంధ్రభృత్యులు మొదలగు వారు పాలింతురు.

ఈసందర్భముననే ఆంధ్రరాజులపేర్లును, వారొక్కొక్కరు పరిపాలించు కాలమును గూడ దెలుపబడినది. పురాణములలోని భవిష్యద్రాజవృత్తాంతమున దెలుపబడిన రాజుల సంఖ్యయు, మొత్తముమీద పరిపాలనముచేసినట్లు తెలుపబడిన వంశమువారి పరిపాలనకాలమును చాలవఱకు సరియైనవే యని భారతీయులైన ప్రాచ్యపరిశోధక పండితులే కాక విదేశీయులగు పండితులుకూడ అభిప్రాయమిచ్చి

యున్నారు. కాని ఆయావంశములందలి రాజులకు ఇచ్చిన పరిపాలన కాలము సరియైనది కాదని పలువురి యభిప్రాయము. దీనికి కారణ మేమన, ఈ భవిష్యద్రాజకథనమునందలి కొన్ని వంశములలోని రాజుల శాసనములు దొరకినవి. వారి శాసనములందు వారిరాజ్య సంవత్సరసంఖ్య నిచ్చియున్నారు. అనగా వారా శాసనమును తమయొక్క యే 'రాజ్యసంవత్సరము'న చెక్కించిరో యది తెలిపి యున్నారు. శాసనముల ననుసరించి యారాజు లెన్నేండ్లు పాలించిరో తెలిసికొన వీలుకలుగుచున్నది. ఇట్లు శాసనములవలన నొకరాజు ఇన్నేండ్లు పాలించునని తెలియవచ్చుచుండగా ఆరాజే అంత కెక్కువ యేండ్లో, అంతకు తక్కువయేండ్లో పాలించినట్లు పురాణములు తెలుపుచున్నవి. ఇట్టి వ్యత్యాసములవలన పురాణములలో ఆయా రాజులకు దెలుపబడిన పరిపాలనకాలము సరియైనది కాదని తజ్జ్ఞుల యభిప్రాయము.

ఈవిధమున నందులపిదప మౌర్యులు, వారిపిదప శుంగులు, వారితరువాత కాణ్వాయనులు, వారితరువాత ఆంధ్రులు పాలించిరనియు, పైనుడివిన వంశము లొక్కొక్కటి మొత్తముమీద నెన్ని సంవత్సరములు పాలించినదియు తెలిసినను ఆంధ్రరాజులకు బూర్వము ఏరాజవంశమునకు గాని, ఏరాజునకుగాని సంబంధించి నిర్ధారణగ చెప్పదగిన ఏదియో యొకకాలము (సంవత్సరము) తెలిసిననే కాని రాజవంశముల యీపురాణపరిగణనమువలన మనకు ప్రయోజనము కలుగదు. అట్టికాలము (సంవత్సరము) ఏదియైన తెలిసికొన వీలు కలుగునేమో చూతము.

హైందవచారిత్రక కాలపరిగణనము

హైందవుల యొక్క చారిత్రకకాలము పెక్కు విధముల పరిగణింపబడుచున్నది. ఈ కాలపరిగణనమును హిందువులు శ్రీకృష్ణ నిర్యాణముతో నారంభించెదరు. శ్రీకృష్ణుల వారు నిర్యాణము చెందిననాడే కలియుగ మారంభమగుచున్నది. హిందువుల పరిగణనమున కిదియే ప్రారంభము. కలియుగాబ్దములు ౩౧౦౧ గడచినపిదప క్రీస్తుశక మారంభమగుచున్నది: అనగా కలి ౩౧౦౨ వ సంవత్సరము క్రీస్తుశకము మొదటి సంవత్సరమగును. ఇక బౌద్ధులు తమ పరిగణనమును బుద్ధనిర్వాణముతో ప్రారంభించెదరు. బుద్ధనిర్వాణ మెప్పుడన్న విషయమున ఉత్తరాది బౌద్ధులకును, దక్షిణాది బౌద్ధులకును మతభేదములు కలవు; అయినను దక్షిణాపథ బౌద్ధులును, సింహళము, బర్మా, సయాము దేశములందలి బౌద్ధులును గూడ ఏకగ్రీవముగ బుద్ధనిర్వాణము క్రీస్తుశకమునకు ౫౪౪–౪౩ సంవత్సరములకు బూర్వము జరిగెనని చెప్పుదురు. ఎక్కువదేశములవారు ౫౪౪-౪౩ నే బుద్ధనిర్వాణకాలముగ నంగీకరింతురు గనుక నదియే సరియైనదని చాలమంది యభిప్రాయము. జైనులు తమ చారిత్రక పరిగణనమునకు మహావీరుని నిర్వాణకాలమును, విక్రమసంవత్సరమును ఆధారముగ గైకొందురు. విక్రమసంవత్సరము (లేక శకము) క్రీస్తుపూర్వము ౫౮–౫౭ లో ప్రారంభమగుచున్నది. మహావీర నిర్వాణము

నకు దరువాత ౪౭౦ సంవత్సరములు గడచిన పిదప విక్రమశక మారంభమని జైనుల సరస్వతీ గచ్ఛపుగాథలవలన దెలియుచున్నది; అందువలన జైనచారిత్రముల ప్రకారము మహావీరుడు క్రీస్తునకు ౫౨౭-౨౮ సంవత్సరములకు పూర్వము నిర్వాణము నొందెను.

ఈ విధముగనున్న కాలపరిగణనమును జూచి విదేశీయులైన ప్రాచ్యపరిశోధక పండితులు - వారు హిందువులైననేమి, బౌద్ధులైననేమి, జైనులైననేమి-హైందవుల పరిగణనము క్రీస్తుశకమునకు బాలపూర్వమునకు బోవుచున్నదని శంకించి, గాథలవలన దెలియవచ్చు నిర్వాణకాలముల సత్యత్వమును విశ్వసింపరైరి. హైందవచారిత్రమునకు సంబంధించిన కాలపరిగణనము హైందవులు తెలుపునంత పురాతనమైనదిగ గాక క్రీస్తుశకమునకు సమీపమున నుండవలయునను ఉద్దేశముతో వారు పరిశోధనలను ప్రారంభించిరి. ఈపరిశోధనలలో వారికి సహకారియైనది అలెగ్జాండరు దండయాత్ర.

క్రీస్తు శకారంభముననుండిన 'ప్లుటార్కు', క్రీస్తుశకము మొదటిశతాబ్దిలోనుండిన 'క్వింటస్ కర్టియస్ రూఫస్', 'డయడోరస్ సెక్యులస్'లు, క్రీస్తుశకము అయిదవ శతాబ్ది నాటి వాడుకాదగు 'జస్టిన్'-వీరందఱు యవన భూపతియైన అలెగ్జాండరును గుఱించియు, అతని హిందూదేశ దండయాత్రను గుఱించియు వ్రాసియున్నారు. అలెగ్జాండరునాడు మగధను నందుడు పాలించుచుండెననియు, అతడు బహు దుర్మార్గుడనియు కడునీచుడై ప్రజలను హింసించుచుండెననియు, అప్పుడు చంద్రగుప్తుడు అతులితమగు సైన్యముతో హిందూ దేశమునంతను జయించెననియు, అలెగ్జాండరు నతడు పంజాబులో చూచెననియు, అతడు చనిపోయినపిదప 'సెల్యూకస్ నికేటర్' అను నతడు అలెగ్జాండరు జయించిన పూర్వదేశములనన్నిటిని క్రమక్రమముగా జయించుచు, తుదకు హిందూదేశమునకు వచ్చెననియు, అప్పటికి హిందూదేశములోని యవన రాజప్రతినిధులనుగూడ సంహరించి, పారతంత్ర్యమునుండి తన దేశీయులను విముక్తులంజేసి వారికధిపతియై చంద్రగుప్తుడు రాజ్యమేలుచుండెననియు వారి వ్రాతలవలన దెలియనగును. అలెగ్జాండరు క్రీస్తుకు పూర్వము 3౨3 లో చనిపోయెను. ఈయాధారములను బురస్కరించుకొని, చంద్రగుప్తుడు యవన ప్రతినిధులను సంహరించి సింహాసన మెక్కుట అలెగ్జాండరు మరణానంతరము కాని జరిగియుండదని భావించి, అలెగ్జాండరు క్రీ. పూ. 3౨3 లో చనిపోయెను గనుక చంద్రగుప్తుడు క్రీ. పూ. 3౨౨-3౧౨ లమధ్య సింహాసన మెక్కియుండుననియు, నందుని సంహరించి యాతడు మగధసింహాసనము నెక్కెనని యవనుల వ్రాతలు తెలుపుటవలన, నీచంద్రగుప్తుడే హిందువుల పురాణముల ప్రకారము నందునియనంతరము, అనగా నందవంశపురాజుల యనంతరము మగధసింహాసనము నెక్కెనని తెలియవచ్చు మౌర్యవంశపు చంద్రగుప్తుడగుననియు విదేశీయులైన ప్రాచ్య పరిశోధకపండితులు నిర్ధారణచేసిరి. ఈసిద్ధాంతము ప్రకారమే హైందవ చరిత్రకారులంద

అను హైందవ చారిత్రకకాల పరిగణనము చేయుచున్నారు. ఇంతవఱకు హిందూదేశ చారిత్రమున కాధారభూతమై, హైందవచారిత్రక కాలపరిగణనమునకు తల్లివేఱుగనున్నది చంద్రగుప్త పట్టాభిషేకకాలమే. దీనిబట్టియే బుద్ధనిర్వాణకాలమును, మహావీరనిర్వాణ కాలమును క్రీస్తుశకవత్సరముల లెక్కను సిద్ధాంతముచేసిరి. ఇట్లు మౌర్యచంద్రగుప్తుని పట్టాభిషేక వత్సరమును పురస్కరించుకొని బుద్ధ, మహావీర నిర్వాణకాలములను సంస్కరించినను ఈ సంస్కరణములు, ఈ నిర్ణయములు సరియైనవి కావని సందేహించుట కేవో చిక్కులు తటస్థించుచునే యున్నవి. ఈపాశ్చాత్యుల నిర్ణయముప్రకారము ఈ నిర్వాణకాలములు జైనబౌద్ధగాథలకు భిన్నముగనుండి క్రీస్తుశక సమీపమునకు వచ్చినవి. అందువలన ఈమహావీర, బౌద్ధనిర్వాణకాలములను గుఱించి దేశీయులు, విదేశీయులునైన పండితులు ఇంకనుపరిశోధనలు చేయుచునే యున్నారు. పరిశోధన లెక్కుడైన కొలది ఒక్కొకరొక సంవత్సరమును నిర్ణయించి యొకనూతన సిద్ధాంతమును జేయుచునే యున్నారు.

నిర్వాణకాలములను గుఱించి యిట్లు భిన్నమతము లున్నట్లే చంద్రగుప్త పట్టాభిషేక కాలమునను భిన్నమతములు కలవు. ఒకరు క్రీ. పూ. 3౧౨ లోనని, మఱియొకరు 3౨౨ లోనని యీ చంద్రగుప్త పట్టాభిషేకకాలము నెవరి యిచ్చవచ్చినట్లు వారు వెనుకకు ముందుకు జరుపజొచ్చిరి. కాని విన్సెంటు స్మిత్తుగారు తమ హిందూదేశచారిత్రమున దెలిపిన ప్రకారము తరువాతి చరిత్రకారులందఱు సాధారణముగా చంద్రగుప్త పట్టాభిషేకకాలమును క్రీస్తుపూర్వము 3౨౨ గనే రూఢిపఱిచి గ్రహించుచువచ్చిరి. ఇటీవల కొందఱు తిరిగి జైన, బౌద్ధవాఙ్మయములను, శాసనములను పరిశోధించి, అంతకు పూర్వము కంటె నుత్తమములైన ప్రమాణములవలన హైందవ చారిత్రక పరిగణనమును గొంత సుస్థితికి దీసికొనివచ్చిరి.

ఇట్టి పరిశోధకులలో మున్ముందు పేర్కొనదగిన వారు హిందూదేశీయులైన శ్రీయుత కే. పి. జయస్వాలుగారు. వీరుపురాణములందలి కలియుగరాజవృత్తాంతములను, సింహళద్వీప బౌద్ధ పాలీ వృత్తాంతములను, జైనులసరస్వతీగచ్ఛపుగాథలను, యవనచారిత్రములను, అశోకుని శిలాశాసనములను పరిశోధించి, పరస్పరము సమన్వయించి బౌద్ధులు, జైనులు తెలుపు బౌద్ధ మహావీర నిర్వాణకాలములు సరియైనవేయని సిద్ధాంతముచేసిరి. ఈసిద్ధాంతమునకు వారికి ముఖ్యముగ దోడ్పడినవి అశోక చక్రవర్తి శిలాశాసనములు. అతని పదమూడవ శిలాశాసనమున నీ క్రిందిపంక్తులు కలవు.

ఏసె చ ముఖ్యముతె విజయే దేవానాం ప్రియస యో ధ్రమవిజయో [;] సో చ పున లధో దేవానాం ప్రియస ఇహ చ స[ర్వే]షు చ అంతేషు అషషు పి యోజన శ[తే]షు యత్ర అంతియోకో నామ యోన రాజ పరం చ తేన అంతియోకేన చతురే ౪ రాజని తురమయే నామ అంతికిని నామ మక నామ అలిక సుదరో నామ [;] నిచ చోడ పాండ అవ తాంబపంని యఏవమేవ హిదరాజ [.]

"దేవానాం ప్రియునియొక్క యిదియే యీ ధర్మవిజయమే ముఖ్యమైనది. ఇచ్చటను (అనగా నితని సామ్రాజ్యమునందును), (తన సామ్రాజ్యమునకు) అంతమునందుండు వారి మీఁదను (అనగా దన పొరుగువారిమీఁదను), అంతేకాక, ఎచ్చట అంతియోక నామకుఁడైన యవనరా జున్నాఁడో యచ్చటను, అంతియో కునికి పైని ఎచ్చట నలుగురు రాజులు, తురమయ నామకుఁడగురాజు, అంతికిని నామ ధేయుఁడగురాజు, మాకనామధేయుఁడగురాజు, అలికసుందరనామకుఁడగురాజు – (వీరలున్నారో) అచ్చటను, ఇంకను దక్షిణమున తామ్ర పర్ణివఱకు ఎచ్చట చోడ, పాండ్యులున్నారో అచ్చటను, ఇట్లే ఎచ్చట హిడరాజు ఉన్నాఁడో యచ్చటను దేవానాం ప్రియు డీ ధర్మవిజయమును పొందెను' అని దాని భావము. ఇందు అయిదుగురు విదేశీయులగు యవన భూపతులు పేర్కొనబడి యున్నారు.

(౧) అంతియోక యవనరాజు (Antiochus Theos of Asia) క్రీ. పూ. ౨౬౧-౨౪౬.

(౨) తురమాయ (Ptolemy Philadelphus)— క్రీ. పూ. ౨౮౫-౨౪౭.

(౩) అంతికిని (Antigonas Gonatus) — క్రీ. పూ. ౨౭౮-౨౩౯.

(౪) మాకరాజు (Magas of Syrene)— క్రీ. పూ. ౨౫౮ లో చనిపోయెను.

(౫) అలికసు[ం] దరరాజు (Alexandar of Epirus)— క్రీ. పూ. ౨౭౨-౨౫౮.

వీరందఱును పాలించుచుండినప్పుడుఅశోకుఁడు శాసనమును వేయించెను; అనగా నది క్రీ. పూ. ౨౬౧ కి ౨౫౮ కి నడుమ చెక్కించెను. అశోకుని శిలాశాసనములలో నిది కడపటిదని అంతఱు నిర్ణయించినారు. దీనికి పూర్వపు శాసనమే (అయిదవది) యొకటి అశోకుని ౧౪ వ పట్టాభిషేక సంవత్సరమును పేర్కొనుచుండుటవలన నిది అశోకుని పదునాలుగవ పట్టాభిషేక సంవత్సరమునకుపూర్వపుదికాజాలదు. ఈరీతినిచర్చించి జయస్వాలుగారు ఆశాసనము క్రీ. పూ. ౨౫౮ నాటిదని నిర్ణయించిరి. ఈనిర్ణయమునుబట్టి అది అశోకుని పదునాలుగవ పట్టాభిషేక సంవత్సర మగును. అనగా అశోకునికి క్రీ. పూ. (౨౫౮ + ౧౪) ౨౭౨ లో పట్టాభిషేకము జరిగెను. అశోకుఁడు పట్టాభిషేకమునకు నాలుగు సంవత్సరములకు పూర్వమునుండియే సింహాసన మెక్కి పాలించు చుండెననియు, సింహాసనమునకు వచ్చిన నాలుగేండ్ల కాలనికి పట్టాభిషేకము జరిగెననియు బౌద్ధులపాలీ వృత్తాంతములు తెలుపుచున్నవి. అందువలన అశోకుని పరిపాలనము క్రీ. పూ. ౨౭౬-౭౨ నుండి ప్రారంభమగుచున్నది. దీని ననుసరించి చంద్రగుప్తుని రాజ్యాభిషేకకాలమును, మహావీర, బుద్ధుల నిర్వాణకాలమును నిర్ణయింపబడినవి. అశోకునితండ్రి బిందుసారుఁడు, తాతయగు మౌర్య చంద్రగుప్తుఁడు, ఇరువురుకలిసి ౪౯ సంవత్సరములు పాలించిరి, అందువలన మౌర్యచంద్రగుప్తుని పరిపాలనము క్రీ. పూ. ౩౨౫-౨౧ లో ప్రారంభమగుచున్నది. అనగా మౌర్య

వంశమున చంద్రగుప్తుడే ప్రథము డగుటచేత మౌర్యవంశ పరిపాలనము క్రీస్తు పూర్వము ౩౨౬-౨౫ లో ఆరంభమని చెప్పవచ్చును. ఈ నిర్ణయముల ననుసరించియే మహావీరుడు క్రీ. పూ. ౫౪౫ లోను, బుద్ధుడు క్రీ. పూ. ౫౪౪ లోను నిర్వాణమునొందినట్లు సిద్ధాంతము చేయబడినది. ఈ నిర్ణయమే యిప్పుడు హైందవచారిత్రక కాలపరిగణమునకు మూలకందము. ఈనిర్ణయ సిద్ధాంతముల నిపుడు పెక్కు రామోదించుచున్నారు. ఈ నిర్ణయములలో మనకు గావలసినది మౌర్యవంశ పరిపాల నారంభ కాలము.

మౌర్యాదివంశముల కాలనిర్ణయము

మౌర్యవంశము యొక్క పరిపాలనము క్రీస్తుపూర్వము ౩౨౬-౨౫ లో ఆరంభమయ్యెనని తెలియుటచేత నిప్పుడుపురాణముల వలన నేయేవంశ మెంతెంతకాలము పాలించెనో మనకు దెలియునుగావున ఆంధ్రవంశ పరిపాలన మెప్పుడు ప్రారంభమయ్యెనో మనము తెలిసికొనవచ్చును.

మౌర్యవంశపురాజులు ౧౩౭ సంవత్సరములు పాలించిరని పురాణములు తెలుపుచున్నవి కావున ఆవంశము క్రీస్తు పూర్వము ౧౮౮ లో నంతరించెననియు, పిదప శుంగవంశజులు మగధ సింహాసనము నలంకరించిరనియు తెలియదగును.

శుంగవంశజులు ౧౧౨ సంవత్సరములు పాలించినట్లు పురాణాధారమువలన దెలియుచుండుటచేత నావంశజులు క్రీస్తుపూర్వము ౧౮౮ మొదలు ౭౬ వఱకు మగధ నేలిరనుట స్పష్టము.

పిదప కాణ్వాయను లనబడు శుంగభృత్యులు రాజ్యమునకు వచ్చిరి. అనగా వీరి పరిపాలనము ౭౬ తో ప్రారంభమగుచున్నది. వీరు నలువదియైదేండ్లు పాలించిరి. అటువెనుక ఆంధ్రులు రాజ్యమునకు వచ్చిరని చెప్పవలసియున్నది. అనగా ఆంధ్రుల పరిపాలనము క్రీస్తుకు పూర్వము (౭౬—౪౫=) ౩౧ లో ప్రారంభమగుచున్నది.

కాని యాంధ్రు లంతకు పూర్వమే పరిపాలనమునకువచ్చిన ట్లూహించుటకు పురాణములవలననే కొంతయవకాశము కలదని కొందఱందురు. ఇట్టివాదము చేయువారు రేప్సన్ దొరగారును, కీర్తిశేషులైన శ్రీరామకృష్ణ గోపాలభండార్కరుగారును. వారికిట్టి యూహ కెడ మిచ్చినది యీ క్రిందిశ్లోకము.

"కాణ్వాయనాం స్తతో భృత్యాః
సుశర్మాణః ప్రసహ్య తమ్;
శుంగానాంచైవ యచ్ఛేషం
క్షపిత్వాతు బలీయసః.
శిశుకోఽంధ్రః సజాతీయః
ప్రాప్స్యతీమాం వసుంధరామ్."
—మత్స్యపురాణము.

ఆంధ్రశిశుకుడు సుశర్మను, కాణ్వాయనులను ఎదిరించి, శుంగాధికార శేషమును నాశనముచేసి యీభూమి ననుభవించునని దానిభావము. కాణ్వాయనులలో కట్టకడపటివాడైన సుశర్మతో శేషించిన శుంగాధికారము నశించెనని పురాణములు తెలుపుచుండుటచేత, శుంగ

లును, కాణ్వులును సమకాలికులైననే తప్ప "శేషించిన శుంగాధికారము" అనుటయెట్లు సంగతమగునని భండార్కారుగారు మొదలగువారు వాదించుచున్నారు. అందువలన, కొంత కాలము క్రితము మహారాష్ట్రమును పాలించిన పేష్వాలవలెనే కాణ్వాయనులును శుంగవంశపు రాజులయధికారమంతయు దామే గ్రహించి పేరునకు మాత్రము వారిని రాజులనుజేసి తామే పాలించిరి. పేష్వాలకువలెనే వారును బ్రాహ్మణులు. బ్రాహ్మణులకు రాజ్యముచేయుట కధికారము లేకపోవుట యీయూహకు బలమిచ్చుచున్నదని వారు చెప్పి, యందువలన కాణ్వాయనులును, శుంగులును సమకాలీనులనిరి. కాని

భవిష్యతి సుత స్తస్య దేవభూమిః సమా దశ,
ద్వౌ తే శుంగరాజానో భోక్ష్యంతీమాంవసుంధరా మ్
శతం పూర్ణం దశ ద్వేచ తతః కణ్వాన్ గమిష్యతి;

(శుంగవంశజులలోని కడపటి వాడగు) దేవభూమి పదిసంవత్సరములు పాలించును. ఈ శుంగవంశపు రాజులు పదిమందియు నీభూమిని ౧౧౨ సంవత్సరములు అనుభవింతురు. పిదప నది వారినుండి కాణ్వులకు బోవునని యర్థము. 'ఇట్లు స్పష్టముగ పురాణములు శుంగుల పిదప కాణ్వులు పాలింతురని చెప్పుచున్నవి. అదియునుగాక, మంత్రియైన వసుదేవుని ప్రోత్సాహమున దేవభూతి (దేవభూమి)యొక్క దాసీపుత్త్రి రాణీవేషముతో వచ్చి మోహోన్మత్తుడై యుండగా శుంగుని జంపెనని బాణుని హర్షచరిత్రమున గలదు.' అను నీప్రమాణముల మీద విన్సెంటుస్మిత్తుగారు భండార్కారు, శేషునులవాదము సరియైనది కాదని నిరాకరించుచున్నారు. భండార్కారు ప్రభృతుల వాదమునకు దోడ్పడునది మఱియొక శ్లోకము కలదు. అదియేదన:

అమాత్యో వసుదేవస్తు
  బాల్యాద్ వ్యసనినంనృపమ్;
దేవభూమి మథోత్పాద్య
  శౌంగస్తు భవితా నృపః
భవిష్యతి సమా రాజా
  నవ కాణ్వాయనో ద్విజః.

—మత్స్యపురాణము.

పాఠాంతరము:

దేవభూమిం తథోత్పాట్య
శుంగేషు భవితా నృపః."—

—.వాయుపురాణము.

బాల్యముచేత వ్యసనియైయున్న దేవభూమిని అమాత్యుడైన వసుదేవుడు బలాత్కారమున వెడలగొట్టి తాను (మత్స్యపురాణప్రకారము) శౌంగరాజగును;(లేదా వాయుపురాణము ప్రకారము శుంగులలో రాజగును). ఆకాణ్వాయనుడు తొమ్మిది సంవత్సరములు పాలించును అని యీశ్లోకమున కర్థము. శుంగులు, కాణ్వులు సమకాలీనులనుటకీశ్లోకములే బలీయములైన ప్రమాణములుగనున్నవి. అంతేకాని కాణ్వులు బ్రాహ్మణులు గనుక వారికి రాజ్యాధికారము లేదు. అందువలన వారు రాజ్యముచేయలేదు అనుట హేతువాదమునకు గొంతబలమే. కాని, కాణ్వాయనులవలెనే శుంగులును బ్రాహ్మణులనియే తెలియుచున్నది. అందువలన నాహేతువు నిలువజాలనిది.

మహామహోపాధ్యాయ హరప్రసాద శాస్త్రిగారు శుంగులుకూడ బ్రాహ్మణులేయని చెప్పుచున్నారు. లాట్యాయనశ్రౌతసూత్రములలో నొకసూత్రము సందర్భమున శుంగుల యభిప్రాయ ముదాహరింపబడినది. ఆసందర్భమున వ్యాఖ్యాత శుంగులు ఆచార్యులనియు, అందును వారు సామవేదాచార్యులనియు చెప్పియున్నాడు. భరద్వాజసగోత్రులైన శుంగులకును, విశ్వామిత్రగోత్రులగు కతవంశజుల స్త్రీకిని జనియించినవారు చెప్పు ప్రవరయొకటికలదు. అందు భరద్వాజ విశ్వామిత్రగోత్రజుల ఋషులు కలరు. దీనినిబట్టి శుంగులు బ్రాహ్మణులనియు, సామవేదులనియు నిస్సంశయముగ నుడువదగును. తన రాజ్యమునందంతట యజ్ఞయాగాదులను నిషేధించిన అశోకచక్రవర్తి రాజధానిలోనే శుంగులలో ప్రథముడైన పుష్యమిత్రు డశ్వమేధయాగము నెట్లుచేసెనన్న ప్రశ్నకు 'శుంగులుబ్రాహ్మణులు, అందు సామవేదు లని చెప్పిననే తగిన సమాధానము దొరకగలదని' హరప్రసాదశాస్త్రిగారు నుడువుచున్నారు. పుష్యమిత్రుడు బౌద్ధమతమునకు వైరియనియు, బౌద్ధులను పెక్కుమంది నాతడు చంపించెననియు బౌద్ధగాథలు కలవు. శుంగులు బ్రాహ్మణులను దానధర్మాదికములచేత సత్కరించి బ్రాహ్మణవిద్యను బ్రోత్సహించిరనుటకు తార్కాణములు కలవు. ఈకారణములచేతకూడ శుంగులు బ్రాహ్మణులే యని హరప్రసాదశాస్త్రిగారు వాదించుచున్నారు. ఇదియే నిజమని యంగీకరించుచో బ్రాహ్మణులైన శుంగులే పరిపాలనము నెఱపినపుడు కాణ్వాయను లేల నెఱపియుండరాదు? అందువలన శుంగులు, వారి పిదప కాణ్వాయనులు, వారి పిదప ఆంధ్రులు పాలించిరని చెప్పవచ్చును.

కాణ్వులు బ్రాహ్మణులు గావున రాజ్యముచేయ లేదనునది యెట్లున్నను పురాణములందలి శ్లోకముల యాధారమున వాదమునకు భండార్కరుగారు చెప్పునదియే సరియైనదని యంగీకరింతము. అ ట్లంగీకరించుటకుకూడ మనకు వేఱొకయాధారము లేకపోలేదు.

పురాణములు ఒకవంశముపిదప మఱియొక వంశము పాలించెనని చెప్పుచున్నను వాటిలో గొన్ని వంశములైన ఒకదాని కొకటి సమకాలికములైనవి యుండకపోవు. ఇట్టి యభిప్రాయమున కెడ మిచ్చుచున్నది ప్రద్యుమ్నసూరి విరచితమైన 'ప్రభావకచరిత'మను జైన గ్రంథము. దీనివలన మురుండులు, శకులు, గర్ధభిలులు, ఆంధ్రులు మొదలగువారొకేకాలమున బాలించినట్లు అనగా నివియన్నియు సమకాలీనవంశము లైనట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. పురాణములలో నీవంశము లన్నియు దెలుపబడినవి కాని క్రమ మిట్లు లేదు. ముందు ఆంధ్రులు, ఆంధ్రులపిదప ఆభీరులు, వారిపిదప గర్ధభిలులు, వారిపిదప శకులు ఇట్లు పాలింతు రని కలదు. ఇప్పుడు ప్రభావకచరిత ప్రమాణమున పురాణములలో దెలుపబడిన వంశములలో గొన్ని సమకాలీనములైనవియు నుండవచ్చునని పండితులలో నొకయభిప్రాయము కలుగుచున్నది. అందువలన మనముకూడ దీనినే

విశ్వసించి శుంగకాణ్వాయన వంశములు రెండును సమకాలీనములే యందము.

అట్లయినచో నాంధ్ర వంశపరిపాలన మెప్పటినుండి ప్రారంభమగును? శుంగులును, కాణ్వులును సమకాలికులనుచున్నాము కావున శుంగుల యనంతరమే అనగా క్రీస్తుపూర్వము (౧౮౮—౧౧౨=)౭౬ లోనే యారంభమగును. ఆంధ్రవంశము క్రీస్తుపూర్వము ౭౬ నుండి పాలించుచున్న విషయము సరియైన దగునా? ఇక మనకీసమస్యా పరిష్కారమునకు వాఙ్మయమునుండి తోడ్పాటు రాదు. అందువలన నింకమనము వాఙ్మయేతరములైన శాసనాదికములను శోధింపవలసియుండును. అట్లయిన ఆంధ్ర రాజు లెచ్చటివారో, వారి శాసనములేవైన కలవేమో పరిశీలించి వాటిమూలమున మన మిప్పుడు తేల్చుకొనిన ఆంధ్ర పరిపాలనారంభ సంవత్సరము సరియైనదో కాదో, లేక దాని నింకను ముందునకో, వెనుకకో జరుపవలెనో చూతము.

ఆంధ్రవిష్ణువు: ఆంధ్రుల యాదిమ నివాసస్థలము

ఆంధ్రులు చాల ప్రాచీన కాలమునుండి కృష్ణాగోదావరీనదులమధ్య నివాసము చేయుచుండిరనియు, వారికి కృష్ణానదీతీరమున నుండిన శ్రీకాకుళము మొదట రాజధానిగనుండెననియు, అచ్చట సుచంద్రుడను వాని కుమారుడగు ఆంధ్రవిష్ణువు నిశుంభుడను రాక్షసునితో పోరాడి తుద కాతనిని సంహరించి యాంధ్ర రాజ్యమును స్థాపించి రాజ్యము చేసెననియు నొకగాథ కలదు. ఈగాథ యెంతవఱకు సత్యమైనదో మనకు దెలియదు. కాని శ్రీకాకులములో శ్రీవల్లభుని యాలయము కలదు. అందు అనేకశాసనములు కలవు. అవి యన్నియు నిప్పుడు గవర్నమెంటువారిచే ప్రకటితమైనవి. ఏవిధమునను శాసనములు ఈగాథకు సహాకారులగుట లేదు. క్రీస్తుశకము పండ్రెండవ శతాబ్దినుండి యీయాలయమున శాసనములు కానవచ్చుచున్నవి. క్రీస్తుశకము పదునొకండవ శతాబ్దాంతమునుండి ధనదప్రోలు (చందవోలు, రేపల్లెతాలూకా) రాజధానిగ తెలుగుదేశమును పాలించిన వెలనాటి చోళరాజుల పరిపాలనములో ఈ శ్రీకాకొలని శ్రీవల్లభునికి ప్రసిద్ధి వచ్చినది. శాసనములందీదేవుడు శ్రీకాకులేశ్వరుడనియు, శ్రీకాకొలని శ్రీవల్లభుడనియు పేర్కొనంబడి యున్నాడు. కాకతీయుల పరిపాలనము అంతమగువఱకు గానవచ్చు నీ దేవాలయపు శాసనములలో నీ దేవునిపేరు శ్రీకాకొలని శ్రీవల్లభుడనియే యున్నది. ఆ దేవుడు శ్రీకాకొలని ఆంధ్ర శ్రీవల్లభుడనికాని, ఆంధ్రవిష్ణువనికాని, తెలుగు రాయడనికాని పేర్కొనబడి యుండలేదు. ఈ దేవాలయములోని మంటపస్తంభముల మీఁది శాసనములలో క్రా(ం)జ నరేంద్రేశ్వర దేవరకు చేయబడిన దానములను దెలుపునవి కొన్ని కలవు. దీనంజేసి యీమంటపము అటు తరువాత కట్టబడినదనియు, అట్లు కట్టుటలో క్రాంజ (కాజ) నరేంద్రేశ్వరాలయము అప్పటికి శిథిలమై యుండగా అచ్చటి స్తంభములను దీసికొనివచ్చి యీమంటప నిర్మాణమున కుపయోగించి యుందురనియు నాయూహ. లేనిచో శ్రీకాకులమున క్రాంజ నరేంద్రేశ్వరుని దాన

శాసనములుండుట సంభవము కాదు. క్రాంజ నరేంద్రేశ్వరుని దానశాసనములుకూడ క్రీస్తు శకము పండ్రెండవ శతాబ్దినుండి కానవచ్చు చున్నవి. అట్టి శాసనములలో మిక్కిలి పూర్వపుది క్రీ. శ. ౧౧౫౫ నాటిది: చాల తరువాతిది క్రీ. శ. ౧౧౭౨ నాటిది. అందు వలన ఆనరేంద్రేశ్వరాలయము క్రీ.శ. ౧౧౭౨ తరువాత శిథిలమైయుండగా నాయాలయము లోని స్తంభములను తెచ్చి ౧౧౭౨ తరువాత కట్టబడిన దనదగు శ్రీకాకులేశ్వరాలయ మంట పముయొక్కనిర్మాణమున కుపయోగించి యుం దురు. వేంగీచాళుక్య భూపతియైన నరేంద్ర మృగరాజవిజయాదిత్యుడు తన పేర నూటొక్క శివాలయములను బ్రతిష్ఠించెనని మనకు శాస నములవలన దెలియవచ్చుచుండుటచేత సీక్రాం జనరేంద్రేశ్వరాలయప్రతిష్ఠ యతనిదే యై యుండవచ్చును.

ఇది యటుండ నిండు. శ్రీకాకొలని శ్రీవల్లభునియాలయములోని శాసనములలో తెలుగురాయ డనుపేరు మొదట గజపతుల నాడు కానవచ్చుచున్నది. కపిలేశ్వరగజపతి (క్రీ. శ. ౧౪౩౪-౧౪౬౭) యొక్క శాసన మున తెలుగురాయ డనుపేరు చూపట్టును. ఈ శాసనమువలన దెలియవచ్చు ధర్మము తెలుగురాయునికి జేయబడినదే.

నరేంద్రేశ్వరుని జేర్కొను కొన్ని శాసన ము లచటనుండుటచేత శ్రీకాకొలని దేవునికి రాయడనియు, తెలుగు దేశమున నుండుటచేత తెలుగురాయడనియు వ్యాప్తికలిగె నేమో? తెలుగున రాయడనుపేర బరగు నరేంద్రేశ్వరు నికి తెలుగు అను పదము జేర్పబడినట్లే శ్రీవల్ల భునికి ఆంధ్రయను పదమును జేర్పబడి తుదకు శ్రీకాకొలని శ్రీవల్లభుడు - ఆంధ్రవిష్ణువన బరగియుండును. శ్రీకాకొలని శ్రీవల్లభునికి తెలుగురాయడనియు, ఆంధ్రవిష్ణువనియు నెట్లు పేరువచ్చెనో నిశ్చయముగ దెలుపుట కష్ట సాధ్యమే. కాని, యీపేర్లు గజపతులపరిపాల నకు పూర్వము, లేదా రెడ్లపరిపాలనకు పూర్వ ములేవనుట నిశ్చయము. ఇందులకు శాసన ములే ప్రమాణము. శాసనములందు శ్రీకా కులేశ్వరునికి,

"గోపాంగనాకేళిశరస్ఫురాంగం
యోగీంద్రహృత్పద్మ పతంగభానుం
శ్రీవల్లభం దైత్య గజౌఘసింహం
శ్రీకాకుళేశం శరణం ప్రపద్యే."

అని భక్తులు ప్రణతు లర్పించియున్నారు. శ్రీ కాకులేశు డాంధ్ర విష్ణువేయై యతడు నిశుం భుని జంపిన విషయమే నిజముగా పురాణోక్త మగునేని ఆదేవునికి నిశుంభవైరియనియో, నిశుంభమర్దనుడనియో కొన్ని విశేషణము లుండకపోవు. ఆంధ్రవల్లభుడైనయెడల ఆం ధ్రులు అట్లాపేరితో నతనిని జేర్కొనకపోరు. ఈశ్లోకములోని దైత్యగజౌఘసింహుడన్న పద ము శ్రీవల్లభుడైన విష్ణువునకు సాధారణ నామమే. అంతేకాక మంచన కవి నందూరి గుండ మంత్రిని వర్ణించుచు నతడు,

"పాటించి కాకుళేశ్వరు తిరునాళ్లలో
నర్థులకే కోట నర్థమిచ్చు"

ననియు,

"నలువుగ గంగాపురీశు తిరునాళుల లోపలకుండమంత్రి ని,
ర్మలమతి బిట్టువేగముగ మాడల రత్నచయంబుల జల్లు"

ననియు పొగడియున్నాడు. ఇందును శ్రీకాకొలని దేవుడు శాసనములందువలెనే కాకుళేశ్వరుడనియే పేర్కొనబడెను కాని తెలుగురాయుడని పేర్కొనబడలేదు. ఈకారణములవలన శ్రీకాకొలని దేవునికి శ్రీవల్లభుడు, కాకుళేశ్వరుడనియే అసలు పేరులనియు, ఆంధ్రత్వాభిమానము హెచ్చిన పిదపనే యతనికి ఆంధ్రవిష్ణువు, తెలుగురాయుడు ననుపేర్లును, నిశుంభవధ మొదలగు విశేషములతోడ స్థలమాహాత్మ్యమును వచ్చెననియు నాయభిప్రాయము. ఈగాథను మొట్టమొదట ఇంగ్లీషు గ్రంథములోని కెక్కించినది క్యాంబెల్‌గారు. వారు ఆంగ్లేయుల యుపయోగార్థము ఒక తెలుగు వ్యాకరణము వ్రాసిరి. ఆ గ్రంథపీఠికలో వారు దీనినిపొందుపఱిచిరి. వారి గ్రంథము నాధారము చేసికొని బర్జెస్ మొదలగు పాశ్చాత్య పరిశోధకపండితులు దానిని లోకమున ప్రవర్తింపజేసిరి. ఆవిధమున నీగాథ గ్రంథములలో నల్లుకొనియెను. అందువలన సుచంద్రునికొడు కాంధ్రవిష్ణువనికాని, యతడు నిశుంభుని జంపెననికాని, అతడే యాంధ్రరాజ్యమును కృష్ణానదీతీరమున సంస్థాపించె ననికాని, శ్రీకాకులము ఆంధ్రులకు రాజధానియనికాని విశ్వసింపజాలము.

ఇక ఆంధ్రుల యాదిమనివాసము కృష్ణా గోదావరీనదుల మధ్యనగునా యన్నవిషయమును గుఱించి యోచింతము. ఆంధ్రులు ఆర్యాశ్రమోపాంతముల నుండిరని ఐతరేయ బ్రాహ్మణము నుడువుచున్నది. హరివంశము వలన కరూశరాజగు చాణూరాంధ్రుని కృష్ణుడు వధించెనని తెలియుచుండుటచేత ఆంధ్రులు కరూశదేశమున నుండినట్లు ఊహింపనగును. మత్స్య వాయుపురాణము లీయూహను బలపఱుచుచున్నవి. వానివలన ఆంధ్రులు మధ్యదేశవాసులని తెలియుచున్నది. మధ్యదేశమేది?

"హిమవద్వింధ్యయోర్మధ్యం యత్ప్రాగ్వినాశనాదపి
ప్రత్యగేవ ప్రయాగాచ్చ మధ్యదేశః ప్రకీర్తితః."

అనగా ఉత్తరమున హిమాలయపర్వతములకును, దక్షిణమున వింధ్యపర్వతములకును, తూర్పున ప్రయాగ (అలహాబాదు)కును, పశ్చిమమున వినాశనము (అనగా సరస్వతీనది యంతర్వాహినియై, యంతర్హితమైన చోటు)నకును మధ్యగల ప్రదేశము 'మధ్యదేశము' అని మనుస్మృతివలన దెలియుచున్నది. ఆంధ్రు లీమధ్యదేశమున నుండిరని పురాణములు తెలుపుచున్నవి.

రామాయణ మహాభారతములలో ఆంధ్రులు పేర్కొనంబడియున్నారు కాని వారినివాసము 'ఫలాని' చోట నని స్పష్టముగా తెలియరాదు. అయినను మహాభారతము భీష్మపర్వమున సంజయునిచే వర్ణింపబడిన భరతవర్షమునందలి దేశములను బట్టిచూడగా ఆంధ్రులు దక్షిణమున నుండిన ద్రవిడ, కేరళ, చోళాది మ్లేచ్ఛజాతులవారితోపాటు కాక ఔత్తరాహులగు ఆర్యజాతులవారితోపాటు పేర్కొనంబడి పర్వతప్రాంతముల నున్నవారని తెలుపబడినది. దీని ననుసరించి ఆంధ్రులు తూర్పుకనుమల కిరుప్రక్కలనున్న దేశమున నుండినట్లూహింపనగును.

ఇక బౌద్ధజాతకకథల ననుసరించి చూచినను ఈవిషయమే స్పష్టపడుచున్నది. ఆ బౌద

జాతక కథల ప్రకారము తెలివాహానది (తెలి నది) ఆంధ్ర దేశమునకు పశ్చిమ సరిహద్దుగ నేర్పడియుండెనని శ్రీ జయస్వాలుగారు తెలుపుచున్నారు. ఈ ప్రకారము చూచినను, క్రీస్తు శకము పండ్రెండవ శతాబ్దినాటి చేది దేశాధిపతియగు జాజల్లదేవుని శాసనముల ననుసరించి చూచినను-ఈ తెలినదికి తూర్పున నున్న ఒరిస్సాలోని బాద్, దస్పల్లాసంస్థానములు ఆంధ్ర దేశములోని వగుచున్నవి. ఈ తెలినది విశాఖపట్టణ మండలమునకు పశ్చిమమున నున్న పర్వతపంక్తులలో బుట్టి ఈశాన్యమూలగా ఒరిస్సాలోని పశ్చిమసంస్థానముల గుండ ప్రవహించి మహానదిలో గలియుచున్నది. తరువాత క్రీస్తు శకము ౬-వ శతాబ్ది లోని వరాహమిహిరునినాడుకూడ ఆంధ్రులు ఆర్యావర్తమునకు ఆగ్నేయ మూలనుండిరి. ఈ ప్రదేశము బౌద్ధజాతక కథలవలన దెలియవచ్చిన ప్రదేశమునకు సరిపోవును.

తరువాత మౌఖరభూపతుల శాసనముల ననుసరించి చూచినను ఆంధ్రులు మగధకు సమీపముననే దానికి దక్షిణమున నుండిరని యూహింప నవకాశము కలుగుచున్నది. మౌఖరులు హర్షశిలాదిత్యుని నాటివారు; క్రీస్తుశకము ఆఱవశతాబ్ది కడపటను, ఏడవ శతాబ్ది ప్రారంభమునను మగధ దేశప్రాంతము నేలిరి. వారిలో ఆదిత్యవర్మ కుమారుడైన ఈశానవర్మ మూడువిధములుగ మదోదకము స్రవించు వేలకొలదిగనున్న ఏనుగులుగల ఆంధ్రాధిపతిని జయించెనని యొక శాసనము తెలుపుచున్నది. అదియును గాక మౌఖర భూపతి కోడిపోయి ఆంధ్ర భూపతి వింధ్యపర్వత గుహాలలోనికి పారిపోయెనని మఱియొక శాసనమువలన దెలియుచున్నది. నేను చూచినంతవఱకు ప్లినీవ్రాతలలోను, మౌఖరభూపతుల శాసనములలోను మాత్రమే ఆంధ్రులకు గొప్ప గజసైన్య మున్నట్లు పేర్కొనబడినది. ప్రాచీన కాలమునుండియు కళింగాటవులు గజములకు ప్రసిద్ధిబడసినవి. ఆంధ్రులకు కూడ గొప్ప గజసైన్యము కలదనియు, మౌఖరులు వారిని జయించిరనియు చెప్పబడుటవలన వారి రాజ్యము వింధ్యపర్వతములకు, కళింగాటవులకు నడుమను, మగధకు దక్షిణమునను ఉండిన ట్లూహించుట యుక్తము.

అటు తరువాత క్రీ.శ. ౭-వ శతాబ్దిలో వచ్చినయు వాన్ చాంగ్ కూడ దక్షిణ కోసలమునకు దిగువభాగము నాంధ్ర దేశమని చెప్పి, దానికి రాజధానియైన 'పింగ్-కి-లో'ను పేర్కొనియున్నాడు. శ్రీయుతులు భావరాజు వేంకట కృష్ణారావుగారు దీనిని వేంగిగా గుర్తించియున్నారు. అది సరియైనదిగనే కన్పట్టును. బౌద్ధజాతక కథల ప్రకారమును, యువాన్ చాంగ్ వర్ణనల ప్రకారమును, వరాహమిహిరుని నిర్దేశము ప్రకారమును ఒకవేళ దక్షిణకోసలములోని దక్షిణభాగమే కొంత యాంధ్ర దేశముగా నేర్పడు నేమో! ఇది యెట్లున్నను కోసలమునకు దక్షిణప్రాంతమంతయు నాంధ్ర దేశమనుటకు ఇంకొక ప్రమాణము కలదు. బస్తరుమండలములో క్రీస్తుశకము పదునొకండు పండ్రెండు శతాబ్దులలో నాగవంశపురాజులు వేసిన తెలుగుశాస

నములే కన్పట్టుచున్నవి. ఏడవశతాబ్దిలోని వాడగు దండిమహాకవి తన దశకుమార చరిత్రమున ఆంధ్రనగరమును వర్ణించుచు, నదియొక గొప్పసరస్సున కనతిదూరముననే కలదని చెప్పియున్నాడు. ఈవర్ణనము కొల్లేటికి సరిపోవును. అట్లయినచో అంధ్ర (అంధ్ర) నగరము వేంగియై యుండవచ్చును. దండీ మహాకవి వేంగీచాళుక్య విష్ణువర్ధన, మొదటి జయసింహులకు సమకాలికుడు. అప్పుడు చాళుక్యులకు వేంగీనగరమే రాజధానిగా నుండెను. అందువలన వేంగియే అంధ్రనగరమనుట సమంజసముగ నుండకపోదు. ఈవిధమైన పరిశోధనవలన దేలిన విషయమిది: ఆంధ్రులు ఉత్తరాదినుండి దక్షిణమునకు వచ్చినవారు. వారు చాలకాలము తెలివాహానదీప్రాంతముల నుండి పిదప కృష్ణాగోదావరీ మధ్య ప్రదేశములకు వచ్చిరి. క్రీస్తుశకమునకు పూర్వమునను, క్రీస్తుశకారంభమునను దక్షిణకోసలము నుండి కృష్ణానదివఱకు వ్యాపించియుందురు. అందువలన వారు వ్యాపించిన యీప్రదేశములలో వారిశాసనములకై చూతము. ఆంధ్రరాజులపేరులేవో ముందుమనకు తెలియవలెను.

ఆంధ్రరాజులు

పురాణములలో నీ యాంధ్రరాజులు ౪౬౦ సంవత్సరములు పాలింతురని చెప్పబడియుండుటయేకాక ఆవంశములోని రాజుల పేర్లను వారు పాలించుకాలమును గూడ తెలిపియున్నట్లు మన మెఱుగుదుము. ఇట్టి కలియుగ రాజవంశముల పట్టికల నిచ్చు పురాణములన్నిటిలో మత్స్యపురాణమే యుత్తమమైనది. ఈపురాణము నందలి రాజవంశపు పట్టికలు ఇతరపురాణములలోని పట్టికలకంటె సమగ్రమైనవి. ఈపురాణములందలి కలియుగ రాజవంశములను గుఱించి వర్ణించుభాగములను విడదీసి వేఱువేఱు పురాణముల యొక్క వేఱువేఱు ప్రతులను రమారమి ౧౬౦ వఱకు సంశోధించి పాఠాంతరములతోగూడ పర్గిటరు

ఆంధ్రరాజుల పట్టిక

౧	శిశుకుడు	23
౨	కృష్ణుడు	10
౩	శ్రీశాతకర్ణి	10
౪	పూర్ణోత్సంగుడు	18
౫	స్కంధస్తంభి	18
౬	శాతకర్ణి	56
౭	లంబోదరుడు	18
౮	ఆపీలకుడు	12
౯	మేఘస్వాతి	18
౧౦	స్వాతి	18
౧౧	స్కంధస్వాతి	7
౧౨	మృగేంద్ర స్వాతికర్ణుడు	3
౧౩	కుంతలస్వాతికర్ణుడు	8
౧౪	స్వాతివర్ణుడు	1
౧౫	పులోమావి	36
౧౬	అరిష్టకర్ణుడు	25
౧౭	హాలుడు	5
౧౮	మంతలకుడు	5
౧౯	పురీంద్రసేనుడు	21
౨౦	సుందర శాతకర్ణి	1
౨౧	చకోరశాతకర్ణి	$\frac{1}{2}$
౨౨	శివస్వాతి	28
౨౩	గౌతమీపుత్రుడు	21
౨౪	పులోమావి	28
౨౫	శివశ్రీ పులోమావి	7
౨౬	శివస్కంధ శాతకర్ణి	3
౨౭	యజ్ఞశ్రీ శాతకర్ణి	29
౨౮	విజయుడు	6
౨౯	చండశ్రీ శాతకర్ణి	10
౩౦	పులోమావి	7

గారను విదేశీయపండితులు ఒక చక్కని ప్రతిని ముద్రించియున్నారు. వారు మత్స్య పురాణప్రతియే యీపట్టికలనిచ్చు పురాణ ప్రతులన్నిటిలో శ్రేష్ఠమైనదనియు, సమగ్రమై నదనియు దెలుపుచున్నారు. దానిప్రకారము పైపట్టికలోని ఆంధ్రరాజులు వారిపరిపాలన సంవత్సరములతో గూడ దెలియవచ్చు చున్నారు. ఈ పైపట్టికలోని మొదటిపేరు విష్ణుపురాణమున శిప్రకుడనియు, వాయు బ్రహ్మాండపురాణముల సింధుకుడనియు వేఱు వేఱువిధములుగలదు. అంతేకాక ఒక్కపురాణ ప్రతిలోనే యీపేరు వేఱువేఱువిధములుగ పేర్కొనబడియున్నది. అదియునుగాక (౨౮) పులోమావికిని (౨౯) శివశ్రీపులోమావికి నడుమ వాయుపురాణ ప్రతియొకటి శాతకర్ణి నొకని బేర్కొని యతడు ౨౯ సంవత్సరము లు పాలించెనని చెప్పుచున్నది. ఏ యితర పురాణము నితనిని పేర్కొనకపోవుటవలన నాపై రీపట్టికలోనుండి తొలగింపబడినది. (౮) ఆపీలకుడు వేఱువేఱు పురాణములలోనే కాక ఒకే పురాణముయొక్క ప్రతులలోనే వేఱు వేఱువిధముల పేర్కొనబడియున్నాడు. ఆపీతకుడు, అర్యాంతకుడు, ఆపీలవుడు, ఆపీస్తవుడు, దాపిలకుడు, దివిలుడు,సిబిలకుడు, వివిలకుడు- ఈ మొదలగునవి అతని నామముయొక్క రూపాంతరము లనేకములుకలవు. ఇక నొకటి రెండుపేర్లకుకూడ నిట్టి రూపాంతరములున్నను మనలనంతగ బాధింపవు. ఈవిధమున దెలియవచ్చిన ఆంధ్రరాజుల శాసనములు ఆంధ్రదేశమునగాని, మఱియెచ్చటగాని కాన వచ్చునేమో చూతము:

(సశేషము)

అంచ

వ్యాసకర్త

మిన్నికంటి గురునాథకవి గారు

ఉరుగాంభీర్యము పోయె, హంససఖుఁడా !
పూర్వాహంబుగా నొడ్డునం
బరివేష్టించిరి జాలరుల్ కొలఁకు నా
వాసంబు పాలించి న
త్వర మిం దుండకపొమ్ము; లెమ్ము;
బకముల్ పంకాను లేపావ లే
పరసస్ఫూర్తిని గూయుచుం బదములం
బై మోపకున్నంతలోఁ.

ఉ. పాలును నీరు వేఱుపఱుపంగల; వుప్పరవీది దవ్వులం
గాలు గదల్పఁబోక యరుగంగల ; వున్నతమూ పదంబునుం

జాల గడించె మీకొలముసామి; యదే మటుతమ్మికాఁడపై
వ్రాలెద? లెంతయున్నఁ గులపద్ధతి మారదొ రాజహంసమా?

శా. ఏనం దా నొకరాజహంస యగుఁగా; కాకాళిగంగా సువ
ర్ణానూనాంబుజనాళఖాదియగుఁగా; కారాధ్యమేధావియుం
గాని; మైన సమస్తభూతగణహృత్కౌతూహలాపాదియౌ
పానీయంబిడు నాఘనుం గన సహింపం డేమిసౌజన్యమో?

ఉ. కమ్మనినీటివెల్లువ దగం దొలఁగించి, మృణాళనాళదా
నమ్మున నాఁకలిం గెడపి, నవ్యజలేజములన్ శ్రమమ్ము వోఁ
జిమ్మి బహూపకారములు సేయుఁగదమ్మ సరోవరమ్ము; దా
నెమ్మెయి వృద్ధిఁబొందుట సహింప వదేమొకో, రాజహంసమా!

ఉ. ఎవ్వరు మీరు? హంసముల; మెందునివాసము? మిన్నువాక; సం
దెవ్విధిఁ గర్వులేదుగద? యీశ్వరు సత్కృప; పంట లెవ్వియో?
మవ్వపుఁ బైఁడిదామరలు మాకు సమృద్ధము; సత్తిగుల్లలో?
యవ్వియెటుంగ; మన్న సహహో యని గొల్లున నవ్వె గొంగలున్.

శా. ఏమే హంసలమంచు నబ్బకము లిం దేతెంచి వాక్రుచ్చె, మా
యీమూర్ఖుల్ నిజమంచు నమ్మి, రిఁక మీ రేతేర నచ్చెం బక
స్తోమం బందురు తారతమ్యముల నిచ్చోఁ జూడరో హంసలా
రా; మీ స్వేచ్ఛగ నొందుచోటి కరుగుండా! యీనిమేషంబునన్

మ. స్వకులాయంబుల వీడకుండ బలిపుష్టస్వాంగముల్ గొన్ని ప
క్షికులంబుల్ కుపితోగ్రకౌశికనఖక్షీణాహతిం బక్షముల్
శకలం బొటకు సిద్ధమైనను మృణాళగ్రాస వర్ధిష్ణువుల్
శకునుల్ గొన్ని త్యజించుఁ గర్దమను లేశంబైన గంగాంబువున్.

ఉ. వెళ్లఁగఁ బుచ్చెఁ బ్రాయమును వేడ్కఁ బ్రఫుల్లసరోరుహాటవీ
వేల్లితగంధబంధురపవిత్రవిశుద్ధమనస్సరస్సునం
దొల్లి మరాళ; మిప్పు డతిదుర్భరనిస్వనభేకభీకరో
ద్వల్లవపల్వలాంబులఁ గటా! యెటు కాలము వెళ్లఁబుచ్చునో?

"అడవి పువ్వులు"

పుష్పాపచయము

శ్లో. ప్రియే ఒపరా యచ్ఛతి వాచ మున్ముఖీ, నిబద్ధదృష్టి శ్శిథిలాకులోచ్చయా,
సమాదధే నాంశుక మాహితం వృథా, వివేద పుష్పేషు న పాణిపల్లవమ్.—కిరాతార్జునీయము, స. ౮-౧౫

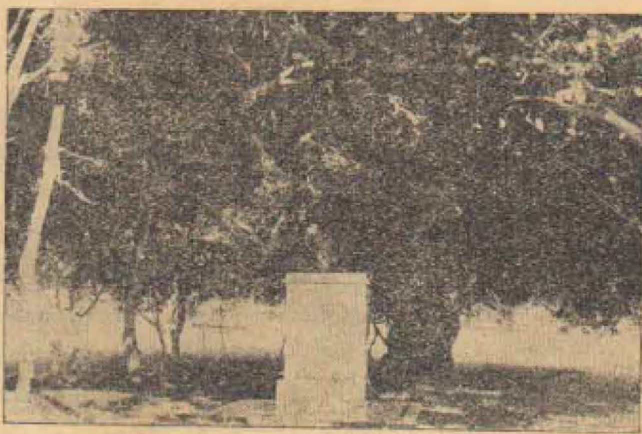

శాంతినికేతనము

గూడా కృష్ణమూర్తి గారు

స్థాపనము

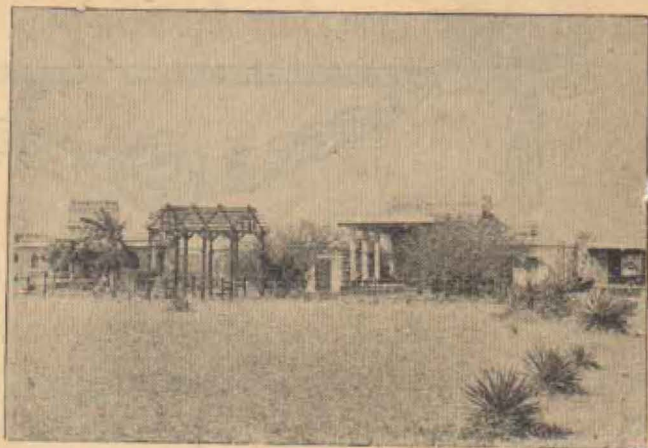
ప్రశాంతమై, తరుశాఖావృతమై కవులకు, చిత్రకారులకు సహస్రరీతుల నుపయోగపడు ప్రకృతి సౌందర్యము కల్గి, సార్థక నామమున బరగుచున్న దీ శాంతినికేతనము. ఆశ్రమమంతయు బారులుతీరిన వృక్షములతోను, లతలతోను నిండియుండి, విద్యార్థులకేమి, అధ్యాపకులకేమి, యానందము కల్గింపక మానదు. ఆశ్రమావరణాంతర మంతయు బహిరంగస్థలమే కాని ఆ నిర్మలాకాశము, అచ్చటచ్చట అనతిదూరముననే యున్న చిన్న చిన్న పల్లెలు, మిట్టపల్లములుగను మైదానములుగను ఉన్న భూభాగములును, అమాయకులును, నవనాగరికతాస్పర్శ యించుకంతయు లేనివారును నగు "సంతాలు" చేయుపనులును, ఆశ్రమావరణకు కొంచెము దగ్గరనే నిర్మింపబడిన "గురుపల్లె"లనెడి యుపాధ్యాయుల కుటీరములును, స్వాతంత్ర్యి మనుభవించుచు, మానవుల మాయకు గురియగుచు గగనమున సంచరించు విహంగములును నిజముగ నెంతమనోహరములు! ఇప్పు డీసుందరతర మగు ప్రదేశము పూర్వ మొకయెడారిగ నుండి, దొంగలకును, దోపిడిగాండ్రకును ఆకరమై, చుట్టుప్రక్కల నివసించుజనుల కతిభయంకరమైయుండెను. అట్టిప్రదేశము నేడుచాలమార్పులజెంది, ప్రాక్పశ్చిమఖండములకు జ్ఞాన విజ్ఞానముల వెదజల్లుచు, మహాపండితులకు, చరిత్రకారులకు, చిత్రకారులకు, గాయకులకు తావొసంగుచున్నది.

మహర్షి ప్రార్థనాస్థలము(నలువరాతికట్టడము)-పాంతింతాలా-శాంతినికేతనము

ప్రాక్పశ్చిమభూగోళములు రెండును అనేకమారులు చుట్టివచ్చిన వంగకవిశేఖరుడగు రవీంద్రనాథఠాకూరుగారిచే స్థాపింపబడి నానాదేశ సారస్వతవిజ్ఞానములకు తావొసంగుచు, భరతఖండముయొక్క విశేషవిజ్ఞానమునేమి, ప్రాగ్దేశముల విజ్ఞానములనేమి వెదజల్లుట కవకాశమిచ్చి, నేటివరకుకూడ ఆకవిశేఖరుని యాధిపత్యముక్రిందనే దినదినాభివృద్ధిని జెందుచున్నది. ఈప్రదేశమున నొకనదిగాని, కొలనుగాని మన కగపడదు. ఎటుచూచినను, ప్రపంచమంతటిలో అంతరించిన దేమో యను భ్రమ పుట్టుచుండును. ఈ ప్రదేశముకన్న సుందరతరములగు ప్రదేశము లనేకము లున్నవి. కాని యిదే శాంతి కాకరమైనదనుటకు కారణమున్నది.

వంగకవిపుంగవుని జనకుడగు మహర్షి దేవేంద్రనాథ ఠాకూరుగారు, తమ దేశాటన సమయమున, ఒకానొకదినమున ఈస్థలమునుండి పోవుచు, ఇచ్చటి

ఉత్తరాయణమున రవీంద్రుని నివాసస్థలము, శాంతినికేతనము

శాంతినలననేమి, ప్రస్తుతపట్టణముల యొక్క గడబిడగాని, రస్తాగాని లేక శాంతముగనుండి నిజముగ ఈ నిర్జనప్రదేశము సౌందర్యముగ నుండుటవలననేమి, ఆనాడిచ్చట విశేష యుండెను. ఆకాలమునాటికి వృక్షములుగాని లతలుగాని ఒక్కటియును లేవు. కాని రెండుమూడు పెద్ద పెద్దవృక్షములు మాత్రము గుబురుగ నొక్కచోటనుండి, చల్లగ నుండుటచే మహర్షి డేరాలలో ఆ వృక్షములక్రింద కొద్దిరోజులు మకాము చేసియుండెను. ఈ స్థల మిప్పటికి కూడ బహురమ్యముగనే యున్నది. నేటికికూడ ఆవృక్షములుయథాస్థానమున యథాకీతిని బెరుగుచున్నవి. ఇచ్చట దేవేంద్రనాథఠాకూరుగారు ప్రతిదినము ప్రార్థనలసల్పుచుండెడివారు. అట్టితరి ఒకదినమున ఒకమహాజ్యోతి యీస్థానమున ఆయనలో ప్రవేశించినటు లామహర్షికి గోచరమయ్యెను. ఈ స్థలమే ఆయనయాత్మకు శాంతినొసంగినది. అనంతర మిచ్చటనుండి మరియొకస్థలమున కేగుట కాయన యిచ్చగించియుండలేదు. ఈస్థలముననే, ఆ మూడువృక్షములక్రింద మహర్షి జపమాచరించుకొను స్థలముననే, చలువరాతితో నిర్మింపబడిన యొకచిహ్నమున్నది. అందుపై నిట్లు లిఖింపబడియున్నది:

తాని ఆతడు

అమార్ ప్రాణేర్ ఆరామ్ నాయొక్క ప్రాణారామము
మనేర్ ఆనంద్ మనస్సుయొక్క ఆనందము
ఆత్మార్ శాన్తి. ఆత్మయొక్క శాంతి.

అనంతరము మహర్షి యిచ్చట నొకచక్కనిభవనమును నిర్మించెను. నాటినుండి యీప్రదేశము శాంతికాకరమైనది గాన శాంతినికేతన మని చెప్పవచ్చును. ఇంకను ఈమందిరమునను, ద్వారమునను పెక్కువ్రాతలు గలవు. అందు మాంసాహార మద్యపాననిషేధములు ముఖ్యములైనవి. అప్పుడే తా నొక ప్రార్థనామందిరమును నిర్మించెను. అయ్యది యతిరమ్యముగ వివిధవర్ణములుగల గాజుతో గట్టబడి లోపల నొకచక్కనిహాలు చలువరాతితో నిర్మింపబడెను. అందిచ్చటను యెట్టివిగ్రహముగాని, మరియేచిహ్నముగాని లేక, యేకేశ్వరోపాసనను బోధించుచు, ప్రార్థనకు చక్కగనుండి, భక్తిపూర్ణహృదయులకు శాంతి నొసంగుచున్నది. ఈమందిరమున నేటికికూడ మహాపురుషులయొక్కగాని మహాత్ములయొక్కగాని ఆత్మలకు ప్రార్థనలు జరిగి శాంతి నొసంగుచుండునని చెప్పకతీరదు. అదిగాక యిచ్చట పెలవుదినమగు ప్రతిబుధవారమున ప్రార్థనలు జరుగుచుండును. ఇందు రవీంద్రుడు స్వయముగ పాల్గొనుచుండును. ప్రథమమున బాలికలందరు కలిసి యేకకంఠముతో చక్కగ బాడినయనంతరము ఆయన యావేళములో ప్రార్థనసల్పుచుండును. ఆయనలేనితరి మరియొక రాధ్వర్యము వహింతురు. ఇట్టిప్రార్థనామందిర మానాటిమహర్షి దే. అనంతరము రవీంద్రుడు జనకుని యొద్ద ననుజ్ఞగొని తనవలువదియవయేట, అనగా 1901 వ సంవత్సరమున, ఈ యాశ్రమము స్థాపించెను. ఇయ్యది ప్రారంభించిననాటినుండియు దినదినాభివృద్ధిచెందుచుండెను. దీనికి బ్రహ్మవిద్యాలయంబని మొదట నామంబిడిరి. అప్పుడు ఏనలువుర్రైదుగురిలోనో ప్రారంభింపబడినది. రవీంద్రుడే ముఖ్యోపాధ్యాయుడు. అనంతరము మొన్న మొన్నటివరకుకూడ ఆయన పాఠములు చెప్పుచునే యుండెను. అప్పుడు ఉపాధ్యాయులు విద్యార్థులందరుగూడ ఆయనపాఠమువినుటకు పోవు

ముండిరి. కాని యిప్పుడీయ్యది నానాదేశములకు వ్యాపించి, కీర్తిగాంచి, యెల్లజాతులకు జాతి మతభేదములులేక మహర్షి నీతివాక్యముల ననుసరించిరియే నడుప

సాలవృక్షములబారు, శాంతినికేతనము

బడుచున్నది. ప్రస్తుతము విశ్వభారతియనబడు ప్రపంచాభివృద్ధికి, మానవకోటిసంఘీభావమునకు తోడ్పడుచున్నది.

ఆదర్శములు:—

ప్రపంచమునం దెచ్చటను కవులు సాధారణముగ ఇట్టివిద్యాలయములు స్థాపించుట చాల అరుదు. కాని జగద్విఖ్యాతకవి శేఖరు డిట్టివిద్యాలయము స్థాపించుటకు కారణమేమిటి యని యెల్లరకును తోపకమానదు. కాని రవీంద్రుడు ఒక్కకవియేకాడు: వేదాంతి. మానవ ధర్మముల తా తెలిసికొని ఆయ్యవి కార్యరంగమున నడుపుటకు ప్రయత్నించెను. మహాదేశాభిమాని. పుట్టిననాటనుండియు ఒకవిధముగ ప్రత్యేకత్వముకల్గిన వ్యక్తి. ఆయన సామాన్యవిద్యార్థులవలె గాని, తనసోదరులవలె గాని మామూలుపాఠశాలకు పోయి విద్యనభ్యసింప లేదు. ప్రత్యేకముగ జనకునియాజ్ఞకు లోబడి అభ్యసించెను. తనకిచ్చిన విషయమును మానవకోటియొక్క చర్యతో సరిపెట్టి చూచుచుండును. ఈయనముగూర్చి యాయన గ్రంథములు చదివినవారికి విశదము కాగలదు. నానాదేశాటనము చేసియుండుటచే బాగుగ అనుభవము సంపాదించియుండెను. మహాదేశాభిమాని యగుటచే ప్రస్తుతమున్న విద్యావిధానముయొక్క బలహీనతను గుర్తించెను; తన యితరదేశములయనుభవముతో సరిపోల్చి చూచెను. భారతదేశదుస్థితికి వగచెను.

భారతభూమిఔన్నత్యమునకు తగినపుత్రు లగుట లేవని తలంచెను. కాని అతడు నిరాశజెందినపురుషుడు కాడు. భారతదేశపునరుద్ధరణము అవశ్యముగ జరుగగలదనియును ప్రస్తుతప్రపంచమున ఇతరదేశములవలెనే భారతభూమికికూడ అత్యుత్తమమగు సందేశమున్నది. భారతచరిత్రనుగాని, వాఙ్మయమునుగాని తెలిసికొనుటకుతగిన యవకాశములుకూడ నిజముగ లేవు. అదియుగాక, భారతీయులుగూడ ఈవిషయములలో శ్రద్ధవహించువారుగాని, పాల్గొనువారుగాని, గౌరవించువారుగాని యెక్కుడుగ లేకున్నారు. ఈవిషయము లన్నిటిని సులభముగ నెరింగించుటకు అవకాశ ముండవలెను. భారతీయులు తమ్ముతామే తెలిసికొనలేరు. కాన ప్రస్తుతము తన్నుతా నెరింగి యభివృద్ధి జెందుటయే కాక, యితరమానవకోటికి తనసందేశమును దెల్పుచు, వారల తనకడకు నిజవిజ్ఞానస్వీకారమున కాకర్షించి, యితరు లావిషయములు బాగుగ నెరుంగుట కవకాశము కల్పింపవలెను. ఇందుల కంతర్జాతీయవిశ్వవిద్యాలయ మవసరము. పశ్చిమభూమిని పాశ్చాత్యులు వారి విజ్ఞానము నంతను చక్కగ నెరింగి, వారి విద్యార్థుల కెరింగించి యభివృద్ధిపొందిరి. అటులే పూర్వార్థగోళమున కూడ తమవిజ్ఞానమంతయు తా మెరింగి యితరమానవకోటి కెరింగించిన గాని నిజముగ ప్రాపంచిక విజ్ఞానాభివృద్ధి కాజాలదు. ఇట్టిపని విశ్వభారతి పూనుకొనును.

ఈకార్యమున కొక్క హిందూదేశమే కాక పూర్వార్థగోళప్రదేశము లన్నియును, అందును ఆసియాయెక్కువగను, పాల్గొనవలయును. ఆర్యులయొక్కయు, సెమైటు, చైనా, జపాను, మంగోలియా ప్రజలయొక్కయు ఐకమత్యము అత్యవసరము. ఇచ్చట నశించినప్పటికి భార

ఈ దేశమునుండియే టిబెటు, చీనా, జపాను దేశములకు ప్రాకి, అచ్చటనే భారతసారస్వతవిజ్ఞానమతములుగూడ నివసించియున్నవి. అందుచే ఆవేర్వేరుజాతులు, దేశములు, విజ్ఞానములు కలిసినగాని పూర్తియైన ప్రాగ్దేశవిజ్ఞానము గానేరదు. కాన అట్టియవకాశ మీ విశ్వభారతియం దుండవలెను. అప్పుడు ప్రాక్పశ్చిమ దేశములనుండి విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు ఇచ్చటకు ప్రాగ్దేశవిజ్ఞానము గ్రోలుటకువిచ్చేసి, వారలవిజ్ఞానసంపద మనకు తెలియజేయగలరు. అప్పుడు సోదరత్వమునకు చక్కని అవకాశ మున్నది. కాని యింతవరకు భారతదేశమున, పశ్చిమదేశపుచర్య చూచినచో, విద్యయనునది శూన్యంబైనది; అనగా నిజమగు విద్యాంసు డనుటకు ఒక్కడు నర్హుడైన యాతడు లేకున్నాడు. అది గాక, యిప్పుడు చాల విజ్ఞానవంతుల మనబడు వారు చక్కని పెద్దపెద్ద భవనములలో, బాగుగ తెల్లనివెల్ల చిలికినగదులలో, హద్దుమీరనిబుద్ధిబలము నుపయోగించి, తమతమవ్యవహారములకై సంకుచితవిద్యాపద్ధతులలో తయారై, యం.ఏ.,బి.ఏ. మొదలగు బిరుదములనుగాంచినంతనే విజ్ఞానవంతు లనుట, విద్యావంతు లనుట లజ్జాకరము. ఇట్టివారు చక్కగ రాజభక్తిపరాయణులై గుమాస్తాలుగను, ప్లీడరులుగను, పోలీసుఉద్యోగులుగను బాగుగ తయారగుచున్నారు. ఇట్టిది విద్య కానేరదు. అట్టివిద్య మన విద్యార్థుల బుఱ్ఱలలోని కెటులో యిక్కించుట ధర్మముగాదు. విద్యార్థికి స్వభావసిద్ధముగ నుండిన యూహాప్రపంచమును జంపి, బెదిరించి, భయపెట్టి, యెట్టులు సంగతులబోధనచేయవలయునో అట్టిపద్ధతులు తెలియక, ఆవిద్యార్థి మేధనుధ్వంసము చేయుట ధర్మముగాదు. ప్రస్తుతము మనము విజ్ఞానవంతులమగుటకుగాని, పండితవర్యులమగుటకుగాని ప్రయత్నములు జరుగక పోవుటయేకాక, యేవో తప్పనిసరిగ కొన్ని పరీక్షలయం దుత్తీర్ణులమగుటయు, అందువలన ఆంగ్లభాషయందున్న వాటికి ప్రాముఖ్యము నిచ్చుచుండుటయు, సాధారణవర్తకవ్యాపారమువలె నైయున్నది. ఇట్టికట్టుబాటుల మన మతిక్రమింపవలయును. ఈవిధముగ విద్యనభ్యసించునప్పుడు ఉపాధ్యాయుని విద్యార్థి యొక వ్యాఘ్రమువలెను, ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థి నొక మేకపిల్లవలెనుజూచును, అవసరమైనప్పుడు వాల్గు మొత్తి, గూతని కేవో వాల్గు ముక్కలుచెప్పితి నని ఉపాధ్యాయుడు సంతసించునే కాని, ఆతని నాశనము చేయుచుంటినని మాత్రము తలంపడు.

విద్యార్థులకును ఉపాధ్యాయులకును మధ్య పరస్పరప్రేమానురాగములు లేనిదే, విద్యావిషయములబ్బవు, ఆధ్యాత్మికాభివృద్ధి లేక, కాగితమే దేవుడనియు, పుస్తకమే తనకు పరమావధియనియు నెంచి, విద్యార్థిప్రకృతి నే మరచిపోవును. కావ ఇట్టివిద్య యిహలోకమునకుగాని పరలోకమునకుగాని యెట్టియుపయోగము లేక, విద్యార్థిని తెరచి, స్వభావముచే వానికు జ్ఞానమునొందు నవకాశమును నశింపజేసి, సంకుచితరూపమున బంధ్రోయును. ఇట్టిభావమంతయు మారితీరవలయునని రవీంద్రుడు తలంచెను. కొంద రాంగ్లభాషలో పండితు లైనప్పటికి

బాలుర బహిరంగతరగతి, శాంతినికేతనము

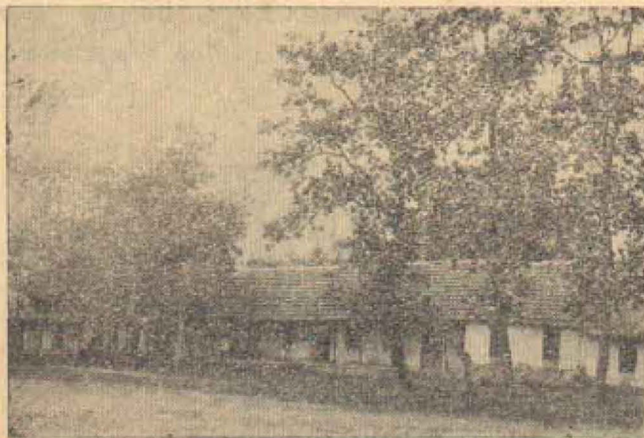
కొన్ని కొన్ని విషయములు బాగుగపఠించుట కాపాండిత్యము చాలదు. ఇదియే యూటంకముగనున్నది. ఇట్టివానికి మన మెడమీయరాదు. పాశ్చాత్యదేశములనుండియే మనకు విజ్ఞానము లభించునని యెంచుట చాలఅసమంజ

సము. ఇయ్యది నిజముగ శాంతిమంతుడను భాను డిచ్చట వెలుగొందుచుండ, వానిని గుర్తింప లేక, యెచ్చట నుండియో బాగుగ వెలుగుచునివ్వు సూర్యు డుదయించు నని యెంచి, అంధకారమున బడికొట్టుకొనుచ నట్లున్నది. కాన ఇప్పుడైనను మనము జాగరూకులమై యుండవల యును. ప్రస్తుతవిద్యాలయములవలెగాక భారత విజ్ఞాన మునకును భాషలకును, గాన చిత్రకళలకును ముఖ్యముగ స్థానమొసంగి, యభివృద్ధిపరుపవలెను. అంతకును ముఖ్యమగు విషయ మింకొకటి గలదు. ఈవిద్యార్థిదశయందే స్వభా వసిద్ధముగ నభివృద్ధిచెందుటకును, విద్యగూడ నిర్బంధ మంత లేకుండగనే యభ్యసించుటకును, ఆధ్యాత్మికాభి వృద్ధి చెందుటకును తగినయవకాశమీయవలయును. విద్యా ర్థులు గ్రంథపఠనమునకన్న ప్రకృతి సందర్శనముననే నిపుణులు కాగలరు. అట్టియభివృద్ధికి వారలకు సంపూ ర్ణస్వాతంత్ర్యమొసంగి, మొక్కను పెంచునట్లే పెంచ వలయును. అందు బాలుడైయుండునప్పటినుండి యతి జాగరూకతతో పెంచుట మరింతయవసరము.

ఇవియే ముఖ్యముగ విద్యార్థులకు ఆవశ్యకముగ సమకూర్పదగినమార్పులు. ఈపైవిషయములమీద నాధా రపడియే యీవిద్యాలయము నెలకొల్పబడినది. ఇందు రవీంద్రుని యాదర్శములనుబట్టి నడుపబడుటచే యెల్లర కును మరింతస్వీకారయోగ్యము. ఈవిద్యాలయమునకం తకును విశ్వభారతియని పేరు. ఇందు శాంతినికేతనము, శ్రీనికేతన మని రెండు భాగములు. ఈరెండింటిలోను శాంతినికేతనమే ముఖ్యమైనది. శ్రీనికేతనము శాంతి నికేతనమున కొకమైలుదూరమునందు నిర్మింపబడి, చేతి పనులు మొదలగు వానియందు శ్రద్ధగలిగియున్నది. ప్రస్తుత మిచ్చట జీవిత మెట్లుండునో, యెట్లువిద్యా విషయము లుండునో చూడవలయును.

ఆశ్రమజీవితము:—

ఈవిద్యాలయమున మున్ముందు జూడదగినది యిచ్చటిజీవితమే. అందునను పసిబాలురజీవితము మరిం తయుత్సాహపూరితముగ నుండును. పదియేండ్లలోపు బాలు రందరు నిర్భీతిగ, బెంగయనునది లేక, తల్లిదం డ్రుల విడిచి, యిచ్చట చదువుకొనుటకు దేశముయొక్క నానాభాగములనుండి వచ్చుచుందురు. ఇచ్చట బాలురం దరకు సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమే. ఈ బాలురందరు ఒక యుపాధ్యాయుని యాజమాన్యముక్రింద నొకప్రత్యేక గృహమునందు నివసింతురు. ఇంకను వీరలుగాక మెట్రి క్యులేషనువరకు చదువుకొనువిద్యార్థులు గలరు. వీరలు కూడ ఒక్కొకయుపాధ్యాయుని యాధిపత్యముక్రింద ఒక్కొక్కకుటీరమందు నివసింతురు. అనంతరము కాలే జీతరగతులలో చదువుకొను పెద్దవిద్యార్థులుగలరు. వీరు సంపూర్ణస్వతంత్రులు. వీరందరుగాక బాలిక లన్నితరగతుల లోను గలరు. వారలకు ప్రత్యేకగృహమున్నది. ఇచ్చట పాఠములు చెప్పుటకు ప్రత్యేకముగ చక్కనిభవనములుగాని గదులుగాని (Lecture Halls) లేవు. ఆశ్రమమందు ఒకవైపునుండి మరియొకవైపువరకు ఇరుప్రక్కల తోట్ల, సాలవృక్షములబారులు అతి మనోహరముగ గాన్పించును. ఇవి గాక వీటినంటియే రెండు బారులు దీరిన మామిడితోపు లున్నవి. నిజ ముగ ఒక్కొక్కవృక్షము ఒకయుప న్యాసమందిర మని చెప్పవలయును. ఇటులే యిచ్చట నుదయము ఏడు గంటలుమొదలు పదకొండు గంట లవరకును మధ్యాహ్నము రెండు మొదలు నాల్గున్నరవరకును ఒక్కొ క్కవృక్షముక్రిందనటు ఆసనములు పరచుకొని కూర్చుండియున్న

ఆదికుటీరము (విద్యాభవన విద్యార్థులవసతి), శాంతినికేతనము

తిరగతులు కానుపించును. ఉపాధ్యాయులును, విద్యార్థులును వారివారిచతురాసనములు వెంట దీసికొని పోవుచుందురు. బాలురు, ఒకతరి ఉపాధ్యాయులరాక ఆలస్యమైనచో, చెట్టుకొమ్మపైకూర్చుని పఠించుటయు గలదు. ఇచ్చట నొకవిషయము చెప్పవలయును. విద్యార్థులు, విద్యార్థినులు గూడ నొక్కతరగతియందు, విద్యార్థికెట్టిహక్కులున్నవో అట్టిహక్కులనే విద్యార్థినిగూడ యనుభవించుచు, పఠించుచుండును. ఇట్టిది ఘోషాపద్ధతి మిక్కుటముగనున్న బెంగాలునందు జరగుట చాలచక్కనిపని; కాని యిందువిద్యార్థినులు చాలవరకు సంఘ

శాంతినికేతనమందలి ఆంధ్రవిద్యార్థులు.

సంస్కర్తృలు, బ్రాహ్మసామాజికలనియే చెప్పవచ్చును. క్రమక్రమముగ ఇతరస్త్రీలు, తల్లిదండ్రులుగూడ నిట్టి సంఘసంస్కరణను పూనుకొని, స్త్రీవిద్యకు తోడ్పడ వలెను. విద్యార్థులందరు వారివారిపనుల స్వయముగనే నెరవేర్చుకొనుచుందురు.

అన్నిటికన్న ముఖ్యమగువిషయ మేమన, ఇచ్చటికి దేశముయొక్క నానాభాగములనుండి విద్యార్థులు వచ్చి, సోదరభావమున మెలంగుచు, వారివారి భావములను, ఆయాప్రాంతముల ఆచారవ్యవహారములనుగూర్చి చర్చించుచు, అనేకవిషయములు పుస్తకములలో లేనివి బాగుగ తెలుసుకొందురు. ప్రాంతాభిమానము ఇందు బాగుగ ప్రకటితమగును. అదిగాక బాలురు ఇతరప్రాంతముల నుండి వచ్చినచో వారువచ్చిన వారముపదిదినములలో బాగుగ బెంగాలీకూడా మాటలాడగల్గుదురు. ఇందు మాతృభాషను మరచుటకు కూడ ఎక్కువ యవకాశమున్నది. ఇచ్చట మొత్తము విద్యార్థులందరికి ప్రత్యేకముగ అధికారులచే నడపబడు వసతిగృహమొకటే యున్నప్పటికి, అచ్చటి భోజనము అందరకు రుచిగా నుండకపోవుటచే ఆయాప్రాంతమునుండి వంటవారిని తెచ్చుకొని, ప్రత్యేకముగ వేర్వేరువసతిగృహములు పెట్టుకొందురు. ఇప్పుడు గుజరాతీలు, ఆంధ్ర తమిళ మలయాళీలు రెండు వేర్వేరు వసతిగృహముల జరుపుచున్నారు. చిన్నచిన్న బాలురు ఆడువారివసతిగృహమున భుజింతురు. అనంతరము విద్యాలయావరణయందే ఒకఆసుపత్రి యుండుటచే చాలఅనుకూలముగ నున్నది. ఏమాత్రపు నలతగ నుండినను త్వరలో అచ్చటకుబోయి మాన్పుకొందురు.

[సశేషము]

ఉపలాలనము

మునిమాణిక్యం నరసింహారావుగారు, బి. ఏ.

[సాహితీ సమితి]

కమలాయ తాక్షుండు కళ్యాణ మూర్తి
కోరి నిన్వరియించి కొంపోవ దలచి
ఆకాశనది దాటి అద్రులు దాటి
వెల్లి, నీ సన్నిధి చేరు కొన్నాడు.

నీవె జీవితమని నెరనమ్మినాడు
నిరతమ్ము ధ్యానించు నిన్నె దేవతగ
నీనామ జపమునే నిరతమ్ము చేయు.

విరహ హాలాహల విషము కంఠమున
బిగబట్టి నీమీది ప్రేమచే నతడు
బహుళ కష్టంబులు భరియించి నాడు!
విమల చరిత్రుని విఖ్యాత యశుని
ఏటికో నీవాశ్రయింప కున్నావు!
ఎవరని యెంతువో యేమి తలంతొ,
మహనీయు డాతడు మానధనుండు.
ఆశ్చర్య కరముగ నాతనినెల్ల
పడవేసి కొంటివి పాదాలమీద!

ఎంతపాషాణమో హృదయంబునీది!
పుట్టినింటను గల్గు బుద్ధిపోదాయె
విషము నీతో బుట్టువే కాదె లక్ష్మి!

మంజులరోచిస్సు మధురరూపంబు
ఉండబో వెల్లప్పు డుండ బోనమ్మ
కోమలోజ్జ్వలమైన కుసుమ రాజంబు
మండు కెండలలోన మాడి పోకున్న?

నీకొఱ కాతండు నిరతంబు హృదయ
భేదకంబుగ చేయు రోదనం బకట!

ఆలసించితివేని ఆతండు వెల్లి,
శరణంబు చొచ్చును మరణగృహంబు!

విమల సిద్ధాన్నంబు విరజిమ్మ బోకు
జీవితామృతమును చిమ్మబోకమ్మ,
కాలయాపన యేల? కాఠిన్యముడిగి
కమలనేత్రునకింక కబురంపుమమ్మ,
రమణీయ మూర్తి నిన్ రాణిగానెంచె
కాఠిన్య మేటికి కరుణ వహింపు
దైవతంబుగ నిన్ను తలచినాడతడు
సామాన్య దృష్టితో చరియింపలేదు
చల్లని రమణీయ సాయాహ్న వేళ
ప్రయణవార్తను వేగ పంపవే తల్లి!

మహమ్మదు నీతివాక్యములు

శ్రీమతి గుడిసేవ నాగమణిదేవి గారు

ఏవని హృదయమున దయయుండదో వానిపై ఈశ్వరుడు దయవహింపడు. ప్రాణులెల్లరు భగవంతుని పరివారమై యున్నారు. ఏమానవుడు మానవకోటి కంతకును సుఖము గూర్చుటకై ఎక్కువకృషి చేయునో వాడే భగవంతునికి ప్రియతముడైన సేవకుడును, శ్రేష్ఠమైన భక్తుడును అయియుండును.

ఎవడు జ్ఞానదీపమును ప్రజ్వలింపజేయునో వానికి మృత్యువు లేదు.

ముసల్మానుల దృష్టిలో జ్ఞానవాంఛ భగవత్ప్రేరణ, జ్ఞానభిక్ష ఈశ్వరుని ఆదేశములై యున్నవి.

ఏమానవుడు జ్ఞానమార్గమవలంబించునో వానికి ఈశ్వరుడే స్వర్గమార్గమును జూపించును.

జ్ఞానుల నోటినుండి వెలువడిన మాట శహీదుల (మతమునకై ప్రాణమిచ్చినవారి) రక్తముకన్న పవిత్రమగు వస్తువు.

ఎవడు జ్ఞానోపార్జనముకొరకు ఇంటినుండి బయటకు వెడలునో వాడు స్వర్గమునకుబోవు బాటసారి యని యెఱుంగవలయును.

స్త్రీలుగాని, పురుషులుగాని ముసల్మానులెల్లరకు విద్యానర్జచేయుటముఖ్యకర్తవ్యమై యున్నది.

అన్నివిధముల విద్య నార్జింపవలెను. విద్యమూలముననే న్యాయాన్యాయముల విచక్షణ యేర్పడును. అదియే స్వర్గమార్గమును సుగమము చేయుచున్నది. విద్యయే నిర్జన ప్రదేశమందును, మరుభూములందును మిత్రుని వలె నుపకరించుచున్నది. విద్య సుఖమునకు మూలమును, దుఃఖమున కౌషధము నై యున్నది. విద్య బంధుసమాజమున అలంకారము గను, శత్రువ్యూహమున కవచముగనునుండును.

జ్ఞానోపార్జనము చేసినవానికి ఎల్లెడలను కల్యాణమగును. ఎల్లరు వానిని గౌరవింతురు. జ్ఞాని దరిద్రుడైనను ఈ లోకమున రాజాధిరాజుల సాంగత్య లాభమును, పరలోకమున అనంతమగు ఆనందమును పొందును.

ఉపాసన విశ్వాసము గలవారికి లాభకారియై యున్నది.

ఏకాంతమున భగవంతుని స్మరణ చేయుము. మీరు ఆకలిగొన్నచో ఆహారము లభించును. మఱియు నుపాసనచే మనశ్శాంతి కలుగును.

ఎట్టియుపాసనచే హృదయము నిర్మలము కాదో అట్టిఉపాసన నీశ్వరుడు పరిగ్రహింపడు.

ఏమానవుడు ఉపాసనచే తన దుష్ప్రవర్తనమును తొలగించుకొనడో వాడు చేతిలో

కాగడాయున్నను మార్గము మరచిపోవును. ఇట్టి ఉపాసనచే ఎవరికిని పుణ్యవృద్ధి కాజాలదు. ప్రతిదినము ఈశ్వరునకును, వాని పతితాత్మకును మధ్యవ్యవధాన మేర్పడును.

శ్రేష్ఠదానమే ఉన్నత హృదయమునకు నిదర్శనమై యున్నది. దానివలన హృదయము ఉత్సాహితమగును. దుఃఖితమైన హృదయమునకు దానివలన అమృతవర్షమున బలె కల్యాణమగును.

ఎవడు కష్టార్జితముచే జీవించుచు బీదలను త్రిప్పివేయక దానముచేయునో అట్టివాని దానమే శ్రేష్ఠమైనదానము.

కోపమును జూపుటకు అవకాశమున్నను ఎవడు దానిని అణచుకొనునో భగవంతుడు వానికి పారితోషిక మిచ్చును.

మనుష్యుని సులభముగ క్రిందపడవేసిన వాడు బలవంతుడు కాడు. ఎవడు కోపమును అణచుకొనునో వాడే నిజమైన బలవంతుడు.

ఈశ్వరస్మరణచేయుచు నెవడు కోపమును అణచుకొనునో వానితో సమానుడగు భాగ్యవంతు డెవడును లేడు.

ఒక వేశ్య బావిదగ్గరనుండి ఎచ్చటకో వెళ్లుచు దప్పికచే బాధపడు నొక కుక్కను చూచెను. దప్పిక అధికముగా నుండినట్లు కుక్క తెలియజేసెను. వేశ్యయొద్ద నీరునింపుటకు ఏపాత్రయు లేకుండెను. కాబట్టి ఆమె తనపైబట్టను నీటివరకు పోనిచ్చి ముంచి కుక్కకు దప్పిక తీర్చెను. ఈపనిచే ఆమె జీవితమందలి కళంకమంతయు తొలగిపోయెను.

ఇతరులకు కష్టము నిచ్చుటకొరకు ఎవరు పరుల సాహాయ్యము కోరుదురో వారితో మనకు పనిలేదు. తనజాతి అన్యాయ యుద్ధము చేయుటనుజూచి ఎవరు తనజాతిపక్షముననే చేరుదురో వారితోడను మనకు పనిలేదు. అధర్మయుద్ధమున ప్రాణమర్పించినవారిని మహాత్ముడు తనపక్షమున చేర్చుకొనడు.

మీరు మాకు లేనిపోని గౌరవము నీయవద్దు. మేము భగవంతుని సేవకులము. మమ్ములను భగవంతుని సేవకుల మనియు దూతల మనియునే పిలువుడు.

తర్జనీమధ్యమాంగుళులయందు ఏప్రకారము వ్యత్యాసము లేదో స్వర్గరాజ్యమందు ఆవిధముగనే మలినవస్త్రధారిణు లగు విధవలకును, సన్మానితులగు వ్యక్తులకును భేదము లేదు. ఒకనాడు పరమసుందరులుగ నుండిన వారు విధవలెట్లైరి? వారే తుదకు విధవలయి తమసుఖము, స్వాతంత్ర్యము, సౌందర్యమును తుచ్ఛముగానెంచి కేవలము సంతానపాలనమునకై పరిశ్రమచేసి తమదేహమును త్యాగము చేసిరి.

ఐశ్వర్యభారమును బుజమున మోయువాడు దుర్గమమగు స్వర్గసోపానమునుండి పడినచో మరల లేచుట దుస్తరము.

బిచ్చమెత్తుకొనుట మరగి ఇంటింటికి తిరుగుచుండువాడు దరిద్రుడగుటలో ఎక్కువ కాలము పట్టదు.

మర్యాదకు మూడులక్షణములు: మొదటిది: అద్వితీయుడగు పరమేశ్వరుని అస్తిత్వము

ను స్వీకరించి వానికి ఏట్టికష్టము కలిగించకుండుట. రెండవది: ఇతరుల దౌర్బల్యమును జూచి వారిని అధార్మికులని నిందింపకుండుట, మూడవది: ఇతరుల దుష్కార్యములబట్టి వారిని సంఘమునుండి బహిష్కరింప కుండుట.

వ్యభిచారియు, మద్యపాయియు, స్వార్థపరుడును, దాసుడును, విశ్వాస ఘాతుకుడును నగువాడు ఎప్పుడును ఆస్తికుడు కాజాలడు.

బ్రహ్మపరాయణుడును, పరలోక విశ్వాసియు నగువాడు మంచిమంచి విషయములపై నాలోచన చేయుచుండవలయును. అది చేతకానిచో మౌనముగనుండుట మంచిది.

ఆత్మజయమునకై యుద్ధ మొనర్చుటకు సిద్ధపడువాడే ప్రపంచములో నుత్తముడగు వీరుడు.

సంవత్సరమంతయు నామకీర్తనము చేయుటకంటె ఒకజాము ధ్యానములో మగ్నముగా నుండుట శ్రేయస్కరము.

భూతదయ గలవానిపై ఈశ్వరు డెప్పుడును ప్రసన్నుడై యుండును. మంచివారిపై గాని, చెడ్డవారిపై గాని దయచూపుటలో లుబ్ధత్వము పనికిరాదు. దుర్జనునిపై గూడ మంచిగ ప్రవర్తించుటయే మానవునికి ముఖ్యమగు తరణోపాయము.

ఏయింటియందు అనాథశిశువు ఆశ్రయము నొందునో అదే శ్రేష్ఠమైన ముసల్మానుని ఇల్లు. అనాథల నాదరింపని గృహము ముసల్మానులదే అయ్యును అది మతాంతరులయు, నాస్తికులయు గృహముకంటె నీచమైనది.

సదాచారము మహాపురుషులకు పిత్రార్జితమగు సొత్తు. పుత్రునికి సదాచారమును నేర్పిన తండ్రియే తనకొడుకునకు మంచి సంపత్తి నప్పగించి పోయినవాడుగ నెన్నబడును.

నిరాటంకముగ స్వర్గమునకు వెళ్లగోరువాడు తన తల్లిదండ్రులను సంతోషపెట్టవలయును.

తమకు అపకారముచేసినను తల్లిదండ్రులకు సేవచేయుట సంతానమునకు పరమ ధర్మము.

తండ్రి సంతోషించినచో భగవంతుడును సంతోషించును. తండ్రి సంతోషింపనిచో సమిధలచే అగ్నివలె భగవంతుని రోషము మండిపోవును.

మనుష్యుడు చనిపోయిన పిమ్మట వాని దోషములను ఉగ్గడించగూడదు.

నేను పరమజ్యోతిని దర్శించితిని. ఆజ్యోతియందే నానివాసము.

[హిందీనుండి అనువాదము.]

వ్యాసకర్త

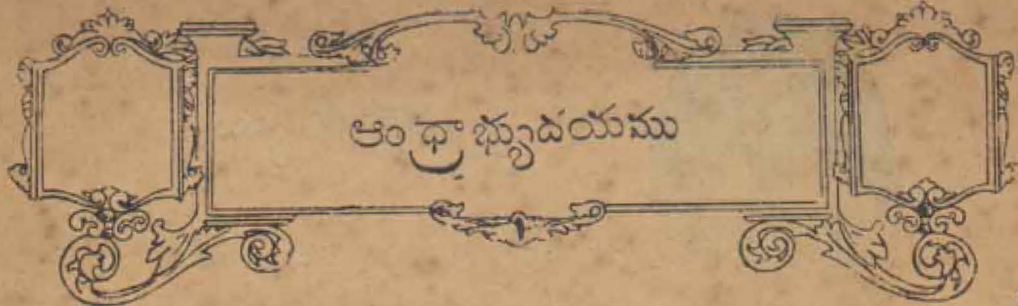
స్మృతినైరాశ్యము

సూరి గుచ్చి కృష్ణమూర్తి గారు

నాఁటి సాయాహ్నసమయమునం దదేమొ
యేమితోఁచక యుద్విగ్నహృదయుఁడనయి
వెనుకసంగతు లన్నియు మనసులోన
సంస్మరించుచు నాశ్చర్యచకితుఁడనయి
యరుగుచుంటిని దారి నే నరయకుండ
నవ్వుకొంటిని నాదుజన్మకును నేన
విస్మయము నందినాను నావిషయములకె
ఏడ్చితిని గొంతునెత్తి నాకృత్యములకె
ఔనటంచును దలయూఁచినాను నేన
ఏపదమువట్టి చేరితి నీవిశాల
రమ్యనిశ్శబ్దశాద్వలరాజభూమి
కనుచు నద్భుతమందుచు నాత్మయందె
తెలివినందితి నొక్కింత తడవు కపుడు
మఱఁగిపోలేదు భానుబింబమ్ము నింక
సాంధ్యరోచిస్సులైనను జాఱలేదు
ప్రకృతిసహజరూపమ్మును వదలివైచి
శాంతిఁ దాల్చిన దీప్రదేశమ్మటంచు.

తలఁచి నిర్మక్షికమును శాద్వలపరీత
ధరణిమీఁదను నాదువస్త్రమ్ముఁబఱచి
మేనువాల్చితిఁ జదువ నేమియును లేమి
వెలవెలంబాఱు తెల్లమబ్బులను జూచి
యేడకివి మందగతితోడ నేఁగుచున్న
వో యెఱుఁగఁగలరె యిల నొక్కరైన
మొన్న మాయింటిలోని యాఁబోతు మిగుల
మదముచేఁ దనపాలకు మాటవినక
యిష్టముగ గంతులెన్నియో వేసి వేసి
తుదకు నాప్రక్క నూతిలో బెదరిపడియె
అని స్మరించుచుఁ గన్నుల నట్టెమూసి
నానొ లేదొ కన్పడె నొకనవ్యమూర్తి
శాంతమూర్తి మందస్మితశాలి యెదుట,
దక్షిణకరమ్ము మామకవక్షమందు
నునిచి గంభీరవాక్యములను వచించె,
యువకనైరాశ్యసాధాలనూరకేన్ప్ర
జెంచి, దైనందినమ్ము శుష్కించెదేల,
ప్రకృతి విషము జీవనము నిష్ఫలము సుమ్ము!

శ్రీమతి రుక్మాబాయి గారు

శ్రీమతి రుక్మాబాయి మదనపల్లె చెంత నున్న గంగనాయకను హాళ్లియం దొక నియోగిబ్రాహ్మణ కుటుంబమున జనించినది. నాలవ ఫారమువరకు ఆంగ్లవిద్య నభ్యసించినది. జననము మొదలు మంచి ఆరోగ్యమును, దేహదార్ఢ్యమును గలిగి యుండి యనుదినమును శరీరసాధన చేయుచు బలమును పెంపొందించుకొనినది. ఈమె కిపుడు ౨౫ ఏండ్ల వయస్సు. పదియేండ్లకు పూర్వ మొక సర్కసు కంపెనీలో చేరి వ్యాయామ ప్రదర్శనములను గావింప నీమె మొదలిడినది. తరువాత ఛత్రి సర్కసు, పరశురామ రావు సర్కసు కంపెనీలలో కొంతకొంత కాలముండి యిపుడు జాక్ శారసను సర్కసులో వ్యాయామప్రదర్శనములు గావించుచున్నది. మొన్న ఫిబ్రవరిలో చెన్నపురమున ఫోర్డు మోటారుకారును ఆపి తన యద్భుత శరీరబలమును ప్రకటించి ఆంధ్ర లోకమునకు వన్నె దెచ్చినది. ఈమె యిట్లు చేయుట కిదియే ప్రారంభము.

ఈమె అవివాహిత; మితభాషిణి; సామాన్యస్త్రీవలె గాన్పించును. ఈమె నింటికడ చూచినపు డీమె యిట్టి యసాధారణ బలము కలదని తెలియరాదు. ఇంటి పనులన్నియు నీమె తానే చేసికొనుచుండును. ఈమె యిప్పుడు ననుదినము, శరీర సాధనమును, ప్రాణాయామమును జేయుచుండును. తన కిట్టి యసాధారణ బలము లభించుటకు ప్రాణాయామమే ముఖ్య మని యీమె విశ్వాసము.

ఇదివఱ కాంధ్రులలో ప్రొఫెసరు కోడి రామమూర్తిగారు మాత్రమే యిట్టి సామర్థ్యమును గలిగి కీర్తి చెందియున్నారు. ఇపుడు రుక్మాబాయియు అట్టి కీర్తికి స్థానమయ్యెను. స్త్రీలలోఁగూడ నిట్టివారు బయలుదేరు టాంధ్ర దేశాభ్యుదయ సూచకముగదా!

1. సేద్బురిక

[౧౯౩౭ వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరినెల మాడర్న్ రివ్యూ పత్రికయందు ఆపత్రికాసంపాదకుడు వ్రాసిన యైదవలేఖనుండి.]

* * *

యూరోపుఖండమున నేను సంచారముచేసిన ప్రతి దేశమునను, పట్టణమునను, అచ్చటివారు జనులనేకులు నేరు బహిరంగప్రదేశములను, భవనములను పరిశుభ్రముగనుంచుటకుమిగుల శ్రద్ధవహించుచుందురు. మనదేశమున దేహము పరిశుభ్రముగ నుంచుటకొరకు పలుమారు నీట మునుగుచుందుము కాని వారివలె మనచుట్టుపట్టులను సయితము శుభ్రముగ నుంచుకొన జాలకున్నాము.

* * *

౧౯౩౦ వ సంవత్సరమున లండను నగరమున నున్న బ్రిటీషు మ్యూజియము లైబ్రరి యూరోపుఖండము నందలి యితరములగు లైబ్రరీలకంటె గొప్పదిగా నుండెను. ఇప్పుడు దీనికన్న ప్యారిసు నగరమునందలి నేషనల్ లైబ్రరి పెద్దదిగానున్నది. బ్రిటీషుమ్యూజియము లైబ్రరి యందున్న విశేషగ్రంథములు ప్రపంచమున మరి దేలైబ్రరియందును లేవు. ౧౯౩౩ వ సంవత్సరమున నిందు నలుబదిలక్షల గ్రంథములుండెనని. ఇప్పు డింకను ఎక్కువగ నున్నవి. ౧౯౦౦ వ సంవత్సరము మొదలు ప్రతి సంవత్సరమునుపత్రికలు ౩౫౦,౦౦౦, గాక అన్ని వైపులనుండి వచ్చుగ్రంథములు సరాసరి ముప్పదివేలు లైబ్రరి యందుచేరుచున్నవి. మరియొక లెక్కనుబట్టి ౫౦,౦౦౦ చేరుచున్నట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. లైబ్రరియందలి పుస్తకములున్న బీరువాల చెక్కలపొడవు గొలిచి మొత్తము చేసిన నేబది మైళ్ళ పొడవగును.

* * *

లైబ్రరీకేటలాగు నూఱుసంపుటములు. ఇరువదివేల సంపుటములు—నిఘంటువులు, విజ్ఞానసర్వస్వము మొదలయిన కోశములు—పాఠకులు స్వేచ్ఛగ నుపయోగించుకొనుటకు ముట్టను బీరువాలయందు గలవు. సరాసరి ప్రతిదినము ౮౦౦ పాఠకులు వచ్చి చదువుకొనుచుందురు.

పఠనమందిరములోనికి పోవుటకు నాయొద్ద టిక్కెట్టు లేకుండెను. కావున లోపలికి పోవక ద్వారముకడనే యుంటిని. వాకిటికావలివారిలో నొకడు నాకులోపల ఒకచోటనుండియుంకొకచోటికి జరిపి తీసికొనిపోవుటకును హాలునుగ నుండునట్లు చేసియుంచిన బీరువాల నమర్చిన పద్ధతిని జూపించెను. అతనికందులకై కొంతలంచమును నియ్యవలసివచ్చెను. యూరోపుఖండము గ్రేటుబ్రిటనుతో గలిసి క్రైస్తవ ప్రపంచమున ముఖ్యభాగ మగు పశ్చిమ లండనముల ప్రపంచమునను ముఖ్యభాగమని చెప్పుట సాధారణముగ నుండును. ఏలయన ప్రతిచోటను లంచముల నొసగుట విధిగనుండెను.

* * *

బ్రిటిషుమ్యూజియములో భారతీయ ప్రాచీనశిల్ప సంగ్రహము చాలతక్కువగ నున్నది. ఇదియును మన యదృష్టమే యనవలెను. మన దేశముయొక్క చారిత్రము మొదలయిన విషయములను గూర్చి తెలిసికొనుటకు గూడ విదేశములకు బోవ నావశ్యకత యుండరాదని సంతోషించవలెనుగదా! అందొక్కచోట మెట్లగోడపై అమరావతీ స్తూపశిల్ప మలంకృతమై యుండెను. దానిక్రింద మనకొక ఇండియా మంత్రిగారు దాని సౌందర్యముతో నొసగినట్లు వ్రాసియున్నది. ఈవ్రాతను గాంచినంతనే నాకు 'పొరుగింటి చూడరా నాపెద్దచేయి' అన్న సామెత జ్ఞాపకమునకు వచ్చినది. బలముకలవానిదే కదా అధికారము!

ఈమ్యూజియము, ఇట్టి యితర మ్యూజియములు ప్రేక్షకులకు మానవనాగరకతయొక్క గొప్పదనమును,

సాక్ష్యము, ప్రాచీనకను సూర్చి తెలుపును, వారికి గల సంస్కారయుక్తమైన జాతీయగురుత్వాభిమానమును పొగొట్టునలేనది. కాని ఈవిద్యావిషయము బ్రిటిషువారిని అహంకారదూరు లగను, విశాలహృదయము గలవారుగను చేయుట కేమాత్రము తోడ్పడినదో తెలియకున్నది. మరియు నిక్కడగల విస్తారసప్తసంగ్రహ మంతయు కొంతమందు దాపెడినీ, కొల్లను చాటుచున్న దని చాటు గ్రహింపగలిగి రా యనువిషయమును తెలియకున్నది. సంగ్రహ మెట్లు కావించినను బ్రిటిషువారియొక్క బుద్ధివికాసమున కేకాని తెలివికాసమునకు నిది తోడ్పడుగాక!

దీని వలన మనకును తెలిసికొనవలసిన విషయము లనేకము లంగలవు. భారతదేశమునకు సంబంధించిన ప్రాచీనవిషయములను తెలిసికొనుటకు మనము తగినంత శ్రద్ధను గైకొనకున్నాము. ఐరోపియనులు ప్రపంచమందెటికిని సంబంధించిన విషయములను తెలిసికొనుటకై ఆతురపడుచుందురు. వారిలో అనేకులు తమ జాతీయవిజ్ఞానము, నాగరికత, చరిత్ర మొదలయినవానినే కాక విదేశీయులకు సంబంధించిన యెల్ల విషయములను బాగుగా తెలిసికొనివానికి గొప్ప ప్రామాణికులుగ నున్నారు. కాని భారతీయులలో భారతదేశమును గూర్చిన విషయములకైన ప్రామాణికులుగ గైకొనదగినవారు మనలో నెందరున్నారు? ఇట్టిస్థితిలో విదేశములకు సంబంధించిన నేరొక్కవిషయమునకైన ప్రామాణికులుగ గైకొనదగినవారు మనలో నొక్కరైన నుండుటెట్లు సాధ్యమగును?

* * *

నేను ఇండియా కార్యాలయమును (India Office) చూచితిని. భారతదేశమును బ్రిటిషువారు కేవలము స్వలాభము కొఱకే పరిపాలించుచున్నను, ఈకార్యాలయనిర్మాణమున కయిన వ్యయమునంతను భారతదేశమే అచ్చుకొన్నది. కార్యాలయోద్యోగుల జీతములు మొదలగు వానికగు వ్యయము నొసంగుచు దాని నిప్పటికిని పోషించుచున్నది. కావున నిట్టి కార్యాలయదర్శనమున నాకు ఉత్సాహము గాని, ఆనందముగాని, కలుగ లేదు.

2. భారతదేశమునందలి అటవి(కొండ)జాతులు

[౧౯౩౭ వ సంవత్సరపు ఫిబ్రవరి 'మాడర్నరివ్యూ' పత్రికలో శ్రీ ఏ. వి. ఠాకరు అనువారు వ్రాసినవ్యాసమునుండి]

౧౯౩౧ వ సంవత్సరపు జనాభా లెక్కల ననుసరించి భారతదేశమున భిన్నభిన్నప్రాంతములుగల ఆటవిక (కొండ) జాతులసంఖ్యలు.

గోండులు	౨౯,౧౨,౯౯౩
సంతాలు	౩౨,౬౯,౩౫౩
భిల్లులు	౧౪,౨౯,౫౦౫
ఉరుంబులు	౮,౯౯,౩౪౨
ఓరోనులు	౪,౬౯,౬౫౦
బంజరులు	౬,౯౧,౨౩౪
కొండులు	౬,౧౬,౫౩౮
ముండాలు	౯,౨౮,౫౮౨
సవరలు	౮,౪౯,౫౬౫
హోలు	౮,౮౦,౧౪౮
నాగులు	౩,౩౦,౬౧౨
కచారీలు	౩,౦౪,౩౬౬

వీరిసంఖ్య ౧౬౦ లక్షలు. భారతదేశపు జనసంఖ్యలో వీరు ఇరువదవవంతు ఉన్నారు. వీరు అడవులయందును, కొండలయందును, కోనలయందును, నాగరిక ప్రపంచముతో సంబంధములేక యేకాంతముగ నివాసము చేయుచుందురు. చెట్లను,గట్లను, నదులను మహాభక్తితో పూజించుచుందురు. వీనియందేదో అదృశ్యమగు శక్తిగల దనియు, అది తమకు రోగములను, నాశమును గలిగించు ననియు వీరి విశ్వాసము. వీరు మిగుల పిరికివారు; అమాయకులు. వీరికి ఇతర మనుష్యులను చూచిన భయముమెండు. వీరికి వ్యవసాయము,పరిశ్రమ,వర్తకవ్యాపారములు మొదలయినవి తెలియవు. కావున వీరికి జీవితముగడచుట కష్టము. ఆహారము దొరకమిచే నొక్కొకప్పుడు ఆకలి కోర్వలేక దొంగరికము, దోపిడీమొదలయిన నేరములు చేయుచుందురు. ఇందువలన వీరికి 'దొంగజాతులు' (Criminal tribes) అని పేరుపెట్టి ప్రభుత్వమువారు వీరినిర్బంధమునకై యొకప్రత్యేకశాసనమును చేసినారు.

అనేవ్యులలో నెవుండె నత్ప్రత్తియుగనస్తువులను సైతము వీరు పయోగించుకొనగూడదను నిబంధనలుగలవు. ఈనిబంధనలను గోరంత మీరినను వీరుకొండంత దండనములను పాలగుచున్నారు. కొన్నిచోట్ల రైతులు ధాన్యము, రొక్కము అప్పుగాచ్చి, లెక్కకుమారికి వీరిచే వ్యవసాయపనులు చేయించుకొనుచున్నారు. ధనవంతులు వీరికి సొమ్ము నప్పుగాచ్చి ఎక్కువవడ్డీని పుచ్చుకొనుచున్నారు. మఱికొందఱు కల్లు సారాయిని వీరికి విక్రయించి యథావశిష్టమగు ద్రవ్యమును దోచుకొనుచున్నారు. ఇదియంతయు వీరిహీనదశకు గారణమగుచున్నది.

క్రైస్తవమత ప్రచారకులుకొందఱు వీరిని తమ మతములోనికి జేర్చుకొనుచున్నారు. అస్సాములోని ఖాసీలు, లూషాయీలు అను రెండుజాతులవారు పూర్తిగా క్రైస్తవులయిపోయినారు. వారి పాలనపరమైన నిపుణు కానరాదు. ఇట్టివారు విద్యావంతులై అనేకవిధముల నితరులగు కొండజాతులవారికన్న మంచి స్థితియందున్నారు. కాని ఈ క్రమములను భిన్నభిన్నజాతులను, మతములను పోషించుచు భారతభూమియం దీయాదిమజాతులు విదేశీయమతప్రచారకుల మృగయావ్యాపారమునకు లక్ష్యమయి నానాటికి క్షీణించిపోవుచుండుట మిగులవిచారకరము.

* * *

రాష్ట్రీయశాసనసభలు వీరిమంచి చెడ్డలను గమించి విచారించిచేయుప్రయత్నము అత్యల్పము. బర్మా-బిహారుశాసనసభయందుమాత్రము ఇరువురుప్రతినిధులకు స్థానముకలదు. (౧౬౦ లక్షలు జనసంఖ్యగల యీజాతులకు భారతదేశమునకంతటికి నీయొక్క-శాసనసభయందుమాత్రమే యిద్దఱుప్రతినిధులున్నంత నేమిలాభముగలుగును?)

వారుమనసోదరులు; మనభారతమాత తొలుచూలుబిడ్డలు; ఆధునికనవనాగరకతాప్రపంచముచే పీడితులైనవారు. మనమువారిస్థితిగతులను ఆరసి వారియభివృద్ధిలోనికి దెచ్చుటకు పాటుపడవలసినభారము మనపై గలదు.

ఇందుకొఱకయి అఖిలభారతసంఘమొకటి ఏర్పడవలయును; కొండజాతులవారి యభివృద్ధి నాకాంక్షించువా రాసంఘమున సభ్యులుగ నుండవలెను. ౧౬౦ లక్షలు జనసంఖ్యగల యీజాతులు ఇతరభారతీయులతో సమానముగ స్థితినిపొందునట్లు శాసనసభ్యులు తగినప్రయత్నములను చేయవలెను.

జనసంఖ్య ఎంతయధికముగగల దేశమైనను ౧౬౦ లక్షలపరిమితిగలిగి దానియందు నివసించుచున్న జనులయభివృద్ధిపట్ల నిర్లక్ష్యభావమును వహించియుండుట యెంతయు ననుచితము. భారతదేశమున నన్నిప్రాంతములనుగల యెల్లజాతులసంపూర్ణతయే భవిష్యద్భారత ప్రజాప్రభుత్వమునకు నిక్కమైన గట్టిపునాది.

3. భారతదేశము—చీనా దేశము

[ఫిబ్రవరి 'మాడర్న్‌రివ్యూ' సంపాదకీయ వ్యాఖ్యానమునుండి]

“భారత, చీనా దేశములు రెండును నానాజాతిసమితియందు సభ్యత్వమును బడసియున్నవి. ఈరెండుదేశములకును బరస్పరము పోరాటములు లేవు. ఈరెండుదేశములకు ఆదినుండి ఐహికాధ్యాత్మిక విషయములయందు ఎడతెగని సంబంధముగలదని రవీంద్రుని ‘చీనాదేశయాత్ర’ తెలుపుచున్నది. మఱియు చీనాదేశము కావించుచున్న స్వాతంత్ర్యప్రయత్నములపట్ల భారతదేశము సానుభూతికలిగియున్నది. ఐనప్పటికిని చీనాదేశముపై సేనలను బంపుట భారతదేశమునకుతప్పని సరియైనది.

స్వార్థపరమగు విదేశప్రభుత్వము నాజ్ఞకు బద్ధురాలై భారతదేశమాతకు చీనాపై కత్తికట్టుటకు తనపుత్రులను బంపవలసివచ్చుటకన్న నెక్కువ విచారకమయినవిషయము వేఱొండు లేదు. భారతదేశమునుండి సేనలనుబంపువిషయమును పర్యాలోచించుటకై శాసనసభలయందు కావించిన యుపపాదనములను ప్రభుత్వము త్రోసి రాజు చెప్పినది. ఇట్లు ప్రజాప్రతినిధులకంఠముల నొక్కుటయే యీవిషయమున ప్రజలకుగల యభిప్రాయమును విశదము చేయుచున్నది. ఇప్పటికే ప్రజలీవిషయమును నిరసించుచు పెక్కుసభలు గావించియున్నారు; ఇంకను గావింతురు. కాని విదేశప్రభుత్వము దీనిని లెక్కగొనదు. ఈచర్య భారతీయుల యనుమతిపై బ్రిటిషువా రీదేశమును బరిపాలించుటలేదని ప్రపంచమునకు చాటిచెప్పుచున్నది. ప్రభుత్వ నియమములనుగాని, ఇతరములగు చట్టములనుగాని అనుస

రిరని యిట్టివిషయములయందు ప్రజాప్రతినిధులతో నాలోచించుట ప్రభుత్వమున కవశ్యము కాకపోవచ్చును కాని భారతీయులయెడ నైతికధర్మమునకు, మన ప్రవృత్తికి విరుద్ధముగ ప్రవర్తించుట కెంతమాత్రమును బద్ధులను చేయజాలదు.

భారతశాసనసభయందు ప్రసంగించుచు రాజప్రతినిధిగారు "(చీనాదేశమున) ఒడంబడిక రేవుపట్టణముల యందు బ్రిటిషువారివలెనే పలువురు భారతీయులుగల వర్తకసంఘమునొక్క ధనప్రాణములపై విశేషదాడి జేయబడెను" అనిచెప్పిరి. చీనా రేవుపట్టణములందును భారతీయులుకూడ ననేకులున్నారనియు, వారికిని, వారియాస్తికిని ముప్పువాటిల్లవచ్చుననియు, ఆముప్పును దప్పించవలయును సేనలంపోవుచున్నవనియుకదా దీని భావము! దక్షిణాఫ్రికాయందు బోయరులు భారతీయులను బాధించుచుండ వారిని రక్షించుటకైయిచే బ్రిటిషువారు బోయరు యుద్ధము జేసిరికాబోలును! మొన్నటి అయిరోపామహాసంగ్రామసంవత్సరము జర్మను తూర్పుఆఫ్రికాదేశమును భారతీయులుసంపాదించిరని వారికి బ్రిటిషు పరిపాలనము సమగ్రహించిమన్నించుటావశ్యకముగదలది బ్రిటను ఆదేశమును తనపాలుచేసికొనినదికాబోలును! పడపడి దక్షిణాఫ్రికా, కెనియాలలో భారతీయులు పడిన పాట్లు అందరును నెరిగినవియే.

రాజప్రతినిధిగారు భారత శాసనసభయందు చీనాదేశపు ఒడంబడిక రేవుపట్టణములందున్న భారతీయులసంఖ్యనుగాని, వారికిని, వారియాస్తికిని నిక్కముగ గలిగిన ముప్పునుగాని, విదేశముల నివసించుచున్న భారతీయుల రక్షణార్థము ప్రత్యేకముగ నెన్నడైన సేనలను పంపినట్లు బ్రిటిషు చరిత్రమున గలదనికాని చెప్పకపోవుట ముఖ్యముగ గమనింపవలసినవిషయము. రాజప్రతినిధిగా రిక్కడ నేమిచెప్పినను ఇంగ్లండున మాత్రము దీని సత్యము వెల్లడియైనది.

టిక్‌టనులో సాలిసిటర్ జనరలు కావించిన ప్రసంగమున "షాంఘైకు పోవుచున్న సైన్యము అక్కడ్టు విడిచిపెట్టుటకు వీలులేనిస్థితియందున్న పదునాలువేల బ్రిటిషు స్త్రీలను, శిశువులను చేరనయినంతవరకును కాపాడుటకై పోవుచున్న" దనిరి.

మఱియు టీకామాపటాలములలో నుండి చీనాకు పోవుచున్న రాయల్ పటాలము నెదుర ఫీల్డ్ ఛెట్‌వుడ్ అను సేనాధిపతి కావించిన యుపన్యాసమున "మీరు పోవునది విలాసార్థముకాదు. ప్రస్తుత మక్కడ యుద్ధముజరుగు పరిస్థితిలేదు. మనము నివారింపగలిగినచో యుద్ధము జరుగదు. ఒడంబడికవలన మనకు లభించినసొత్తులను, అచ్చటనున్న బ్రిటిషువారిని, కాపాడుటకు పోవుచున్నారు. * * *" అనిచెప్పిరి.

* * *

దాస్యబద్ధమైనదగుటచే భారతదేశము మిత్రదేశమగు చీనాతో పోరుటకు సేనలను బంపవలసి వచ్చినది."

భారతదేశము ఇట్టిదాస్యము తొలగి, స్వాతంత్ర్యముపొంది ప్రాచీనాన్నత్యముతో వెలయునెన్నటికో!

4. భారతదేశము-మోటారుకారులు

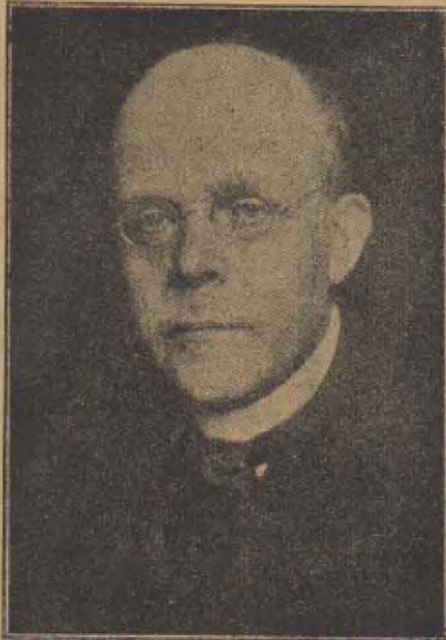
'[ఇండియన్ అండ్ ఈస్టర్న్ మోటార్సు' (Indian and Eastern motors) అను పత్రికనుండి.]

"౧౯౨౪, ౧౯౨౫, ౧౯౨౬ సంవత్సరముల యందు ఏప్రిల్ ౧ వ తేదిమొదలు అక్టోబరు ౩౧ వ తేదివఱకు ఏడునెలలకాలమున క్రమముగ ౧, ౨౧, ౧౦, ౬౫౫—౧, ౩౦, ౧౯౮, ౮౮౧—౧, ౫౭, ౩౬, ౮౯౫ రూపాయలు విలువగల మోటారుకారులు భారతదేశమున దిగుమతియైనవి. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రములు కనడా, బెల్జియము, ఫ్రాన్సు, ఇటలీ, స్కాట్లండు మొదలయిన దేశములు వానిని ఎగుమతిచేసినవి. వానిలో బెంగాలు ౩౦, బొంబయి ౨౭, సింధు ౧౫, చెన్నపురి ౧౫, బర్మా ౧౧ వంతులు కైకొనినవి. ఈ మూడేండ్లలో నేఁడరుసగా ౫, ౪౧, ౬౪౧, ౪, ౬౬, ౧౦౭— ౬, ౦౭, ౬౨౩ రూపాయలువిలువగల మోటారుసైకిళ్లు కూడ దిగుమతియైనవి."

భారతదేశము విదేశపరిశ్రమాభివృద్ధికై తనసంపద నిట్లు కోలుపోవుచున్నది. తన యుపయోగమునకు గావలసిన మోటారుకారులను, సైకిళ్లను తానే నిర్మించుకొని తన సంపదను, తనపరిశ్రమను వెంపొందించుకొని వినియోగించుకొను భాగ్యమును బడయు టెన్నడో?

5. హెర్ విల్‌హెలమ్ మార్కుస

వీరు కొలోనులో ౧౮౬౩ జనవరి ౧౫ వ తేది నాడు జననమొందిరి. పరిపాలనశాఖ (సివిల్ సర్వీసు) లోని రాజకీయశాఖలో చేరి న్యాయాధిపతి అయిరి. ౧౮౯౯ వ సంవత్సరమున 'ప్రష్యన్ డయట్' అను జర్మని దేశపు సంస్థానములసభలో సభ్యుడుగ వీరు ఎన్నుకొనబడిరి. ౧౯౧౦ వ సంవత్సరమున వీరు 'జర్మను రీచ్‌స్టాగ్'

అనబడు ప్రజాప్రతినిధి సభలో చేరి నాయకులలో ప్రాముఖ్యమునుగాంచిరి. తరువాత ౧౯౨౧ వ సంవత్సరమున 'సెంటరుపార్టీ' అను నొకపక్షమునకు అధ్యక్షులుగ నెన్నుకొనబడిరి. ౧౯౨౩ వ సం. నవంబరునెల ౩౦ వ తేదిన స్ట్రీసుమెనుగారి స్థానమున రీచ్‌స్టాగులో చాన్సలరుగా నియమింపబడిరి. ౧౯౨౫ సంవత్సరము ఫిబ్రవరిలో ప్రష్యా మంత్రివర్గమున అధ్యక్షులయి కొంతకాలముండిరి. ౧౯౨౭ సం. జనవరిలో వీరు న్యాయశాఖామంత్రిఅయిరి.

---

6. హెర్ గస్టవ్ స్ట్రీసమను

ఈజర్మను రాజతంత్రజ్ఞుడు ౧౮౭౮ సం. మేనెల ౧౦-వ తేదినాడు బెర్లినునగరమున జననమందెను. బెర్లిను లీప్‌జిగ్ నగరములయందు అర్థశాస్త్రము నభ్యసించెను. తరువాత నొక పారిశ్రామికసంఘమున కధికారియయ్యెను. ౧౯౦౨ వ సంవత్సరమున డ్రెస్డనులోని నుండల పారిశ్రామిక సంఘమునకు కార్యదర్శి అయ్యెను. తరువాత పెక్కు నుండల పారిశ్రామికసంఘములయందు పనిచేసి శాక్సనురాష్ట్రీయ పారిశ్రామికసంఘము నొకదాని నేర్పాటుచేసి శాక్సనుయొక్క రాజకీయార్థికరంగమునం దీసంఘములకుత్తమస్థానమును గడించెను.

ఈతని యద్భుతనిర్మాణకౌశల్యముచే బెర్లినులోని పారిశ్రామికసంఘముల ప్రధానకార్యస్థానమున నితనికి ఎక్కువ పలుకుబడి కలిగెను. శాక్సనురాష్ట్రీయపారిశ్రామికసంఘపద్ధతుల ననుసరించి వుర్టెంబర్గు, సైలీషియా, తురింజియా రాష్ట్రములలో రాష్ట్రీయసంఘములు పెక్కు స్థాపింపబడినవి. అందును స్ట్రీసుమనుగారే ముఖ్యులుగనుండిరి. తరువాత జర్మను-కెనేడియన్ అండ్ జర్మను-ఆస్ట్రియన్ హంగేరియను ఆర్థికసంఘమును స్థాపించి దానికధ్యక్షుడయ్యెను. బెర్లినులోని 'జర్మనుబల్గేరియన్' సమితికి ఉపాధ్యక్షుడయ్యెను. తదనంతరము జర్మనుయుద్ధనౌకాసంఘనిర్మాణమునగూడ నెక్కుడుగపాల్గొనెను.

౧౯౦౩ వ సంవత్సరమున హాంబర్గ్-అమెరికా లైను జనరల్ మేనేజరగు బాలిను అను నాతడు, స్ట్రీసుమను కలిసి 'జర్మను అమెరికను ఆర్థికసంఘము' ను స్థాపించిరి. ౧౯౦౭ వ సంవత్సరమున స్ట్రీసుమను 'రీచ్‌స్టాగు' అను జర్మను ప్రజాప్రతినిధిసభయందు నేషనల్ లిబరల్ పార్టీపక్షమున సభ్యుడుగ నెన్నుకొనబడెను. అందును ఈతడు గొప్ప గౌరవమును బడసెను. మొన్నటి యూరోపాయుద్ధసమయమున తీవ్రజాతీయవాదియై జర్మనుచాన్సలరగు బెత్‌మనుహోల్వెగుగారి పతనమునకు కారకులైనవారిలో నొకడయ్యెను. సంధియుద్ధానంతరము జర్మనుప్రజాపక్షమును స్థాపించి, దానికి అధ్యక్షుడయ్యెను. తరువాత నేషనలు లిబరలుపార్టీకిని అధ్యక్షుడయ్యెను.

'రురు' పోరాటము తీవ్రముగనున్నపుడు జర్మను రాజ్యాంగవిధానమున సంపూర్ణముగ మార్పుజరుగుటత్యంతావశ్యకమని చర్చించుచు పెక్కువ్యాసముల ప్రకటించి యాతడు పేరుకాంచెను. కూనోమంత్రివర్గము నశించి

జర్మని కేవలము హీనదశయందున్న ప్రకారము 'రీచ్‌స్టాగు'న కధ్యక్షుడయ్యెను. అందు జర్మనిలో నన్ని పక్షముల ప్రతినిధులు చేరియుండిరి. 'రుర్' పోరాటము పరిసమాప్తి నంతము నొందించెను. సాక్షను, తురింజియా రాష్ట్రీయులవారు ప్రారంభించిన బోల్షివిజము వరకు 'రీచిస్టాగు' పక్షముల ననుసరించి విరోధింపవలసినవాఁ డయ్యెను. ఆకారణమున రీచ్‌స్టాగునందలి సాంఘికస్వాతంత్ర్యవాదు లీతనిని బహిష్కరించిరి. కావున కేంద్రమాధ్యములకు, తరువాత నీతఁ డింకొక మంత్రివర్గమును (కేబినెటును) స్థాపించెను. అది ౧౯౨౩ వ సంవత్సరము నవంబరు తుదివఱకు నుండెను.

హెర్ గస్టవ్ స్ట్రీసెమను

తరువాత సెప్టెంబరు మార్క్సు కేబినెటులో వీరు విదేశాంగమంత్రియయ్యెను. అందు విదేశరాజ్యాంగవిషయములందుం దీరు ఎక్కువ శ్రద్ధ కలిగియుండెను. 'డాసుప్లాను'ను జర్మని అంగీకరించునట్లు చేయుటయును ౧౯౨౪ వ సం. ఆగస్టులో లండనునగరమహాసభ జరుగుటయును ఇతని ముఖ్యకార్యము. మార్క్సు కేబినెటు అభ్యర్థకను మానుకొనిన తర్వాత వీరు మఱల కేబినెటు చేర్పాటు చేయుట కిష్టగింపక జర్మను జాతీయపక్షమును ప్రభుత్వములో చేర్చుటకు తన శక్తినంతయు వినియోగించెను. ఈతఁడు లూథరు మంత్రివర్గములు రెంటియందును విదేశాంగమంత్రిగనే యుండెను. ౧౯౨౫ వ సం. ఫిబ్రవరిలో 'ఎంటెంటు' (మిత్రమండలి)కి యోదాష్టను (మెమొరాండము) పంపెను. ఈకారణమున వీరి ప్రఖ్యాతి జర్మనికే కాక ప్రపంచమంతటికిని కారుణ్యకపానమయ్యెను. లోకార్నో మహాసభయందున్న దీనికి జయము లభించెను. అంతట ౧౯౨౫ వ సం. డిసెంబరు ౧-వ తేదీన 'లోకార్నో ఒడంబడిక' లండనునగరమున స్థిరాంకనమయ్యెను.

ఈప్రకారముగ దేశహితమునకై యత్నించు వీరు ఫలము, స్వార్థరహితపూర్వక యగ మెచ్చుకొనుహితములుగకలిగి, పత్రికారంగమును పాటించక 'యూరోపు' లపమర్పుము సాగించుకొన్నాడు. 'రురు' మండలమును, మొదటి 'రైన్ లాండు' మండలమును విదేశసైనికుల అధికారమునుండి తొలగించుటకు చేసిన, కరెన్సి స్థిరపడుటకు కావించిన గట్టిప్రయత్నములచేతను, జర్మనికి ప్రపంచమందలి ఇతరదేశములతో రాజకీయవిషయములయందు కొంతతిన్నని సంబంధమును గదుర్చుట చేతను ఈతఁడెంత ఖ్యాతిని గాంచినాడో! ఇతఁడే గొప్పవక్త; రాజకీయతంత్రజ్ఞుఁడు; మంచిబుద్ధికౌశలముగలవాఁడు.

7. శ్రద్ధానందస్వామి హత్య

['ఇస్లామిక్ వరల్డు' (Islamic world) అను పత్రిక ఇట్లు వ్రాయుచున్నది.]

"ఇట్టి దారుణహత్యలు ఇస్లాముమతమునకు కేవలము విరుద్ధములు. ఇట్టివి మతాభివృద్ధికేవిధమునను ఉపకరింపవు. ఈహత్య సంక్షుబ్ధోద్వేలమున జరిగెనని కొందఱు తలచుచున్నారు. ఇది కడుశోచనీయము. ఇస్లాముమతము ఇట్టి ఘాతుకకృత్యములతో సంబంధమెన్నడును గలిగించుకొనదనియు, కేవలము ప్రపంచశాంతికిని, ఐకమత్యమునకును నిరంతరముపాటుపడుచుండు ననియుసోదర హైందవమహాశయుల విశ్వసింపగోరుచున్నాము. అట్లు కాక విరుద్ధాభిప్రాయ మెవరేని గలిగియున్న నది కేవలము పొరపాటని తలంచెదము."

---

8. వార్తాపత్రికల విపరీతస్వభావము

['సాటర్ డే రివ్యూ'(Saturday Review) ఇట్లు వ్రాయుచున్నది.]

వార్తాపత్రికాప్రపంచమున సంపాదకవర్గముపట్ల గౌరవము క్రమముగ క్షీణించి వ్యాపారముపట్ల వధికమగుచున్నది. కానిపత్రికను సంపాదించునది సంపాదకవర్గము. ఆపత్రికనే పత్రికాధిపతి యమ్ముకొనుచున్నాడు. సంపాదకులు పత్రికలను తృప్తికరముగ సంపాదింపకున్న అమ్మకము సన్నగిల్లును. అంత ప్రకటనలు తగ్గునయును; తోడనే పత్రికాధిపతి ఆదాయము లేమిని భిన్నుడగును. కావున పత్రికాభివృద్ధికి ప్రకటనములకన్న వార్తాసంగ్రహాణప్రకటన సునిపుణముగ సంపాదకవర్గమే మిగుల ముఖ్యమైనది.

ఈనాడు పత్రికలు ఆడంబరముచే నపారముగ లాభమును బడయుచున్నవి. కాని యట్టిలాభమున సముచితభాగమునైనను సమస్పూర్త్యకముగ దమయభివృద్ధికై పాటుపడుచుండు సంపాదకవర్గమునకు దయతో ప్రసాదించి ప్రోత్సహింప దొరకొనమి యెంతయు విచారకరము.

---

9. చరఖా మనోరోగమునకు మందు!

['మాధురీ'(హిందీ)పత్రిక మాఘ మాస సంచికనుండి]

పదిమందియు వెఱ్ఱివాడనినను గాంధిమహాత్ముడు చరఖా వలన స్వరాజ్యము వచ్చునని చెప్పుచునే యున్నాడు. చరఖా మన దేశములోని పనిలేని పేదవాండ్ర ఆర్థికసమస్య సాధించు ననుటయందు సందియ మేమియు నుండరాదు. చరఖా తిరుగుటవలన పేదవాండ్రు గ్రాసము గప్పుకొనుట కేమొట్టుగుణ్ణమో చప్పక గ దొరకును. మానసికరోగము పోగొట్టుటకు కూడ చరఖాశక్తి కలదని యీసంగతిని అమెరికానుండివచ్చిన ఒకస్త్రీరత్నము చెప్పినది. మహాత్ముడు వెఱ్ఱివాడని యెంచు వెఱ్ఱివారి వెఱ్ఱికూడ చరఖాత్రిప్పినచో తొలగవచ్చును. 'అనా బక్లక్ హాస్టోయన్' అను ఈ అమెరికాస్త్రీరత్నము విద్యావతి; చేతిపనులు, శిల్పములు నామెకు మిక్కిలి యిష్టము; ఇందామె చాల ప్రఖ్యాతిగాంచినది. ఒక పత్రికాప్రతినిధి కొన్ని ప్రశ్నలడుగ నామె యిట్లుత్తర మిచ్చెను:—"ప్రస్తుతము భారతీయవిద్యాశాలలయందు ఉపయోగించు విద్యాపద్ధతి విద్యార్థుల మనోవృత్తులకు వలసినంతవికాసము గలుగనిచ్చుట లేదు. చేతిపనులందును, శిల్పములందును విద్యార్థు లెక్కువశక్తి నొందవలెను...... వడుకుటయు నేయుటయు ఆరోగ్యస్థితినిగూడ బాగుపఱుచును. అమెరికాలోని యనేకులు ప్రసిద్ధులగు డాక్టరులు పరిశీలించి చరఖాత్రిప్పుటకు మానసికరోగములపై మంచిప్రభావమున్నదని గ్రహించినారు."

చాలమంది మన యాంగ్లవిద్యాభ్యాసకుల కొక ప్రవృత్తి కలదు: తమదేశపు చక్కని రీతులగూర్చియెవ్వరో పాశ్చాత్యులు గుణగానము చేసిననే కాని, తాము గ్రహింపజాలరు. అట్టివా రిపుడు తప్పక చరఖాపక్షమవలంబింతురని యూహింపవచ్చును.

---

10. మధుసూదన సరస్వతి-అద్వైతసిద్ధి

[౧౯౨౭ వ సం. ఫిబ్రవరినెల 'ప్రబుద్ధ భారతి' నుండి]

హరిలీలావ్యాఖ్య యను గ్రంథమునకు 'ఈశ్వర చంద్ర' పండితుడువ్రాసిన యుపోద్ఘాతమును బురస్క-

కించుకొని శ్రీప్రహ్లాద సి. దివాంజిగారు 'Annals of the Bhandarker-Institute' అను పత్రిక గత సంచికయందు ఈచరిత్రలేశమును వ్రాసిరి. ఈశ్వరచంద్ర పండితుఁడు తూర్పుబంగాళము నందలి యొక ప్రాచీన బ్రాహ్మణకుటుంబమునలభించిన 'వైదికవాదమీమాంస' యను తాళపత్రగ్రంథమునుండి దానినిసంగ్రహించెను.)

"కనోజినుండి తరలివచ్చి 'నాడియా'లో నివాస మేర్పరుచుకొన్న రామమిశ్రుని సంతతివాఁడగు పురందరాచార్యుఁడు తనతండ్రి మరణానంతరము వంగదేశ రాజగు మాధవపాశుని యాహ్వానముపై నాతని రాజధానికి వచ్చెను. రాజధానికిఁ జెంతనున్న 'కోటలిపద' (Kotalipada) యను మహానగరమునకుఁ జేరిన ఉసాసుజ (Usasuja) యను చిన్నపల్లెటూరియం దొక సుందరమందిరమును గట్టుకొని 'పురందర వాటిక'యని దానికిఁ బేరిడి అతఁడందు నివసించుచుండెను. మఱియు నాయూర 'శ్రీదక్షిణామూర్తి కాళికాదేవి'కి ఆలయమును నిర్మించెను. ఆమందిరదేవాలయములీనాఁటికిని గలవఁట. పురందరాచార్యునికి శ్రీనాథ యాదవానంద, మధుసూదన, వాగీశులను పుత్రులు నలువురు పుట్టిరి. వారిలోఁ గడగొట్టు చిన్నవాఁడే చెల్లుకొను. కడమువ్వురు శ్రీనాథచూడామణి, యాదవానందన్యాయాచార్య, మధుసూదనసరస్వతు లను పేరుల వెలసిరి.

ఒకనాఁడు పురందరాచార్యుఁడు యాదవ మధుసూదనులను వెంటఁగొని మాధవపాశుని యాస్థానమునకుఁ బోయెను. అచ్చట మధుసూదనుని యద్భుత పాండిత్య ప్రకర్షను బ్రకటింపఁజేసి తనగృహసమీపమునఁ దనకుఁ గొంతభూమి నిమ్మని రాజును గోరెను. రాజు మధుసూదనుని సామర్థ్యమునకు మెచ్చుకొన్నను భూమినిచ్చుట కిచ్చగింపఁ డయ్యెను. భగ్నాశుఁడై మధుసూదనుఁడు తండ్రికన్న నతికుపితుఁడై, తోడనే పశ్చాత్తాపమును జెంది సన్న్యసింపఁ దండ్రి యనుమతి వేఁడెను. తండ్రి యనుమతించెను. ఆవెంటనే 'త్రిదండి' సన్న్యాసియై కాశికిఁబోయెను.

ఇతని కాశీప్రయాణమునుగూర్చినగాథ యిట్లొకటిగలదు: "మధుసూదనుఁడు కాశికిఁ బోవుచుండెను. త్రోవలో 'యశోహారము' చెంత నొకనది వరదలచేఁ దన్ని ప్రవహించుచు దాఁటనశక్యముగనుండెను. అతఁడు నదియొద్దనే రాత్రియాఁగి వరుణదేవునిఁ బ్రార్థించెను. అపుడు స్వప్నమున "మార్గనిరోధకముండదు" యనుదివ్యవాణి యాతనికి వినిపించెను. మేల్కొనినతోడనే ప్రవాహము తగ్గియుండుటను గాంచి యాతఁడు నదిని కాలినడకతో దాఁటిపోయెను. నాఁటినుండి యానదియాతని పేరనే వెలసినది."

అతఁడు కాశికిఁబోయి 'విశ్వేశ్వరసరస్వతి'యను వారియొద్ద బ్రహ్మవిద్య నభ్యసించెను. అచిరకాలముననే పండితలోకమాతని నిశ్చలతపోనిష్ఠను, యోగాభ్యాస క్రమమును మెచ్చుకొని యాతనిని గౌరవించినది. మధుసూదనుఁ డచ్చటనే వేదాంతశాస్త్రమున 'అద్వైతసిద్ధి' యను గ్రంథమును రచియించెను. ఇది యాతని గ్రంథములలో నెల్ల నుత్కృష్టమైనది. ఈతఁడు పదునాఱవ శతాబ్ది ఉత్తరార్ధమునను పదునేడవ శతాబ్దిపూర్వార్ధమునను జీవించియుండెను. తులసీదా సితని సమకాలికుఁడు, అతఁడును గాశియందే నివసించియుండెను. పరస్పరము మైత్రిగలిగినపుడు తా రచియించిన 'రామచరిత మానస'మును తులసీదాసు మధుసూదనసరస్వతికిఁ జూపెనఁట.

మధుసూదనుని గుఱించి వేఱొక గాథ యిట్లు కలదు: "అక్బరుపాదుషా ఇతని నిరుపమానపాండిత్యమునుగూర్చి విని, తన యాస్థాన విద్వాంసులతోఁ బ్రసంగింప నాహ్వానించెనఁట. మధుసూదనుఁ డంగీకరించి యక్కడకుఁబోయి, వారితోఁ బ్రసంగించి, తన యద్భుతప్రతిభను, సంస్కృతపాండిత్యమును వెల్లడించెను. అచ్చటిపండితు లచ్చెరువంది యాతనిని మిగులఁ గొనియాడిరి."

మధుసూదనుఁడు తన కడపటిదినములలోఁ దన నివాసమును హరిద్వారమునకు మార్చుకొని, యచ్చట ౧౦౮ సంవత్సరముల వయస్సున సిద్ధిఁ జెందెను.

---

11. రెండు పూర్వపు బంగారు నాణెములు

[నెల్లూరు మండలములోని కందుకూరు తాలూకా సోమదేవిపల్లిలో క్రొత్తగా దొరకినవని రెండు ప్రాచీన సువర్ణ నాణకములను

[శ్రీయుతులు గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి గారు శ్రీయుతులు చల్లా శేషగిరిరావు పంతులుగారి కీయగా వారునాటిని పరిశోధనార్థము నా కొసగిరి. ఆ రెండు నాణెముల యొక్క ప్రతిమలు నిందు జూపబడినవి.]

౧

నాణెముయొక్క
అసలు పరిమాణము (size)

నాణెముయొక్క పరిమాణము
పెద్దదిచేసి చూపబడినది.

వాటిలో నొకనాణెము (చూ. పై చిత్రము) పలుచగనుండి గుండ్రనగ నున్నది. దానికి

బొమ్మవైపు:—వరాహప్రతిమ కలదు.

రెండవవైపు:—కుడివైపునకు తిరిగినసింహాకృతినిబోలిన ప్రతిమ ఎడమవైపునకు తోక; పైనిఅర్ధ చంద్రాకృతిగల గీటు- ఇది కలవు.

తూకము:—ఈ నాణెము ఆలువడ్లగింజలయెత్తు తూగుచున్నది. గురివెందగింజలతో తూచిన అయిదు గురివెందగింజల యెత్తు తూగుచున్నది.

అయిదు గురివెందగింజలయెత్తు తూగ బంగారు నాణెమొకటి మనగణితశాస్త్రములందు తెలుపబడినది. మహావీరాచార్యు డను సుప్రసిద్ధగణితశాస్త్రజ్ఞుడు తన గణితసారసంగ్రహమున 'సువర్ణపరిభాష' నిట్లు తెలిపియున్నాడు:

చతుర్భి ర్గండకై ర్గుంజా
గుంజాః పంచపణోఽష్టకే
ధరణం ధరణే కర్ష:
పలం కర్ష చతుష్టయమ్."

అనగా,

౪ గండకములు = ౧ గుంజ (గురివెంద గింజ)
౫ గుంజలు = ౧ పణము
౮ పణములు = ౧ ధరణము
౨ ధరణములు = ౧ కర్షము
౪ కర్షములు = ౧ పలము అని

మనకు దొరకిన ఒకటవసంఖ్య గుర్తుగల పలుచని బంగారునాణెము సరిగా అయిదుగురివెందగింజలుతూగు చుండుటచే అది పణము అనవచ్చును. బంగారుపణముల వలెనే వెండి, రాగి పణములు నుండును. సాధారణముగ బంగారుపణములు అయిదు లేక ఆఱు వడ్లగింజలయెత్తు తూగును. దాక్షిణాత్యుల 'సువర్ణపరిభాష' ప్రకారము 'కలంజు' అను బంగారునాణెములోని పదియవ వంతు నాణెమునకు పణమని పేరని ఈ క్రింది మానమునుబట్టి తెలియుచున్నది.

౧ ధాన్యపు గింజ = ౧ పీసతూకము
౪ ధాన్యపుగింజలు = ౧ కున్ని (లేక రతి)
౨ కున్నులు(లేక రతులు) = ౧ మంజాడి
౨ మంజాడులు = ౧ పణతూకము
౧౦ పణతూకములు = ౧ కలంజు.

బంగారుపణము

ఇప్పటి రాగినాణెములలో దమ్మిడీవలెను, వెండి నాణెములలో రెండణాలకాసువలెను, పూర్వము, బంగారు నాణెముల చలామణీపద్ధతిలో 'పణమే' మొదటినాణెము (Unit)గ కాన్పించును. అంతకు తక్కువ రకము బంగారునాణెము లుండెడివికావు.

దక్షిణహిందూదేశము నేలిన ప్రతిరాజవంశము వారు-చోళులు, పాండ్యులు, కేరళులు, కలచుర్యులు,

చాళుక్యులు, చాళుక్యచోళులు (అనగా ద్రవిడదేశము నకు రాజధానిని గల్పించుకొని ప్రధానముగ చోళదేశ ము నేలిన రాజరాజనరేంద్రుని కొడుకగు కులోత్తుంగ చోడుని వంశమువారు)వీరు వారన శేల్ప,ఎల్లరు—నిట్టిపణ ములను వాడియున్నారు. కాని ఆయా రాజవంశముల లాంఛనముల ననుసరించి బొమ్మవైపుగల ప్రతిమ మారు చుండును. చోళులకు వ్యాఘ్రమును, పాండ్యులకు మత్స్య ము, చాళుక్యులకు వరాహము—ఈరీతిని వారి లాంఛన ము లుండుటచేత ఈపణములు అనునాణెములమీద కూడ బొమ్మవైపు భాగమున వాటి ప్రతిమలు కనబడును. ఇట్టి ప్రతిమలనుబట్టి పణములలో వేలువేలు రకము లేర్పడుచున్నవి. ఈపణము లిప్పుడు వాడుకలో లేక పోయినను ఇప్పటికి నివి దక్షిణహిందూదేశమున చాల చోట్ల దొరకుచుండును. దాని ననుసరించియే యివి పూర్వకాలమున విస్తారము చలామణిలో నుండెడివని చెప్పవచ్చును.

మనకు దొరకిన పణముమీది ప్రతిమవరాహము. చాళుక్యులకును, చాళుక్యచోళులకునుగూడ వరాహమే లాంఛనమగుటచేతను, ఆరెండువంశములవారు నెల్లూరు మండలమును పాలించియుండుటచేతను మనకుదొరకినప ణము చాళుక్యులదనికాని, చాళుక్యచోళులదని కాని భావింపవలసి యుండును.

'దుర్గి వరహా'

మనకు దొరకిన రెండవబంగారునాణెము మొదటి నాణెమునకు భిన్నమైనది. ఇది గుండ్రనైన చిన్న బిందె గింజవలె బొద్దు దేరియున్నది. దీనిని ఎవరో నగక్రింద నమర్చుకొని యుండవచ్చును బొమ్మవైపుగాక రెండవ ప్రక్క టంకమువేసి అతికించి బంగారుతో కొంతవఱకు మూసి యున్నది. అతికించిన భాగమున బాగుగ పరిశీలిం పగా లోపలనందినాగరిఅక్షరములు కనిపించినవి. ఏదప అక్షరములనుజదువవలయునను ఉద్దేశముతో టంకముతో నతికించినభాగమునుఅకురాతితో కోయించితిని. కోయిం పక పూర్వము చేసిన నాణెమునతూచియుండలేదు. కోయిం చినపిదప నాణెముయొక్క స్వరూపమును దెలుపునదియే యీప్రక్క ప్రతిమ.

౧

నాణెముయొక్క అసలు పరిమాణము (size)

నాణెముయొక్క పరిమాణము పెద్దదిచేసి చూపబడినది.

బొమ్మవైపుభాగమున పీఠముమీద కూర్చుండిన దుర్గాదేవి ప్రతిమకలదు. దుర్గాదేవి తన కుడికాలిని బాగుగ నుడిచి పీఠముపై నాన్చి ఎడమకాలిని ముడిచి కొంచెము కోణాకారమున నిలువుగా నుంచి కూర్చు న్నది. కుడిచేతినింపుక ముడిచి అభయహస్తాకృతి నుంచి నది. ఎడమచేతిని ఎడమ మోకాలిమీదుగ దానికాన్చి క్రిందికి వాల్చినది. దేవి శిరస్సున కిటునటు ఏవియో గుర్తులు కలవు కాని మొత్తముమీద ప్రతిమయంతయు బాగుగ అరిగిపోవుటచేత ఆగుర్తు లివియని చెప్పుటకు వీలగుట లేదు.

రెండవవైపున ఈనాణెమునకు అడ్డముగ మూడు పంక్తులవ్రాత కలదు. ఎగుభుదిగుడులు రాకుండుటకై క్రిందను, పైనను ప్రతిపంక్తికి రెండు అడ్డుగీటులు గీసి, అందక్షరములు వ్రాయబడినవి. టంకమతికించి ఈనా ణెమును నగచేయించుకొనుటచేత గావచ్చును, మొదటి పంక్తిఅక్షరములు కానవచ్చుటలేదు. కాని క్రిందిగీటు మాత్రము కనబడుచున్నది. మూడవపంక్తిలోని అక్షర ములు దిగువభాగము పోయినను అవి గుర్తింపవీలుగ నున్నవి. రెండవ పంక్తిలోని అక్షరములు బాగుగ

కాన్పించుచున్నవి. కొంత్త యీమూడు పంక్తులలోని వ్రాతను ఈక్రిందిరీతిని జదువవచ్చును:—

౧-వ పంక్తి: [ప్రతాప]

౨-వ పంక్తి: పకృష్ణ

౩-వ పంక్తి: [రాయ].

దీనివలన నీనాణెము కృష్ణదేవరాయలదని తేలినది. ఇది కృష్ణదేవరాయలదని తెలియుటచేత మొదటి పంక్తి యూహించి వ్రాయబడినది. అక్షరములున్న పైభాగమున్న భాగమును కొలయించినపిమ్మట తూకము చేయగా నిది ౪౦ ధాన్యపు గింజలయెత్తు తూగెను. నీనితూక మింతకంటె నెక్కువయుండుననుటకు సందియము లేదు.

సాధారణముగ దక్షిణహిందూదేశపువరాహనాణెములు (వరహాలు) ౫౨ ధాన్యపుగింజలు తూగును. మననాణెము ౪౦ ధాన్యపుగింజలు తూగినది. అందుచేత మిగిలిన ౧౨ధాన్యపుగింజల యెత్తు తూకము అరుగుదలచేతగానికోతచేతగాని తగ్గినదని భావించవలెను— ఈభావనసరియైనదే కావచ్చును- మనదివరాహ[1] నాణెమని చెప్పవచ్చును. కృష్ణదేవరాయలకాలమున రెండు విధములైన వరాహనాణెములు చలామణిలో నుండినట్లు రాయల నాణెములనుబట్టి తెలియవచ్చుచున్నది. అవియేవనగా (౧) వేంకటేశ్వర వరాహనాణెములు (వేంకటేశ్వర వరహాలు); (౨) దుర్గి వరాహనాణెములు (దుర్గివరహాలు). అందువలన మనకు దొరకినది కృష్ణదేవరాయల 'దుర్గి(దుర్గా ప్రతిమ గల) వరహా'అనుటకు సందియము లేదు.

సాధారణముగ బంగారుపణము 'వరహా'లో పదియవవంతు తూకముగల నాణెము. అందువలన మనకుదొరకిన రెండునాణెములలో

(౧) చాళుక్యుల బంగారు పణము, (క్రీస్తుశకము పన్నెండవ శతాబ్దికి పూర్వపుది)

(౨) ప్రతాపకృష్ణదేవరాయల 'దుర్గివరహా'(క్రీస్తుశకము పదునారవ శతాబ్ది ప్రథమభాగమునాటిది) అని తేలుచున్నది.

మ. సో. శర్మ.

---

12. నూటయిరువదిఏండ్లు వయసుగల చిలుక

ఈచిలుక కర్నలు, డబ్ల్యు. బి. ఫెర్రిస్ అనువారికిచెందియున్నది. దీనితలమీద కొంతభాగము బట్టకట్టి పోయినది. దీనివయసు నూటయిరువదియేండ్లకన్న నధికముగానుండునని విశ్వసించుచున్నారు. ౧౮౩౭ సంవత్సరమున నిది కొల్లాపురప్రభుమహారాజావారిచెంత నుండెను.

---

1. చాళుక్యులు తమవరాహలాంఛనమును తమవంశపు బంగారునాణెములమీద ముద్రించి చలావణీకి దెచ్చుటచేత ఆనాణెములకు అదిమొదలు వరాహనాణెములు(వాడుకలో వరహాలు)అను పేరుకలిగెను. కాలక్రమమున దక్షిణహిందూదేశమునందలి పెద్దబంగారునాణెములకు— ఆనాణెములమీద బొమ్మలేవియున్నను — వరహాలనియే వాడుకవచ్చెను. వేంకటేశ్వరప్రతిమగలవి వేంకటేశ్వరవరహాలు: దుర్గప్రతిమగలవి దుర్గివరహాలు: ఇట్లే తెలియవలెను.

13. చీనాదేశపు ప్రాచీనచిత్రలిపి

[మాధురీ(హిందీ) పత్రికలోని వ్యాసము ననుసరించి వ్రాసినది.]

ఏదేశపు వాస్తవేతిహాసము తెలిసికొనుటకైన ఆ దేశపుభాష నధ్యయనముచేయుట యావశ్యకము. సాహిత్యములవలనఁగాక సరియగు నితిహాసము లభింపఁజాలదు. దేశవాసుల మానసికసాంస్కృతికావస్థల జ్ఞానము ఇతిహాసమున కొక ముఖ్యాంగము. చీనాదేశపుఁ బ్రాచీనసాహిత్యమందలి కొన్ని మనోహరములగు శబ్దములఁ గూర్చి యిటఁ గొంత వ్రాయుచున్నాను. దీనినిబట్టి వారినాగరికత కొంత తెలిసికొనవచ్చును. వారిభాష చాలకఠిన మైనదయ్యు చక్కనిది. స్మరణశక్తిగలవారి కీభాష నేర్చుకొనుట కష్టముగాదు. ఈభాషలో నామశబ్దముల కాకారచిత్తరువు లున్నవి. ఆచిత్తరువులవలననే భావములు వ్యక్తమగును. కావున దీనిని చిత్రలిపియందురు.

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16
17	18	19	20
21	22	23	
24			

ఈభాషలో 'మనుష్యుఁడు' అనుటకు మొదటి చిత్రము వ్యవహరింపఁబడును. ఇందు రెండురేఖలుమాత్ర మున్నవి. ఇవి మనుష్యునికాళ్లకుప్రతి. దీనివలనఁ దెలియవచ్చెడిదేమన, చీనావాసులు మెదడుయొక్కయు చేతులయొక్కయు ప్రయోజనప్రాధాన్యముల బాగుగ గుర్తింపలేదు. ఇంకను పూర్వపుసాహిత్యమునందు 'మనుష్య' శబ్దమునకు చిత్రము మిక్కిలి సరళమై, మనుష్యస్వరూపమునకే అచ్చుగనుండెడిది. (Israelits) ఇస్రేలీట్స్ ఎఱ్ఱసముద్రమునుదాటుట కేదుకోట్ బ్రదుకుల పూర్వమువఱకు నెం. 2 చిత్రము వ్రాయుచుండెడివారు అనంతరము నెం. 1 చిత్రమే వ్రాయ మొదలిడిరి.

ఇంచుమించు ప్రతిశబ్దమునకు నొక చిత్ర మున్నను, ఒకశబ్దమునం దనేకశబ్దసమావేశము కల్గును. అట్టిశబ్దము కొఱకనేక చిత్రములు కూర్పనయును. 'గొప్ప' అను మాటవ్రాయుటకు నం. 3 చిత్ర ముపయోగింతురు. 'మనుష్య'చిత్రము వ్రాసి నడుమనుండి యొకగీత గీసిన, సృష్టియందన్నిటికన్నఁ బ్రబలతరవస్తువు మనుష్యుఁడే యని యభిప్రాయము. మానవజాతికంటె గొప్పది స్వర్గీయసత్త్వమొకటికలదనియు, మానవుఁడొక సర్వశక్తిమంతమగు సత్త్వమున కధీనుఁడనియు జనుల కొక నమ్మకయము నుండెను. కనుక 'గొప్ప' చిత్రముపై నొక అడ్డగీత గీసినచో మనుష్యునిగొప్పతనముతగ్గి, స్వర్గమును తెలుపునొక చిత్ర మేర్పడును(నం. 4).

'మనుష్య'ని కింకొకరూప మున్నది కానియది కొన్ని తావులందే ప్రయోగింపఁబడును. ఇతరశబ్దములతోఁ గలిపి వ్రాయునపుడు నెం. 5 మాదిరిగ వ్రాయవలెను. ఈక్రిందఁగల యుదాహరణముచే అది తేటపడును. పొలముదున్ని విత్తెడువారలనుకృషకులందురు. చీనాలోఁ గూడ నిదియే పరిభాష; దీని ననుసరించియే వారి 'కృషక' శబ్దమేర్పడినది. 'పొలము'యొక్కచిత్తరువున కెడమప్రక్క 'మనుష్య'నిచేర్పగా 'కృషక'శబ్దమయినది. (నెం. 6). ఈచిత్రమువలన వారికి సుఖమనిన నెట్టి యనుభవముండెనో, వారిసంఘమున సుఖమున కెట్టి పరిభాష యుండెడిదో సూచితమగును: 'పొలము'నకుపైని 'ముఖము' (నెం. 7) వ్రాసి, యెడమప్రక్క మనుష్యుని వ్రాయుటచే 'సుఖ'చిత్ర మేర్పడును (నెం. 8). ఇది

చీనాదేశపు ప్రాచీనులకును ధాన్యమునకును బాగుగ బ్రతుకుట కావలసియుండెను. అందులకొఱకు వారు ధాన్యములను పొలములలో వరకలనలన బలిష్ఠాదులవలన కలిగెడు చుండిన దుర్భరస్థితిలో, నెనవిశేష్యము సుకర్షిత మై ధాన్యభరిత మగుపొలము చేసికొనియుండెనో వానిని సుఖసంతుష్టిని గాంచుట సౌభాగ్యము ఉచితముగదా!

ఇకఁ దండనపద్ధతినిజూతము. చీనాలో, పూర్వము, కైదీయెడలో మిక్కిలిబరువై చతుర్భుజాకారము గల కఱ్ఱచేసి ఒకటికెగిలించి, పట్టెనుంచెటను ద్రిప్పెదరు వారు. దీనినిబట్టి, కైదీచిత్రము వ్రాయుట సుకరము. ఒక చతుర్భుజము వనుమ 'మనుష్య' చిత్రము వ్రాయుటచే 'కైదీ' అగును (నెం. 9).

'సూర్య'శబ్దము రెండు విధములుగా వ్రాసెదరు వారు. చాలకాలమునకు పూర్వము ఒకసున్న చుట్టి యందొకచుక్క పెట్టినచో 'సూర్యుఁ'డనియర్థము(నెం.10). కాని సున్నకంటె చతుర్భుజము వ్రాయుట సులువు; కావున వంకరగీతలకుబదులుగ తిన్నని గీతలువచ్చి, 'సూర్యుఁడు' నెం. 11 వలె వ్రాయబడెను. సూర్యునిరెరువాతవృక్షముకావలసివచ్చి దానికై సూర్యునిక్రింద నొక యడ్డగీత వ్రాసిరి(నెం. 12). 'ప్రకాశ'చిత్రము చిత్రముగ నుండును. మొదట సూర్యుని వ్రాసినారు; అతని ప్రకాశము చాలినదికాదు; 'చంద్రుని' జోడించినారు. అప్పుడు 'ప్రకాశ' మేర్పడినది (నెం.13). ఈశబ్దములలోఁ బ్రతిరేఖకు నేదో యర్థ ముండును. 'ద్వార'శబ్దములో ప్రవేశమార్గము స్పష్టముగ తెలియును (నెం. 14). వారికిని చోరభయముండెనుగాఁబోలు; రెండుద్వారములకునడుమ నొకగీతగీసి తాళము ఏర్పఱుచుకొనిరి (నెం. 15). ద్వారమునకు ముఖము వ్రాయఁగా 'ప్రశ్న' మేర్పడెను (నెం. 16).

చీనా దేశమున స్త్రీల దశ చాల శోచనీయము. పురుషులన్నిటను ప్రభువులుగను, స్త్రీలునీచులుగను పరిగణింపఁబడెడువారు. ఈప్రాచీన చిత్రలిపిలో 'స్త్రీ' శబ్దము 'సందేహము' 'ధూర్తత' యను రెండు శబ్దముల కూడికవలన నేర్పడినది (నెం. 17). దౌర్బల్యము, దౌర్జన్యము స్త్రీలపొత్తని సర్వజాతులెల్ల భావింప చీనావారొప్పుకొనరైరి. స్త్రీశబ్దము రెండుమార్లువ్రాసిన 'జగడము' ఏర్పడును (నెం. 18). పలువురు స్త్రీలు కూడిన చోట గడబడ తప్పదని నమ్మి 'గడబడ' యనుటకు మూఁడు స్త్రీచిత్రములఁ వ్రాసిరి (నెం. 19).

'కప్పు'క్రింద 'పంది'ని వ్రాసినచో వారి 'గృహ' శబ్ద మేర్పడును. సౌఖ్యనిదాన మేమైనాయెనో తెలియదు, ఇంత యసహ్యపు గృహనిర్మాణము చేసికొనుటకు. వారి వివాహశబ్దము చూడుఁడు: 'కప్పు', 'పంది', 'స్త్రీ'— ఈమూటివలన వారి 'వివాహ' మయినది (నెం. 21). స్త్రీలేమి యపరాధ మొనర్చిరో, యీ లిపి సృష్టించిన వారికి! పవిత్రమగువివాహసందర్భమున స్త్రీకిని,పందికిని ముడిపెట్టినారు. స్త్రీలకంటె పురుషులు శ్రేష్ఠు లనవలెనట! పాపము, స్త్రీలకు జ్ఞానసంపాదనమునకు వీలును, సంఘములో గౌరవమును లేవు; ఏమిచేయుదురు?

ఒకవిశేషము. ఒక స్త్రీకి కర్మముచాలక ఆఁడుబిడ్డపుట్టినచో నామెపాట్లు చెప్పఁదరము కాదు. ఆఁడుబిడ్డకంటె యనిపించుకొనుట చీనాయువతులకు శిరచ్ఛేదమే. ఏపుణ్యమువలనో ఆమెకు మగవాఁడు కలిగెనా, ఆమె సత్కారమునకు మేర లేదు. కనుక 'స్త్రీ' 'పుత్రి' శబ్దములఁగూర్చి 'మంచి'యనుశబ్ద మేర్పడినది(నెం.22). దానిలో నింతచరిత్ర మున్నది.

కాని, 'శాంతి'శబ్దమునా త్రము స్త్రీలకు మంచి కానుకయే. ఇతరశబ్దములలో నేమినిందించినను, ఇందు మాత్రముమంచిసత్కారమున్నది. 'కప్పు', 'స్త్రీ'— ఈ రెండునుకలిసి 'శాంతి' శబ్దమేర్పడినది. ఏ యింట స్త్రీ వసించునో యది శాంతినిలయమని భావము. (కానిపలు పురుషులుఁగూడను; గడబడయగును).

దీనినిబట్టి చీనావారిపూర్వచరిత్రకొంత తెలియును. కాని వారు నేఁడు చాలస్థితిలోనికి వచ్చిరి. సాహిత్యముగూడ బాగుపడినది. ఈయాన్నత్యములో పవిత్ర లిపిని మఱచిపోక, ఈ పాశ్చాత్యానుకరణముచే దమ పూర్వపురుషుల యాదర్శముల సాపులపాలుచేయక వారు సదా గమనించుచుండవలెను.

'God had made of one blood all nations to dwell upon earth' అని యూరోప్వారు గ్రహించుట కై దువందలయేండ్లకు పూర్వమే చీనాదేశపు దార్శనికుఁడొకఁడు

'Tien Hsia Yea Jia' (లోకమునందు బ్రాణుల కన్నిటికి జాతియొక్కటే) యని ప్రకటించియుండె ననుమాట వారు మఱవరాదు.

మ ధు ప ము

రాజా మంత్రిప్రెగడ భుజంగరావు గారు.

సరసులఁ జేరి భృంగముల సంగతినొందని వారితావులం
దిరుగుఁడు; నొవ్వనీయనిగతిం దదధీనమధూపహారముం
గరమనురక్తిఁ జేకొనుఁడు; నావలె నోజనులార! యంచునీ
వఱచిన నాలకింపరుగదా! మధుపంబ! వివేకహీనులై.

చ. ఎటుగడియింతువో? మధువు నెట్టులు గ్రోలుదొ? యెట్లు సంతతిం
గటకట నొందకుండఁ గడఁకన్ భరియింతువొ? కూర్చువారికే
వెటు సకలంబొసంగెదవొ? యెట్లు చరింతువొ నీచరిత్ర వి
స్ఫుటముగఁ బెట్టఁ బుట్టిననుచోద్యను జూపెదు నోమధువ్రతా!

చ. ముదమునఁ దేనెనిచ్చు మృదుపుష్పములం గసుగందనీను; న
న్నదయతఁ గ్రోలునట్టి మనుజాళి నడంతును గుట్టికుట్టి; మీ
రిదిపరికించి వర్తిలుట యెంతయు మేలన నీవు, మానవుల్
మదిఁదలపోయ రాతెరఁగుమాటల నోమధుపావతంసమా!

మ. ఋతులభ్యంబగు వస్తుజాలమును మీ యిండ్లన్నెరిన్నించి సం
తతిఁ బోషించుచు జీవయాత్ర గడుళ స్వప్రక్రియం జేయుఁ డం
చితమార్గం బిది, లేనిదానికొఱ కాసింపంగ మేలే? మధు
వ్రతమార్గం బిది యందు వీవు మధుపంబా! లుబ్ధమర్త్యాళితోన్.

చీనాదేశపు జాతీయోద్యమము

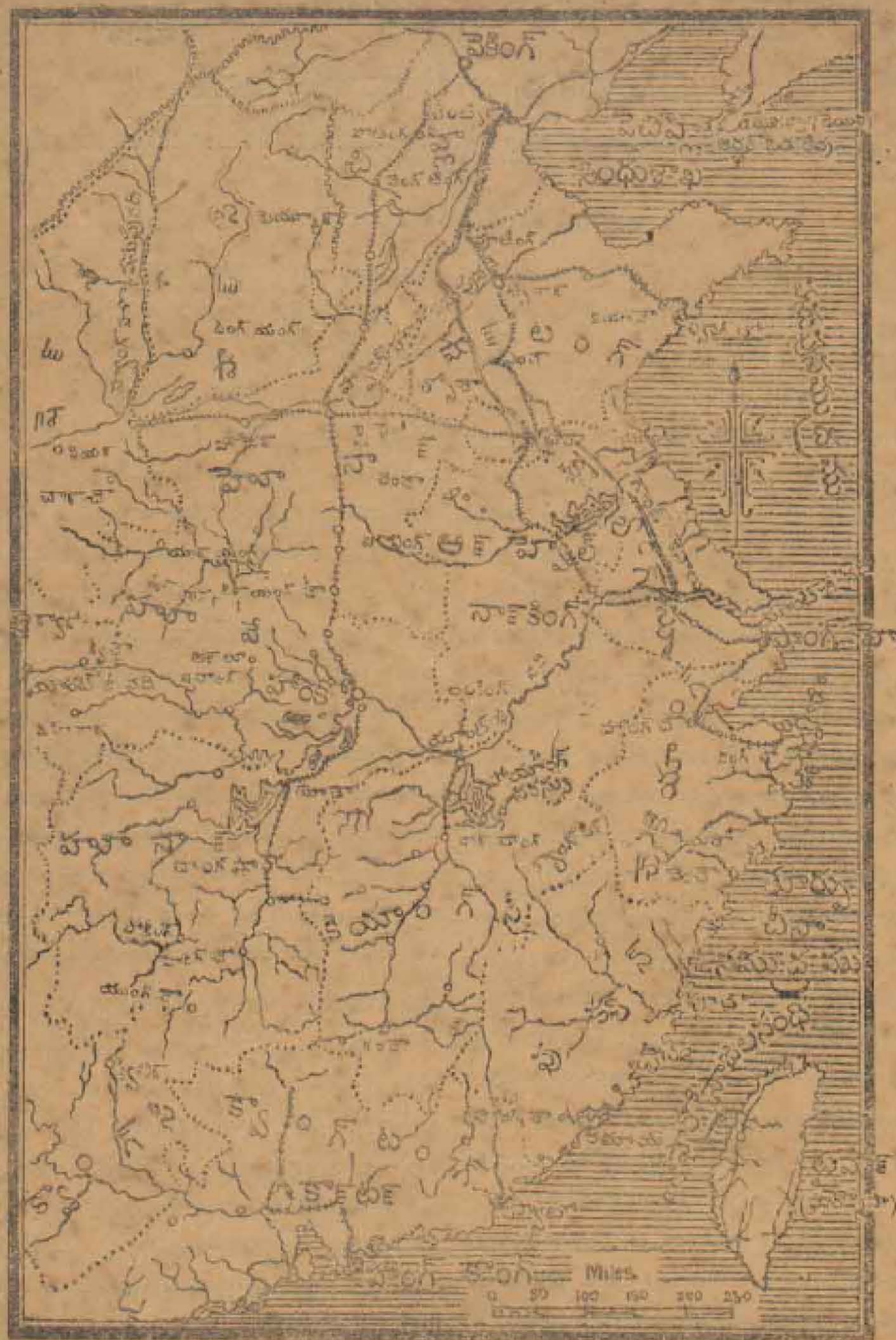
జయంతి వెంకట కిరీటిరావు గారు

చీనాదేశ వ్యవహారము లిప్పుడు ప్రపంచమునం దెల్లరదృష్టి నాకర్షించుచున్నవి. ప్రపంచ రాష్ట్రముల రాజకీయజ్ఞులందరు మరుక్షణమునందు చీనాయం దేమి జరుగునో యని అత్యాతురతతో వీక్షించుచున్నారు. చీనాదేశమునందు విజృంభించుచున్న మహాసంగ్రామ సంఘటనములపై నొక్కచైనీయుల భాగ్యభోగ్యములే ఆధారపడియుండలేదు; ప్రపంచ వ్యవహారముల భావి ప్రవృత్తియంతయు ఆధారపడియున్నది. ప్రపంచమునందు బలవంతములగు అమెరికా, ఐరోపా, జపాను, దేశములన్నియు ఈవిషయమును గమనించినవి. పట్టపురాణికి పుత్రజననమగునా, పుత్రికా జననమగునా యని ఆతురతతో వేచియుండు వారసులవలె, ప్రస్తుతము ప్రపంచమున నాయకత్వము వహించిన నాయకరాష్ట్రములు, చీనాయందు జరుగుచున్న ప్రాక్పశ్చిమవిజ్ఞానసంఘట్టనములనుడు మన కాలగర్భమునుండి యేమియుద్భవించునాయని ఆతురతతో జూచుచున్నవి. చీనాయందు విజృంభించుచున్న అంతస్సంగ్రామము లాకాల దేవతయొక్క ప్రసవవేదనలు. తప్పనిసరిగ ప్రాగ్విజ్ఞాన పునఃస్థాపనాచార్యు డుదయింపవలెను. ఎన్నిరోజులకు ఎన్ని రోజుల కేమగునో చెప్పజాలము. కాని ప్రపంచ చారిత్రము 'ఎన్నిరోజులకు?' అను ప్రశ్నకు తావివ్వుట లేదు. గడచిన యిరువదేండ్లనుండియు చీనాచారిత్రమును గమనించినవారు చీనాజాతీయోద్యమము విదేశీయ నిరంకుశ దాస్యమును తిరుగద్రోసి ప్రాగ్దేశములవిజ్ఞాన భాస్కరుని స్వస్వకాంతులతో ప్రకాశింపజేయుట కెట్లుయత్నించుచున్నదియును, ఇంతవర కెటుల విజయపరంపరలు చూరగొనుచున్నదియును, ఇకముందుగూడ విజయమంత్ర చిహ్నము లెట్టులగపడుచున్నదియును గమనింపగలరు.

1911 సం.నకు పూర్వము చీనాదేశమును 'మంచు' యను రాజకుటుంబమువారు పరిపాలించుచుండిరి. ఆసంవత్సరముననే ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వ మేర్పడెను. పాలకుల అక్రమచేతను, ప్రజలలో నానాటికి పెరుగుచున్న స్వాతంత్ర్యేచ్ఛచేతను, ప్రక్కనున్న జపాను రష్యాను ఓడించి చీనాయువకులకు ధైర్యసాహసముల బోధించుటచేతను, ప్రజలలో ఏకవ్యక్తిపరిపాలన తొలగించి ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వము స్థాపింపవలెనను కోర్కె ప్రబలియుండెను. పెక్కండ్రు చీనానాయకులు సైన్యముల గూడ చేపికొని ఒకరినొకరు ఖండింపయత్నించుచున్నారు. అనేక వత్సరములనుండి స్థాపితమైయున్న రాజ్యమును పడగొట్టి నూతనాధికారమును స్థాపించుటలోపున దేశములో అరాచకము ప్రబలుట యొకవింతగాదు. దీనికి తోడుగ వర్తకవ్యాపారములకై వచ్చిన పాశ్చాత్యజాతులు తమలోతముగల యీర్ష్యచేత స్వాధికారమును పెంపొందించుకొనుటకో లేక యితరుల యధికారము వృద్ధిపొందకుండ జూచుటకో చీనాయొక్క అంతఃకలహములందు పాల్గొనుచు అచ్చటిపరిస్థితుల మరింత కలవరపెట్టుచున్నవి. విదేశములవలన గలుగు నిరంతర ప్రతిబంధములచే దేశీయులలో జాతీయభావము పెంపొందుచున్నది.

ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వము-అంతఃకలహములు

1908 సం.రం చీనాదేశపు రాణి చనిపోయెను. రాజవంశమువారు జాతీయవాదుల కాశలు గల్పించి వశపరచుకొనజూచిరి. కాని దక్షిణమున డా. సన్‌యటుసేనుగారి ఆధిపత్యముక్రింద తీవ్రమగు జాతీయపక్షమొకటి యేర్పడి నిరంకుశప్రభుత్వమును తొలగించుటకు బ్రహ్మాండమగు కృషిచేయుచుండెను. వారి ప్రోత్సాహము పదునాల్గురాష్ట్రములకు వ్యాపించి తన్మూలమున 1911 సం. హాంకోనగరమున గొప్పతిరుగుబాటు జరిగెను. అప్పటిరాజు విప్లవము నణచుటకుతగిన సామర్థ్యములేక పారిపోయెను. వివిధ రాష్ట్రప్రతినిధులుచేరి రాష్ట్రమునకు ముఖ్యపట్టణమును పెకింగును ఏర్పరచుకొని ప్రజా

తూర్పు చీనాదేశపు నూతనపటము

(ప్రస్తుతము యుద్ధసన్నాహములు జరుగుచున్న ముఖ్యస్థానములు ఇందు గమనింపబడినవి.

స్వామిక ప్రభుత్వమును ప్రకటించి డా॥ సనయటుసేను గారిని అధ్యక్షునిగ నెన్నుకొనిరి. వివిధరాష్ట్ర ప్రాతినిధ్యముగల పార్లమెంటుసభ, అధ్యక్షుడు, ఉపాధ్యక్షుడు, ప్రధానమంత్రిగల రాజ్యాంగవిధానము ఏర్పరుప బడెను.

డా॥ సనయటుసేనుగారు అధ్యక్షపదవిని వేరొకరి కప్పగించి తాను రాజకీయములనుండి విరమింప దలచెను. ఆతని తరువాత నధ్యక్షులుగవచ్చినవారు అధికారమంతయును తామే స్వీకరించి రాజులుగ నేలయత్నించుచుండిరి. ఇదిగాంచి డా॥ సేనుగారు కేంద్రప్రభుత్వమును బలపరచి నిజముగ ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వముగ జేయ యత్నించెను. కాని ఉత్తరదేశములో బహునాయకత్వము ప్రబలియున్నది. ప్రభుత్వాధికారమునందున్నవారి పరిపాలనాపద్ధతులు జాతీయానుకూలముగ లేవు. అంతఃకలహములకు అంకురమేర్పడెను. సేనాధిపతులు ఒకరిపై నొకరు దండెత్తిపోయి బలముగలవారిదే రాజ్యముగ నెవరికిచిక్కినచోట్ల వారు రాష్ట్రాధిపత్యమును వహించుచుండిరి. నాటినుండి నేటివరకును ఉత్తరచీనాదేశము ఇటులే యున్నది. అందుచే సనయటుసేనుగారు కాంటనునందు వేరొక ప్రభుత్వమును స్థాపించిరి (1917). ప్రక్కనున్న రెండు రాష్ట్రములందు చేరెను. ఈమూడును గలసి సక్రమముగ జాతీయవిధానానుసారముగ డా॥ సేనుగారిచే పరిపాలింపబడుచుండెను. కాంటను ప్రభుత్వమే న్యాయమగు చీనాప్రభుత్వమని ప్రకటించి దేశమంతయును కాంటను పరిపాలన క్రిందచేర్చుట కొఱకు యత్నించెను. ఉత్తరదిక్కునకు దండెత్తిపోయి క్రమేణ యెక్కువభాగమును తన రాష్ట్రముక్రింద చేర్చుకొనుచుండెను. జాతీయవాదులు దేశాభిమానులందరు ఈపక్షమునందు చేరుచుండిరి.

పెకింగు, కాంటను ప్రభుత్వములు రెంటికిని ధనాభావమువలన యిక్కట్టు సంభవించెను. పెకింగు ప్రభుత్వాధికారమునందున్న టువాన్‌చిజీగారు ఆర్థిక పరిపాలన ముఖ్యాంశములనుగూర్చి చర్చింప పెకింగు నగరమున వివిధరాష్ట్రనాయకులసభ సమావేశపరచెను. దేశమునందు నిరంతరాంతఃకలహములు ఆగి, కొంతకాలము శాంతిప్రబలి, వివిధనాయకులకు సఖ్యముకుదిరి చీనాస్వాతంత్ర్యసౌధ నిర్మాణమునకు కవకాశము కలుగునేమో యనెడి ఆశలు పొడముసరికి మరల గొప్పవిపత్తు సంభవించెను. ఉత్కృష్టదేశాభిమానియు, ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వసంస్థాపకుడును, అమిత మేధాశక్తిసంపన్నుడును నగు డా॥ సనయటుసేనుగారు ఆసభకుబోయి రోగపీడితులై మరణించిరి (1925 మార్చి).

కాంటను ప్రభుత్వమునకు ఆదినుండియు విదేశీయులన్న సరిపడదు. విదేశీయ బహిష్కారమునుగూర్చి తీవ్రముగ ప్రచారము చేయుచుండును. ఉత్తరదేశ సేనాధిపతులకీదీక్షలేదు. పెకింగుప్రభుత్వమునకు తగినబలము లేదు. సేనుగారి మరణానంతరముగూడ కాంటను ప్రభుత్వము వారు వారియుద్దేశ్యముల నెరవేర్చు చుండిరి. విదేశీయుల నిరంకుశనిర్బంధములనుండి తొలగిపోవ నిరంతర కృషి సలుపుచుండిరి. దేశహితముకన్న స్వార్థపరత్వము నెక్కువ పాటించు ఉత్తరదేశపు సేనానాయకులు ఇట్టి కాంటను ప్రభుత్వమును అణచివేయ జూచుచున్నారు. అట్లని కలసి ఒక్కమారుగ పైబడుటకు వారిలో వారికి సఖ్యము లేదు. కాంటనుకు గల కట్టుదిట్టములు, ప్రాబల్యము వారిలో నెవ్వరికి లేదు.

సేనాధిపతులు; నాయకులు

1928 వ సంవత్సరమున ఉత్తరదేశములందు సేనానాయకులు అంతస్సంగ్రామమునందు పాల్గొనుచున్నవారు పెక్కండ్రుగలరు. అందు ముఖ్యముగ గమనింపదగ్గవారు, కొన్ని భాగముల నాక్రమించుకొని యున్నవారు, నలుగురుగలరు.

(1) చాంగ్‌ట్సోలినుగారు—మంచూరియా-యీశాన్యదిక్కునందలి నాయకుడు. పలువురుజపానీయులు వీరిక్రింద సైనికోద్యోగులుగ నున్నారు. ఇతరసేనాధిపతులకన్న ధనికులు. వీరు ఒకమూలనుండి కాంటనుపైకి దాడివెడలుచున్నారు.

(2) ఫెంగుయూశియాంగ గారు— పశ్చిమోత్తర భాగమునందు నాయకుడు. క్యుమునుచెన గారు వీరిక్రింద సేనాధిపతి. వీరు జాతీయవాదులు. విదేశీయులన్న సరిపడదు. కాంటనువలెనే విదేశబహిష్కారములందు క్రిస్టీమతప్రతికూలాభిప్రాయమును వ్యాపింపజేయుటయందు ఉత్తరమున మిక్కిలి పాటుపడుచున్నారు.

(3) ఊపెఫుసేవాని — వీరు మధ్యభాగమునందు ఎక్కువలధికారము గలిగియున్నారు. ఆధునిక సైనిక విద్యలందు ఆరితేరినవారు. వీరికి దేశాభిమాన మెక్కువ

జనరలు ఫెంగు యుసియాంగు

గలదు. ధనవహోయము లేదు. చాంగ్ టోస్లినుగారిని మూడుసారు లోడించిరి.

(4) సెకాచాంగుఛాంగుగారు — యాంట్సి లోయను, షాంటాంగును ఆక్రమించుకొనిరి. ఆవైపునుండి కాంటను పైకి దాడిజేయలంచుండిరి.

(5) దక్షిణచీనాయందు కాంటనుప్రభుత్వ మధికారము గలిగియున్నది. డా. సేనుగారి మరణానంతరము వారిభార్యయు కుమారుడు నాయకత్వమువహించి యున్నారు. చికాంగుకాయిషేకుగారు వీరికి సేనాధిపతిగను, యూజినుచెనుగారు విదేశాంగమంత్రిగను నుండి సర్వవ్యాపారముల నడిపించుచున్నారు. చెనుగారు స్వా

మార్షలు చాంగ్టోసోలిను

తంత్ర్యప్రియులు; ధీరులు; రాజనీతి నిపుణులు; సద్గుణములుగలవారును. వీరు హాంకోవరకు నాక్రమించుకొని బ్రిటిషువారి యాధీనములోనుండిన యూనగరమునుండి బ్రి

దటిసెలలోనే ఆంగ్లేయుల వెడలగొట్టిరి. ఆంగ్లేయ ప్రతినిధియగు ఓమల్లెగారు సంధిచేసికొని హాంకౌ పరిపాలన పూర్తిగ వారికొప్పగింపక తప్పినది కాదు.

జనరలు యాంగుసేనుగారు

వీరిచేతను బ్రిటిషువారు కావలసినంత ఎదుర్కొనలేకనే ప్రస్తుతము చీనాయందు యుద్ధసన్నాహములు జరుగుచున్నవి.

చీనాలో పరరాజ్య విభాగములు

చీనాదేశము వర్తకప్రాముఖ్యముగల దేశము. ఆ దేశమునందు వర్తకము చేయవచ్చిన విదేశీయజాతులు రేవుస్థలముల నాక్రమించుకొనినవి. ఎవరి సైన్యములనువారు తెచ్చియుంచుకొనిరి. 40 రేవుస్థలములు విదేశీయుల స్వాధీనమునం దున్నవి. షాంఘే, హాంకాంగు మున్నగునవి ముఖ్యపట్టణములు. షాంఘేయందుమాత్రమే 30,000 మంది విదేశీయులు గలరు. సుంకముల విధించునధికారము 13 విదేశీయప్రభుత్వముల చేతులందున్నది. విదేశీయుల నావా దళములు చీనాతీరములందు పహరా యిచ్చుచుండును.

మార్షలు ఊపెఫూ

సుమారు ఏబదిరువదేండ్లనుండి ఇంగ్లాండు, అమెరికా, ఫ్రాంసు, ఇటలీ, జపాను, రష్యా మున్నగు జాతులవారు చీనాలో కొన్ని కొన్ని ప్రాంతముల వశపర

ముకొని ఎవరినట్టువారు ఇష్టము వచ్చినరీతి పరిపాలించుటచే దేశీయుల హక్కుల కాటంకము గలిగెను. ఆ యూరోపియను విదేశీయులు చీనా న్యాయశాసనములను బద్ధులైయుండ నవసరములేదు. వర్తకపు భాగాలు తామే యుంచుకొనుట, రైళ్లు, తంతివార్తలు మున్నగువి వశపరచుకొని తమ ఇష్టమువచ్చినట్లుపయోగించుట మున్నగునధికారముల చలాయించుచుండిరి. మిలిటరీ వారి దౌర్జన్యములు సామాన్య కృత్యములుగ నుండెను. చీనాయందు బ్రిటీషువారి ప్రవర్తనగూర్చి ప్రొఫెసరు ఎఫ్. ఎ. షెపర్డుగారు ఇట్లు వ్రాసి యున్నారు: "హాంకాంగును బలాత్కారముగ లాగికొంటిమి. బ్రిటిషు శతఘ్నిగోళములచే బెదరించి చీనానౌకాలయముల ప్రవేశించితిమి. చీనాయందు నివసించుచు నీ చీనా శాసనములను న్యాయస్థానములను ధిక్కరించి స్వేచ్ఛాప్రవర్తనకు గడంగితిమి. చైనాసముద్రతీరములందు నదులలోను మన యుద్ధనౌకలను పహారాత్రిప్పుచు అనేక సంవత్సరములుగ నిరంతరమును చీనాదేశీయుల ఆత్మగౌరవముల కాలమట్టుచుండుట విచారకరమగు కాలవైపరీత్యముగాక వేరేమన దగును. ఈచర్యలవలన చీనాజాతీయోన్నత్యమునకు ఇంత వరకు మనమే (బ్రిటిషువారు) ప్రబల శత్రువులుగ నున్నాము." ఇట్టిపరిస్థితులను చీనా యువజనులు భరింపజాలకున్నారు. అందుచేతనే విద్యార్థుల సమ్మెకట్టులు విదేశీయబహిష్కారములు మున్నగునవి తరచు జరుగుచున్నవి.

ఐరోపాయుద్ధము-చీనాకు ప్రతిఫలము

ఐరోపాసంగ్రామప్రారంభ సమయమున చీనాలోని షాంటాంగు రాష్ట్రమునందు జర్మనీవారికిగల వర్తకసౌకర్యములకు, రేవుస్థలములకు ఇంగ్లాండు ఈర్ష్య జెందియుండెను. జపానునకు తన పరిశ్రమలకై చీనా ముడివస్తువులు కావలసియున్నవి. అందుచే పాశ్చాత్య ప్రభుత్వములు యుద్ధములో నిమగ్నమై యున్నపుడు జపాను చీనాలో జొరబడి పీఠమువేసి కూర్చుండ దలచెను. షాంటాంగునందలి జర్మనీరేవుస్థలముల నాక్రమించెను. అంతేకాక దురాశగల్గి చీనాకు నష్టము వచ్చినను తనకే యెల్ల సౌకర్యములుండునట్టి హిరణ్యాక్షవరములవను 21 కోర్కులను చెల్లింప ప్రభుత్వమును కోరి యుండెను. చీనాదేశీయులకు జపానునెడల అసహ్యము పుట్టెను. చీనాదేశీయుల యభిప్రాయము లటుండ, షాంటాంగునందల యితర జర్మనీవారికిగలుండిన రేవుస్థానములను జపానుస్వాధీనమునందే యుండునటుల చేయుటకు శాంతిసభయందు తోడ్పడెదమని వాగ్దానమొనర్చుచు ఇంగ్లాండు, రష్యా, ఫ్రాంసు, ఇటలీప్రభుత్వములవారు రహస్యపు ఏర్పాటుల జేసికొనిరి (1917).

విదేశీయుల ఒత్తిడిచే బాధపడుచున్నను పెకింగు ప్రభుత్వమువారు 1917 సం. యుద్ధమునందు మిత్రమండలివారికి తోడ్పడిరి. సేనల పంపజాలకున్నను సేవకులను పంపిరి. తమ తీరమునకు వచ్చిన జర్మనునౌకలబట్టియిచ్చిరి; కాని యుద్ధానంతరము సంధిసమావేశమునందు చీనా ప్రతినిధులు కోరిన న్యాయమగు హక్కులనైనను మిత్రమండలివారొసంగజాలకుండిరి. 1917 రహస్యపుటేర్పాటుల ప్రతిబంధకములవలన యిప్పుడు జపానునుండితప్పించి షాంటాంగునందలి రేవుస్థానములను చీనాకొప్పగింపజాలకుండిరి. వాషింగటను సంధిషరతుల ప్రకారము అందు పాల్గొనిన తొమ్మిదిప్రభుత్వములుగూడ చీనావారి స్వాతంత్ర్యాభిలాషను పోషించుటకును, తామెవ్వరు చీనాదేశపరిపాలన విషయమునందు జోక్యము కలుగజేసికొనకుండుటకును తమదేశీయుల సంరక్షణార్థము మాత్రము కొలదిగ సేనలనుంచుటకును, అట్టి సంరక్షణ చీనా ప్రభుత్వమువల్లనే చేయఁబడునను నమ్మకముతో దినవెంటనే సేనలతీసివేయుటకును అంగీకరించి యుండిరి (1922). కాని చీనాలోని పరరాజ్యస్థానములందు యథారీతిచర్యలు జరుగుచునే యున్నవి.

ప్రతీకార యత్నములు

వాషింగటను షరతుల ననుసరించుచు పరరాజ్యములన్నియు చీనాయెడలఅనుకూలముగనుండినట్లయుండి చీనాలో తమకుగల పలుకుబడి నంతను నుపయోగించి యొకరిబలమును వారభివృద్ధిచేసికొనుటకును, ప్రజాభిప్రాయమును తమవైపు త్రిప్పుకొనుటకును, మిషనరీలద్వారాను, విద్యాసంస్థలద్వారాను యత్నించుచుండిరి. ఇట్లు చేయుటలో రష్యా సోవియటుప్రభుత్వమువారి సేవ చీనాజాతీయవాదులకు సహాయకరముగ నున్నది. రష్యా

యీ వారు తమ ప్రత్యేకహక్కులను వదలుకొనిరి. తమను సహజముగ సాంఘికదృష్టితో జూచి చీనా దేశము ధనాతిశయము, సామ్రాజ్యకాంక్షగల విదేశీయులచేత పిప్పి చేయబడుచున్నదని తలంచి యీ ఉపద్రవమునుండి తప్పించుటకై 1924 సంవత్సరమున సంధి చేసుకొనెను. అంతకు ముందే కాంటనీసు ఉద్బోధవలనను విదేశీయులయెడ ద్వేషభావము ప్రబలియుండెను.

1925 సం. షాంగేలో నొక జపాను మిల్లునందు గొప్పసమ్మెకట్టు జరిగెను. విదేశ సైనికులు కొందరు విద్యార్థులను కాల్చి చంపిరి. అందుపై యిరువదిసంవత్సరములకు పూర్వమెన్నడు లేనంతటి యాందోళన బయలుదేరెను. అన్ని ముఖ్యనగరములలోను విదేశీయుల బహిష్కారము, సమ్మెకట్టులు మున్నగుసాధనలు జరుగుచుండెను. దీనిఫలితముగ కాంటను ప్రభుత్వమువారు బ్రిటీషువారి స్థావరము హాంకాంగు నాక్రమించిరి; ఓమల్లె ఒడంబడిక నెట్లు సంపాదించిరో పైన పేర్కొనబడినది. విద్యార్థుల నాయకత్వముక్రింద జాతీయోద్యమము బయలుదేరెను. అసందర్భపు సంధిషరతులతో లగింపవలెననియు సుంకముల వసూలు చేసికొను స్వాతంత్ర్యమొసంగవలెననియు వారు పట్టుపట్టిరి. పశ్చిమోత్తరదిక్కు నాయకుడగు ఫెంగుసేనానిగూడ అనేకవిధముల జాతీయోద్యమమునకు తోడ్పడుచున్నాడు.

చీనాకు భారతసేనల నంపుట

ఈయాందోళనవలన బ్రిటను జపానుదేశముల వర్తకమునకు చాలనష్టము కలిగెను. చీనావారికి వారిపైననే ద్వేషము మెండు. బ్రిటీషువారు తమహక్కులను, ప్రజలను కాపాడుకొనుటకై ఇంగ్లాండునుండియు, ఇండియానుండియు అధికసేనల నంపుటకు నిశ్చయించి కొన్ని సేనల నంపిరి. ఆశియావాసులును, తమవలెనే స్వాతంత్ర్యసాధనకై పాటుబడుచున్న వారును అగు చీనావారిపై తమ సేనలనంపరాదని భారతీయులు నిరసించియుండిరి. ఉద్రేకపూరితములగు చీనాసేనలవలన అచ్చటనున్న తెల్లవారికెప్పు డేమివిపత్తు సంభవించునో దానిని సంరక్షించుకొనుటకై యీసేన లంపబడుచున్నవిగాని అచ్చట యుద్ధముచేదనియు, ముందుగ తామేమియు జోక్యమునకు గడంగమనియు బ్రిటీషువారు ప్రకటించుచున్నారు. అమెరికా జపాను ప్రభుత్వములకుగూడ నిట్టికారణములే యుండుటచే తమ సేనల నంపిరి. వెరసి అందరి సేనలు షాంఘై మున్నగు రేవుస్థలములందు విడిసియున్నవి. ఎప్పుడేమి సంభవించునో తెలియదు. అమెరికా జపాను ఇంగ్లాండులలో నెవరి బలమధికమయినను యితరులకు ముప్పే.

కాని యుద్ధముజరుగకుండ స్వాతంత్ర్యమును బడయవలెనన్నచో చీనావారు అంతఃకలహములు మరచిపోవలెను. ఉత్తరమునందున్న జాతీయపక్షమువారును, కాంటను ప్రభుత్వమువారునుగలసియితర నాయకులనోడించియో, ఒప్పించియో బలవత్తరమగు కేంద్రప్రభుత్వమును స్థాపింపవలెను. అప్పుడుగాని విదేశీయులు ప్రత్యేక సౌకర్యముల వదలి శాంత్యమార్గముల ననుసరింపరు. కాని అట్లు జరుగునా?

కుంకుమభరణి

ఏ భాషలోని సారస్వతమునకైనా, అది ఎట్టి ఔన్నత్యమునకు వచ్చియున్నా, దానిలో ఎట్టి ఉద్గ్రంథములున్నా ఎట్టి స్వతంత్ర రచనలు వెలువడుతూ ఉన్నా, భాషాంతరీకరణములు అనవసరములైన స్థితికి ఆసారస్వతము వచ్చిందని చెప్పశక్యము కాదు. మంచి వన్నెకువచ్చిన ఆంగ్లసారస్వతములోనికి కూడా ఇతర సారస్వతములనుంచి గ్రంథములనేకములు ప్రతీయేటా అనువాదము లవుతూ ఉన్నవి. అట్టి సందర్భములో మన ఆంధ్రవాఙ్మయమునకు అనువాదములు ఎంత ఆవశ్యకములో వేరే చెప్పనక్కరలేదు. స్వతంత్రములైన ఉద్గ్రంథములు బయలువెడలకుండా ఉన్నప్పుడు, ఇతర సారస్వతముల పరిచయము మరీ ఎక్కువగా ఆవశ్యకము. అట్టి గ్రంథాలను స్వతంత్రముగా రచించాలనే కుతూహలము పుట్టుటకే కాకుండా, రచనానియమములు, కల్పనారుచులు, భావనావిధులు, భావములవర్ణనలు ఈ మొదలైన కవితాధర్మముల బోధనకు సాధనములుగా కూడా అన్యభాషాశిరోమణిగ్రంథములు ఉపకరిస్తూ ఉంటవి. స్వతంత్రకల్పనకు ఇంకా సాహసము చాలని భావి కవులకు కల్పనాశిక్షను కలుగజేయడానికి అనువాదములు ఎంతో ఉపయుక్తములు. ఆంధ్రసారస్వతచరిత్రలో పునస్సృష్టియుగమైన ఇప్పుడు అనువాదములు తీవ్రముగా వెలువడుతూ ఉన్నవి.

శ్రీ శివశంకరశాస్త్రిగారు అనువాదముచేయ ప్రయత్నించుటకు ఇందులో ఏ హేతువు పురికొల్పిందో నేను నిశ్చయించి చెప్పలేను. వారు స్వతంత్ర రచనాప్రియులని ఆంధ్రలోకమునకు తెలిసేయుంటుంది. వారి హృదయేశ్వరి, వారిసఖి అందుకు తార్కాణము. అయినా గద్యగ్రంథమునకు ఇదే మొదటి ప్రయత్నము కాబోలు! వారునూ, చాలామంది యువకకవులవలెనే బెంగాలీ గ్రంథము నొకదానిని తెలిగించుటలో ప్రత్యేక కారణమేమైనా ఉన్నదా అని తర్కిస్తే, దేశభాషలలో కల్ల బెంగాలీ భాషకు ప్రస్తుతము ఎక్కువగౌరవము ఉన్నదన్న మాట స్ఫురిస్తున్నది. కాని ఆంగ్లవాఙ్మయముకంటె దేశీయకథలు భాషాంతరీకరణమునకు ఎక్కువ సుకరములు. మాటలలోను, భావములవర్ణనలలోను పాశ్చాత్య సంప్రదాయములు అనువాదకులకూ, చదువరులకూ కూడా చాలా క్లేశకరములు.

బెంగాలీ సారస్వతములో పేరుపడసిన కవులు ఎందరో ఉన్నారన్న సంగతి ఈ కుంకుమభరణివల్ల తెలుస్తున్నది. ప్రభాతకుమార్ ముఖర్జీ, రవీంద్రుడు, బంకిమ్ వంటి ప్రఖ్యాతపురుషుడు కాకున్నా, ఇతని గ్రంథములకు కూడా ఆదేశములో ఆమోదము ఉన్నది. సిందూర్ పకౌక్ అన్న నవలను కుంకుమభరిణి అన్న పేరున ఠర్జుమా చేశారు. కథ అంత ప్రౌఢమైనది కాకపోయినా అనురంజకముగా ఉంటుంది. కల్పనలో ఏమీ ఎక్కువశిల్పము వ్యక్తము కాకున్నా కథనము మాత్రము చాలా సరళముగా ఉంటుంది. అశ్లీలము, కాని అనారోగ్యము కాని ఏమిన్నీ భావములలోను, మాటలలోను లేదు. మృదువుగా, తిన్నగా, ఒకే ఫలాపేక్షతో కథ నడుస్తూ చదువరులకు ఎట్టిఆయాసము కలుగనీయకుండా, ఆరంభించినది మొదలు పూర్తి అయేవరకూ ఒకేవిధముగా చదివే వారిని ఆకర్షిస్తూ ఉంటుందని చెప్పవచ్చును. కథానాయకుడు నవనాగరికుడైన బెంగాలీవకీలు. చదివిన చదువు

వల్లనో, చేసిన సహవాసము వల్లనో కాని అతని అలవాటులు, అతని రుచులు, అతని నడవడి అంతా పాశ్చాత్యులను అనుకరిస్తూ ఉంటవి. క్లబ్బులు, హోటేల్లు, సినీమాలు, ఆటలు, పాటలు మొదలైన ఆధునికపట్టణవాసవృత్తులు అతనికి చాలా మనోరంజకములు. వేషము, భోజనాదులు, పానము, మొదలైన చిన్నచిన్న సంగతులలో అతని లోగుట్టు వ్యక్తమవుతూ ఉంటుంది. అయినప్పటికీ ఘోషాలో ఉన్న వకుళమీద ప్రేమ నిర్మలమై గభీరమై ఉండేది. ఆదరము, గౌరవము, అనురాగము, సహజప్రీతి చూపిస్తూ, ఆమెను ఆకర్షించేవాడు. ఆమెకు ఏవిధమైన నొప్పి కలుగకూడ దనిన్నీ, ఆమె ధర్మపత్నీ పదవికి ఏవిధమైన లోపమూ రాకూడ దనిన్నీ ప్రయత్నించేవాడు. ఇట్టి దంపతుల ప్రీతివ్యాపారాలను కవి అంత ఎక్కువగా చూపకున్నా, విజయుని సరళత్వమును మాత్రము స్పష్టముగా సూచించేడు. అట్టి విజయుడు జబ్బలపూరు బాటసారులబంగాళాలో ఒక క్రైస్తవయువతిని చూసినప్పుడు కొంచెము చలించినా, ఏమీ నీతికి లోపము రాకుండా ఉండేటట్లు ప్రవర్తించాడు. ఆమె భర్తతో కలిసి అక్కడ ఉంటూ ఉన్నది; పాశ్చాత్యుల ఆచారములను అనుసరించి అందరూ వ్యవహరించే వారగుటచేత, ఆమెతో ఒంటరిగా కలిసిమెలిసి తిరగగలిగినాడు. ప్రథమసమావేశమునుండీ ఆమెకు భర్తవల్ల ఏలాటి సౌఖ్యము లేదన్న దని గ్రహించాడు; తన సాంగత్యములో ఆమె వదనము వికసిస్తూ ఉన్నట్లుకూడా పోల్చేడు. తానుబోధనమువల్ల ఆమెభర్త ఉద్యోగాన్ని పోగొట్టుకొని, పరారైపోయినప్పుడు, సుసీకి తాను తప్ప మరెవరూ దిక్కులేకుండుటచేత, వారిద్దరూ కలిసి తిరగక తప్పిందికాదు. అట్టి సందర్భములో వారికాయములు కూడా సన్నిహితములగుటచేత పూర్వము హృదయాలను ఆకర్షించిన గౌరవము వృద్ధికివచ్చింది. సుసీని కలకత్తాకు తీసికొనివచ్చి, హోటేలులో ఉంచి ఆమె చదువాయములకొరకు శ్రద్ధతీసుకొంటూ ఉన్నప్పుడుకూడా వారి మనస్సులలో ప్రాకుతూ ఉన్న అనురాగమును వాచా వ్యక్తపరుచుకోకుండా నిరోధించుకొని ప్రవర్తించుచుండుటచేత; వారి అన్యోన్యప్రీతి దృఢమవుతూ ఉండేది. మొదటినుండిన్నీ విజయుడు తనకూ సుసీకిగల సంబంధమును వకుళకు తెలియజేస్తూ ఉండేవాడు. వకుళహృదయాన్ని అంతగా విప్పి కవి వర్ణించకపోయినా, ఆమె సౌజన్యత చాలా సరళమైనదని తెలియజేశాడు. ఏదో కొంచము వికలతపొందినా, వకుళ ఎప్పుడూ భర్తసౌఖ్యమునకు విఘాతముచేసి తాను సుఖపడాలని అనుకోనలేదు. భర్త సౌఖ్యముతో తన సౌఖ్యము మిళితమైయున్నదని సూక్ష్మముగా గ్రహించింది. సుసీతో వివాహమునకు అతనిని పురికొల్పింది. ఎంతమంది బంధువులు ఆమెకు హితముచెప్పినా వినక, సుసీ వివాహమునకు అనూయ చూపకుండా, ఆమెకు ఒక కుంకుమభరణి ప్రసాదించి తనసవతిగా ఆమెను చేసింది. వకుళహృదయగాంభీర్యము ఆశ్చర్యజనకము. ఆమె చూపిన త్యాగము, ఆత్మత్యాగము ద్వారా పూర్ణసౌఖ్యసంధానము లోకానికిని దుర్లభప్రాయమని చెప్పవచ్చును. వకుళ చరిత్రే ఈనవల యొక్క గొప్ప అంతా. సుసీహేతువుగా మారింది; ఘోషా స్వీకరించింది. కాని ఆమె ప్రేమతత్వము వకుళ హృదయతత్త్వము ముందర దివిటీముందర దీపమువంటిదే. ప్రేమ ఎంత గంభీరమైనా, బాహ్యవిలాసములుకూడా ఉంటేనే కాని సామాన్యపురుషుని పూర్ణానందమునకు సాధనము కాదనిన్నీ అప్రయత్నకసౌందర్యముకంటె ప్రీతిపూర్వకచేష్టలు ఎక్కువగ ఆకర్షిస్తవనిన్నీ కథలో వ్యక్తమవుతుంది. కాని సుసీమాత్రము వకుళయొక్క ప్రేమ అపారమైనదనిన్నీ, అనంతమైనదనిన్నీ గ్రహించి, నిర్మాత్సర్యప్రేమ హిందూస్త్రీలదే అని చెప్పుతూ పాశ్చాత్యనాగరకతాగర్వభంగము సూచించింది. ఈవిధాన కవి తన స్వదేశాభిమానమును సంపాదించుట ఎంత శ్లాఘనీయమో చదువరులు తర్కించవలెను.

ఈకథలో ఉన్న ఈసహజసరళతకు ఈప్రేమతత్త్వమునకు,అనువాదకులు దీనిని భాషాంతరీకరించినారని చెప్పవచ్చును. అనువాదము సరళమైన భాషలో ఉన్నది. శివశంకరశాస్త్రిగారు చాలారోజులనుండీ వ్యావహారిక భాషాభిమానులుగా ప్రకటించినా, ఇన్నాళ్లవరకు వారి ఆమోదమును వ్యక్తపరుప లేదు. ఆభాషను అవలంబించక పోయియుందురా, గ్రంథానికి తీర్చలేని హానిచేసియుందురు. హాస్యములలోను, శీలవ్యక్తీకరణములలోను, భావోద్రేకవర్ణనలలోను, వ్యావహారిక భాష ఎట్లు సరళముగా

ఉంటుందో, ఎట్లు చక్కగా, మృదువుగా వంగితూ అను కూలిస్తుందో గ్రంథము చదివేవారికి సులభముగా తెలుస్తుంది. కాని భాషాంతరీకరణములో లోపములు ఉన్నవి. బెంగాలీవారికి హిందీ తెలియుటచేత, మాతృకలో వికారముగా ఉండని హిందీని తెనుగులో కూడా కలుపుట చక్కగా ఉండలేదు. బెంగాలీలు హిందీని కలిపి మాట్లాడుతారు. అలాగే మధ్యమధ్య ఇంగ్లీషుమాటలు కూడా తెలుగులో సరిపడలేదు. బెంగాలీమాటలలోగల శ్లేష తెలుగుమాటలలో రానప్పుడు, దానిని వదులుకోక తప్పదు. అనువాదకులకు వ్యావహారిక బెంగాలీ బాగా తెలియకపోవుటచేత కొన్ని తప్పులు చేయడము సంభవించినది. తెలుగుప్రయోగాలలో కూడా కొన్ని వింతలుగా ఉన్నవి. అవి ఒకవేళ మాండలికాలేమో! వీటి నన్నిటినీ రెండోకూర్పులో దిద్దవచ్చును. మొత్తముమీద అనువాదము బాగుందని అంగీకరించగలము.

పారనంది జగన్నాథస్వామి

గ్రంథపరిచయము

శ్రీచక్రవర్తి నెపోలియన్ బోనపార్టిగారి జీవితము (వచనము)

అనువాదకుడు: శ్రీయుత కనకరాజు నరసింగరావుగారు

ప్లీడరు, కావలి, నెల్లూరుజిల్లా

ఈగ్రంథము 'అబ్బాటు' గారు ఆంగ్లమున రచియించిన నెపోలియనుజీవితము (Abbot's Life of Napolean)న కాంధ్రానువాదము. డిమ్మీసైజు ౨౦౦ పేజీలలో ౨౭ అధ్యాయములుగల గ్రంథైకదేశము మాత్రమే యిప్పుడు వెలువడినది. ఫ్రాన్సుదేశపుచక్రవర్తియు, బలపరాక్రమశాలియు, రణనీతికుశలుండునునగు 'నెపోలియను' చరిత్రము సమగ్రముగ విపులముగ నింతవఱకు నాంధ్రవాఙ్మయమున లేకుండెను. ఆకొఱంతనుదీర్ప శ్రీనరసింగరావుగారు పూనుకొనుటెంతయుం బ్రశంసార్హము. ఇట్టి వీరశిఖామణులచరిత్రము లందఱును చదివికొని ఆత్మోన్నతి బొందునటుల చెప్పుకొనుట యావశ్యకము. కావున సచిరకాలముననే గ్రంథకర్తగారు శేషభాగమును అనువదించి ప్రకటించి యాంధ్రలోకమునకొసంగి తత్కృతజ్ఞతకుం బాత్రులగుదురుగాక!

*   *   *

చిత్రకథామంజరి (రెండవభాగము)

గ్రంథకర్త; శ్రీయుత రాయసము వేంకటశివుడుగారు. యమ్. ఏ., అధ్యక్షులు, శ్రీవెంకటగిరి మహారాజాగారి కళాశాల, నెల్లూరు. క్రౌనుసైజు. ౧౯౩ పేజీలు. వెల రు. ౦-౧౨-౦.

భారతి, ఆంధ్రపత్రిక సంవత్సరాదిసంచిక, కృష్ణాపత్రిక మొదలయినపత్రికలయందుఁ బ్రకటితములైన కథలే యిపుడీ గ్రంథరూపమునదాల్చినవి. ఇందుఁ బదునొకండుకథ లున్నవి. ఆంధ్రలోకమునకుఁ బరిచితపూర్వములైన యీకథలనుగూర్చి విశేషించిచెప్పుటనావశ్యకము. పుస్తకము గ్రంథకర్తగారియొద్దనే దొరకును.

*   *   *

భీష్మ—అయిదంకములనాటకము

ఆంధ్రగ్రంథరత్నాకరమునందలి ఆఱవరత్నమిది. శ్రీజంధ్యాల శివన్నశాస్త్రిగారు దీనిని శ్రీయుత ద్విజేంద్రలాలురాయిగారు వంగభాషను రచియించిన యీ పేరుగలనాటకమునుండి ఆంధ్రీకరించిరి. దీనినిపెనుక వీరు కృష్ణాపత్రికయందుఁ బ్రకటింపఁజేసిరట. డిమ్మీసైజు; పే. ౨౮౦. వెల:చందాదార్లకు రు. ౨-౦-౦ఇతరులకు౨-౮-౦

విలాసము: ఆంధ్రగ్రంథరత్నాకరము, గుడివాడ.

*   *   *

సూత్రకాలపు హిందూర్యులు (వచనము)

గ్రంథకర్త: మాడపాటి హనుమంతరావుగారు. ఇది 'కృషిప్రచారిణీగ్రంథమాల' యందు రెండవగ్రంథము. ఇదిచారిత్రకగ్రంథము. 'రావుబహద్దరు చింతామణిరావు వైద్యా, యం. ఏ., యల్. యల్. బి. గారు వ్రాసినవిఖ్యాతమగు "ఎపిక్ ఇండియా'' అను ఆంగ్లగ్రంథములోని వ్యాసములకు నారచన కేవలము అనుకరణము'' అని గ్రంథకర్తగారు పీఠికయందు వ్రాసినారు. క్రౌనుసైజు. పే. ౯౩. వెల: చందాదారులకు రు ౧-౦-౦ ఇతరులకు రు ౧-౪-౦. విలాసము: యూమారాము నర్సయ్యాసత్ర, నూర్యాపేట, నైజాము.

గ్రంథస్వీకారము

౧. తులసీరామాయణము (నిర్వచనము)

అయోధ్యాకాండము, ప్రథమభాగము. వేగుంజుక్క గ్రంథమాలయందు ఈగ్రంథ మిరువదిరెండవది. గ్రంథకర్త భాగవతుల నృసింహశర్మగారు. డిమ్మిసైజు పే. ౧౭౮. వెల: రు.౧-౮-౦ వేగుంజుక్క గ్రంథమాల, పూడిపెద్దివారివీథి, బరంపురం, గంజాంజిల్లా.

౨. ఆంధ్రగీర్వాణశఠకోపసహస్రము పూర్వార్థము

శ్రీశఠకోపసూరి విరచిత మగు తిరువాయ్‌మొళ్ళి అను ద్రావిడప్రబంధమున కిది అనువాదము. సంస్కృత శ్లోకములు, తెలుగుపద్యములు. అనువాదకులు: శ్రీమాన్ మేడేపల్లి వేంకటరమణాచార్యులుగారు, విజయనగరము మహారాజావారి సంస్కృతపండితులు విజయనగరము. డిమ్మిసైజు; పే. ౨౮౨ కాగితపుఅట్టైండు. వెల రు. ౨-౦-౦ గ్రంథకర్తయొద్ద నీగ్రంథము దొరకును.

౩. (శ్రీ)వైఖానసమంత్రప్రశ్న — దైవికప్రశ్న చతుష్టయ మూలము.

శ్రీవైఖానసగ్రంథమాలయందలి పదునాల్గవపుస్తకము. సంపాదకుడు, శ్రీ. డి. రంగాచార్యులుగారు, ఈగావారిపాలెము. డిమ్మిసైజు. పే.౧౧౭.రు ౧-౧౨-౦

౪. విమానార్చనకల్పః—మరీచిప్రోక్తః (సంస్కృతము)

శ్రీవైఖానస గ్రంథమాలయందు పదునైదవపుస్తకము. సంపాదకుడు: శ్రీమాన్ శివగ్వార డి. రంగాచార్యులుగారు, ఈగావారిపాలెము. డిమ్మిసైజు. పే.౫౩౫

వెల: రు. ౫-౦-౦

పత్రికాస్వీకారము

పత్రికలు

ప్రపన్నమాల (తెలుగు)	సంపుటము	౧	సంచిక	౨
ఆంధ్రభారతి	,,	౧	,,	౧౧
సుజాత	,,	౧	,,	౨
సఖి	,,	౧	,,	౩
పెట్టిబాజ	,,	౨	,,	౫
ఆర్యకథానిధి	,,	౧	,,	౧౦
రంగభూమి (కన్నడము)		౨	,,	౩

విషాదము

ఉమర్ అలీషా కవిగారు

నావిషాద కథావిధానంబుఁ జెప్ప
లేను, వ్రాయఁగాలేను, నాతోనెయీ
హాగ్ని చల్లారవలయుఁ గాష్ఠానుషంగ [మ
మైనధూమంబు శిఖ లీనమైనపగిది.
నావిషాద కథావిధానంబు నాక
వోష్ణ బాష్పావృతాక్షు లీ యుర్విరాలి
వ్రాయుచున్నవి నా రుధిరంబుచేత
సాంధ్యరాగాలవలె మీరు చదువుకొనుఁడు.
ఏడ్పుచే బ్రద్దలైన నాహృదయసీమ
గ్రక్కుచున్నది నెత్తు రాగ్రహముచేత
ప్రేతభూతముల్ ద్రావుచు ప్రేమగీతి
పాడుచున్నవి ఆరవాభ్రములు సుధను
గురియుచున్నవి నా కింక మరణమేది.

సాభిప్రాయవిశేషములు

లోకమంతయును మార్పులను బొందుచున్నది. ఐరోపా మహాసంగ్రామ ఫలము లోకమును పీడించుచున్నను యూరపు రాజ్యములు మామూలు మార్గమును బట్టుచున్నవి. యూరపురాజ్యము లాయుధముల నెప్పటివలె నారాధించుచు ప్రపంచ శాంతికి భంగమును గలుగజేయుచున్నవి. జర్మనీరాజ్యమున కేర్పడిన ఆయుధనియమ మితరరాజ్యములకు గలుగలేదు. గ్రేటుబ్రిటను, ఫ్రాంసు, ఇటలీ మొదలగురాజ్యములు సంగ్రామబీభత్సమును లోకమునందంతటను పూర్వము వలెనే చేయుచున్నవి. ఫ్రాంసు, మొరాకో సంగ్రామమును జయప్రదము చేసి స్వాతంత్ర్యమును బడయుటకు పాటుబడిన ఒకచిన్నజాతిని పారతంత్ర్యమునందు బంధించినది. ఇటలీ, ఫాసిట్ మిషను స్వదేశమునందును విదేశములందును మానవస్వాతంత్ర్యసంహారమునకు పూనుకొనుచున్నది. గ్రేటుబ్రిటను స్వీయసామ్రాజ్య ప్రయోజనములకు, స్వాతంత్ర్యసంరంభములకు శత్రుత్వమును బూనుచున్నది. భరతవర్షమునందు ప్రజా స్వాతంత్ర్యసంరంభమునందు బ్రిటీషురాజ్య నీతిజ్ఞులు అవలంబించుచున్న రాజనీతి బ్రిటీషురాజ్యాధికారులు అవలంబించుచున్న నిర్బంధరాజనీతిని విశదముచేయుచున్నది. హిందూదేశమునువింటర్టనుప్రభువు సందర్శించినను, పాత్వోక్కు-లారెన్సు సందర్శించినను ఫలముమాత్రము సమానముగ నున్నది. వింటర్టనుప్రభువంగదేశనిర్బంధితులవిమోచనము వారికిమార్పణపత్రములమీద నాధారపడియున్నదని పార్లమెంటునందు వ్యక్తము చేసినవిధము దేశాన్నతమైన పరదాస్య పాశబంధముల ప్రభావమును విశదముచేయుచున్నది. లేబరుపక్షమునకు చెందిన లారెన్సుగారు ఇరువదేండ్లలో స్వరాజ్యమును స్థాపింపవలయునని చేసినప్రసంగము సానుభూతిని తెలుపుచున్నను ఫలము సమానముగ నున్నది. సామ్రాజ్య శాసనసభయందును, వంగరాష్ట్ర శాసనసభయందును నిర్బంధితులవిమోచనము నామోదించుచు తీర్మానములు అంగీకృతములైనవి. ప్రజలయందు నిరంకుశ ప్రభుత్వ ప్రసంగములు నిర్బంధితుల విమోచనము పట్లను అడియాసలు గలిగించినవి. కాని వింటర్టనుప్రభువు, ఇర్వినుప్రభువు, లిట్టనుప్రభువు మామూలుపాటనేపాడిరి. కాని ప్రజా హృదయమును దహింపజేయుచున్న గాఢసంతాపమును శాంతింపజేయుటకు ప్రయత్నము చేయలేదు. బ్రిటీషుప్రభుత్వము అవలంబించుచున్న నిరంకుశ సంగతుణ విధానము భారతీయుల భక్తివిశ్వాసములను శిథిలము చేయుచున్నది. బ్రిటీషుప్రభుత్వాధికారులకు దండనోపాయ

ము మీాదగల విశ్వాసము సామదాన సాధనములమీాద లేదని నిత్యవ్యవహారములు విశదము చేయుచున్నవి. బ్రిటీషుప్రభుత్వము భరతవర్షమునందు అవలంబించుచున్న రాజతంత్రమునే శ్వేతేతర జాతులపట్లను లోకమునందంతటను అవలంబించుచు ధర్మస్వాతంత్ర్యప్రియుల విశ్వాసమును గోల్పోవుచున్నది.

* * * *

చీనా సంరంభము

చీనా దేశముస్వాతంత్ర్యమునుబడసిఆత్మవిశ్వాసము పొందుటకు చేయుచున్న ప్రయత్నములు ధర్మపరాయణుల ప్రశంసలకు పాత్రమగుచున్నను సామ్రాజ్యప్రియుల దండనమునకు గురియగుచున్నవి. ప్రస్తుతము చీనాదేశమునందు కాంటన్ ప్రాంతమునందు జరుగుచున్న దండయాత్ర బ్రిటీషుప్రభుత్వ లక్ష్యమునకు నిదర్శనముగ నున్నది. చీనాదేశమునందు పరరాజ్యములు వందలకొలది స్వాతంత్ర్య సంస్థానములను స్థాపించినవి. ఆ సంస్థానముల యధికారమును నిరోధించుటకు చీనా ప్రభుత్వము చేయుచున్న ప్రయత్నము లన్నియును నిరర్థకము లగుచున్నవి. చీనాయందలి స్వాతంత్ర్య సంరంభమును నిరోధించుచున్న పరరాజ్యములందు గ్రేటుబ్రిటను ప్రముఖముగ నున్నది. గ్రేటుబ్రిటను చూపుచున్న ప్రతిఘటనము,వారిహక్కులను కాపాడుకొనుటకు ప్రయోజనకరమైనను చీనాప్రజల సానుభూతి లేక స్వత్వసంరక్షణము దుస్తర మగుచున్నది. చీనాప్రజలు బ్రిటీషువ్యాపార బహిష్కారమును సంపూర్ణముగ జేయుచు బ్రిటీషుప్రభుత్వముపట్ల గల ద్వేషభావమును విశదము చేయుచున్నారు. చీనాజాతీయ సైనికులు బలవంతముగను బ్రిటీషు అధికారమునుండి కాంటను ప్రదేశమునుతీసికొనుట బ్రిటీషుప్రభుత్వముయొక్క కోపోద్రేకములకు కారణమైనను చీనాజాతీయుల వ్యవహారమును బ్రిటీషు అధికారులు చీనాప్రజలదృష్టితో చూచుటకార్యవిధానమునకు ప్రయోజనకరము. చీనాదేశము పరదౌర్జన్యములతోడను, అంతర్విభేదములతోడను దుఃఖవేదనలను భవించుచున్నపుడు బ్రిటీషుప్రభుత్వాధికారులు సానుభూతినిచూపుట ప్రయోజనకరముగాని దండయాత్రనుపూనుట చీనాకును, బ్రిటీషుప్రభుత్వమునకును ప్రయోజనకరము కాదు. చీనాయందు పరివ్యాప్తంబగుచున్న స్వాతంత్ర్యసంరంభమును ప్రతిఘటించుటకు బ్రిటీషుసైన్యములను ప్రయోగించుట సహజమైనను, భారతసైన్యములను ప్రయోగించుట అనుచితముగ నున్నది. భారతప్రభుత్వము సామ్రాజ్యశాసనసభతో సంప్రతింపుచేయకనే భారతసైనికులను చీనాదేశమునకుపంపి ప్రజల తీవ్రఖండనములకు పాలైనది. స్వదేశవ్యవహారములందుగాని, విదేశవ్యవహారములందుగాని ప్రమేయములేని భరతఖండస్థితి భారతీయులకు పరమవిషాదమును గలుగజేయుచున్నను భారతీయులకు వారి నిస్సహాయస్థితియందు చేయగలిగిన దేదియును గన్పడకున్నది. చీనాయుద్ధమునందు బ్రిటీషుప్రభుత్వమునకు దక్షిణాఫ్రికా, కనడా, ఆస్ట్రేలియా మొదలగు వలసరాజ్యములు సహాయము

చేయుటకు బూనుకొనియుండలేదు. నిస్సహాయస్థితియందున్న భరతవర్షమునకు మాత్రమే యుద్ధమునందు నిర్బంధముగ పాల్గొనవలసిన యవసరము గలిగినది. భారతీయులు తాము పారతంత్ర్యమును అనుభవించుటయే కాక ఇతరుల పారతంత్ర్యస్థితికి తోడ్పడుట వారి అవమానమునకు కారణంబగుచున్నది. చీనాప్రజలు వారి మతాచార్యులైన బుద్ధదేవునకు జన్మస్థానమైన భరతవర్షమునకు గౌరవముచూపుటకు బదులు అవమానముచూపుటకు కారకులు బ్రిటీషుప్రభుత్వాధికారులని గణించిన చీనాసంగ్రామములన్నియును వెల్లడిచేయుచున్నవి. భగవత్కటాక్షమువలన ఓమల్లీ చేనుగార్లకు జరిగిన ఒడంబడిక బ్రిటీషు ప్రభుత్వముయొక్క — చీనా దండయాత్రను నిరుపద్రవముగ నంతమొందించునని నమ్ముచున్నాము. బ్రిటీషుదండయాత్రకు జపాను, అమెరికా, ఫ్రాంసు మొదలగు రాజ్యములుచూపిన ప్రాతికూల్యమును నీఫలసిద్ధికి తోడ్పడగలదు. చీనాప్రస్థానము విశదముచేయుచున్న పశుబల ప్రదర్శనము పాశ్చాత్యరాజ్యము లవలంబించుచున్న రాజనీతిని విశదము చేయుచున్నది.

*   *   *   *

ఆయుధధారణ పరిమాణము

అమెరికా రాజ్యాధికారి కూలిడ్జిగారు యుద్ధనావల నిర్మాణమును పరిమితము చేయుటకు నానారాజ్యముల సభను సమావేశము చేయుటకు చేసిన ప్రయత్నములు విఫలమగుచున్న విధమును వివిధరాజ్యముల ప్రత్యుత్తరములు విశదము చేయుచున్నవి. యుద్ధనావల నిర్మాణమును పరిమితము చేయుటకు ఇటలీ, ఫ్రాంసు, జపాను నిరాకరించినవి. గ్రేటుబ్రిటను తటస్థభావమును పూనినను తుదకు సమావేశమునకు అంగీకరించినట్లు వార్తలు తెలుపుచున్నవి. దీనియందలి గూఢార్థమును నిర్ణయించుటకు సామాన్యులకు సాధ్యముకాదు. అమెరికాకును, గ్రేటుబ్రిటనునకును నడుచుచున్న రహస్యాలోచనలు కొంతవఱకు బ్రిటీషు అంగీకారమునకు సాధనములై యుండునని యూహింపదగియున్నది. బ్రిటీషు సామ్రాజ్యాంతర్గతములైన రాజ్యముల సమావేశము బ్రిటీషు అమెరికా రాజ్యముల సంయోగమునకు కారణములను స్ఫురింపజేయుచున్నది. అమెరికాకును గ్రేటుబ్రిటనునకును పరస్పర రక్షణమునకును, సంగ్రామమునకును ఒడంబడికలు జరుగుచున్నవని వదంతులు వ్యాపించుచున్నవి. ఆంగ్లభాషను మాటలాడు జాతులన్నియును నొక సమితిగ నేర్పడి, వారి స్వత్వములను గాపాడవలయునని హియరస్టుగారు వ్రాయుచున్న వ్యాసములు ప్రపంచ దృష్టి నాకర్షించుచున్నవి. ఆసమితియందు పారతంత్ర్యము ననుభవించుచున్న భరతవర్షస్థితి దుర్భరముగ నుండగల విధమును శ్రీమతి బెజంటమ్మగారు, కృష్ణమూర్తిగారు, సాయర్వీసుగారు మొదలగుప్రాజ్ఞులు తెలియజేయుచున్నారు. స్వాతంత్ర్యభరత వర్షము 33 కోట్ల ప్రజలతోడను, సహజసంపదలతోడను, ప్రాచీనవిజ్ఞానముతోడను, దైవవిభూతులతోడను లోకకల్యాణమునకు దోడ్పడగల విధమును

గాంధీమహాత్ముని శాంతిసందేశము విశదము చేయుచున్నది. జాత్యభిమానమును, సామ్రాజ్యాభిమానమును పరమార్థముగ నున్న బ్రిటీషురాజ్యాధికారులకు భరతవర్ష ప్రయోజనములు తలకెక్కుట యసంభవముగ నున్నది.

జర్మనురాజ్యము నానాజాతి సమితియందు చేరుట ఆయుధనియమమునకును, శాంతిస్థాపనమునకును శుభసూచకముగనున్నది. జినీవాయందు శ్రీసుమను గారి యధ్యక్షత క్రింద ఈమాసమునందు గూడనున్న నానాజాతి సమితి, భారత సామ్రాజ్య శాసనసభల వలె కేవలము విమర్శనాధికారమునే కాక కార్య నిర్ణయాధికారమును సయితము గలిగియుండుటకు సాధనముల నన్వేషించుటవలననే విల్సను మహాశయుడు ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంతములను సార్థకముచేయుట కవకాశములు గలుగగలవు. పెద్దరాజ్యములు విచ్చలవిడిగ ప్రవర్తించుటయును, బలములేని రాజ్యములను నిర్బంధించుటయును సమితిప్రయోజనములను నిరర్థకము చేయుచున్నవి. చీనాసమస్యను నానాజాతిసమితి వశముచేయుట వలన గ్రేటుబ్రిటను ప్రతిష్ఠయును,సమితిప్రతిష్ఠయును వర్ధిల్లియుండును. నానాజాతిసమితి పరపీడనమునకు గాక పరసౌభాగ్యమునకు వినియోగపడనంతవరకును సమితి ప్రయోజనములు లోకకల్యాణమునకు నిరర్థకములుగ నుండగలవు.

* * * *

దక్షిణాఫ్రికా యొడంబడిక

దక్షిణాఫ్రికాయందు తెల్లవారు నల్లవారిని నిర్బంధించుటకును, వెడలగొట్టుటకును చేయుచున్న ప్రయత్నములు శ్వేతజాతుల స్వార్థపరత్వమును విశదము చేయుచున్నవి. ఆఫ్రికా ప్రజలు స్వదేశమున మంచి ప్రదేశములందు నివసించుటకు వీలులేక మన్య ప్రదేశములందు నిర్బంధముతో నివసించుచున్నారు. బంగారపుగనులు, వజ్రపుగనులు, లోహపుగనులు, సుక్షేత్రములు తెల్లవారికి ఈనాములు; నల్లవారు దాస్యవృత్తికి మాత్రము తగియున్నారు. శ్వేతేతరులైన భారతీయులకును నల్లవారికి పట్టినదుర్గతియే పట్టినది. ఆఫ్రికాయందు చిరకాలమునుండియును నివసించుచున్న భారతీయులను నిర్బంధముగ వెడలగొట్టుటకు తెల్లవారుచేయుచున్న నిర్బంధములు శ్వేతేతరజాతుల దుర్భరస్థితిని తెలుపుచున్నవి. ఆఫ్రికాప్రభుత్వమునకును, భారత ప్రభుత్వమునకును జరిగినయొడంబడిక సద్భావములతో నిండియున్నను కార్యసాధనమునకు నిరర్థకమని విమర్శనము విశదముచేయుచున్నది. ఆఫ్రికాయందు నివసించుచున్న భారతీయులసంఖ్య స్వల్పముగనున్నది. చిరకాలమునుండియును నివసించుచున్న భారతీయులకు పౌరత్వస్వత్వములను నొసంగుట ధర్మమని రాజనీతిశాస్త్రములు నిర్ణయించుచున్నవి. ఆఫ్రికాప్రభుత్వము భారతీయులను సామదానోపాయముల మూలమునను వెడలగొట్టుటకు బూనుచున్న యుత్సాహమువారికి సౌకర్యములను గలుగజేయుటయందు గన్పడకున్నది. భారతీయులను వెడలగొట్టుటయందు ప్రభుత్వమువారిదివరకవలంబించుచున్న నిర్బంధవిధానమునకును, సామదానవిధానమునకును

మాటలయందు భేదమున్నను ఫలమునందు భేదముగనుపడదు. ప్రభుత్వమునుండి ధనము గ్రహించి వెడలిపోయిన భారతీయులు తిరిగి ధనమునిచ్చి ఆఫ్రికాయందు ప్రవేశించుట మస్థిరము. భారతీయులను స్వదేశముల కేకాక వలసరాజ్యములకుకూడా పంపుటకు చేసిన ఏర్పాట్లు కేవలము అన్యాయముగనున్నవి. ఆఫ్రికాయందు శేషించి నిలిచియున్న భారతీయులను తెల్లఆఫ్రికా ప్రజలనువలె చేయుట అసాధ్యమని కాలము విశదము చేయగలదు. ఈనియమములన్నియును భారతీయుల శుభస్థితికి ప్రతిబంధకములైనను భారతీయరాయబారులకు వారి నిస్సహాయస్థితియందు అంగీకరించుట అవసరమైనది. భారతీయుల నిస్సహాయస్థితిని బాగుగనెరిగిన ఆండ్రూసుగారును, గాంధిమహాత్ముడును దక్షిణాఫ్రికాయొడంబడికకు స్వాగతము చెప్పుట సహజముగ నున్నది. ఈస్వల్పమైన ప్రయోజనములనైనను సమకూర్చుటకు తెల్లవారంగీకరింపని విధమును ఆఫ్రికాయందు బయలుదేరుచున్న ప్రతికూలవ్యాఖ్యానములు విశదము చేయుచున్నవి. భారత ప్రభుత్వము సామ్రాజ్యశాసనసభయందును, రాజ్యసభయందును విషయవిమర్శనమును చేయకయే ఒడంబడిక నంగీకరించుట భారతీయుల దైన్యస్థితిని వేయినోళ్లను చాటుచున్నది. శ్రీమాన్ శ్రీనివాసయ్యంగారును, ఇతర నాయకులును వారియసమ్మతిని తెలుపుట కంటెను చేయగల కార్యము కనుపడదు. దక్షిణాఫ్రికా సమస్యపట్లను చూపిన నిర్లక్ష్యభావమే భారత ప్రభుత్వమునందలి సకల రాజ్యాంగసంస్థ లందును ప్రత్యక్షమగుచున్నది.

*　*　*　*

సామ్రాజ్య శాసనసభలు

మాంటుఫర్డుసంస్కరణములు శాసనసభలను చర్చా సభలుగ చేసిన విధమును సభావ్యవహారములు విశదము చేయుచున్నవి. ఆర్థికసభ్యుడు నిర్ణయించిన విధానమును ఖండించుటకును, తగ్గించుటకును సభలకు అధికారము కలదు. క్రొత్తవిషయములకు సంబంధించిన విధమును నిర్ణయించుటకుఅధికారము లేదు. ఈయధికారము వలెనే ఇతరాధికారములును పూజ్యములని శాసనసభా వ్యవహారములు విస్పష్టము చేయుచున్నవి. సామ్రాజ్యశాసనసభయందు నిర్బంధితులవిమోచనమును గోరుచు చేసిన ప్రతిపాదనము గెలుపొందినది. ఆప్రతిపాదనమును ఆచరణమునందు పెట్టగల శక్తి శాసనసభయందు లేనపుడు జయాపజయములు సమానఫలమును గలుగజేయుచున్నవి. సామ్రాజ్యశాసనసభయందు ఇనుపదారులవిషయమై చేసినతీర్మానములును ఈ అర్థమునే ప్రతిపాదించుచున్నవి. భారత ప్రభుత్వమునకు రయిలు మార్గముల వ్యయనిర్ణయములయందు నాలుగుసార్లు పరాజయము కలిగినది. రయిలు బోర్డునందు భారతీయుల నియమించుటయందును, రయిలుసామానుల కొనుటయందును,మూడవతరగతి ప్రయాణీకులకుచూపుచున్న నిర్లక్ష్యభావమునకును, రయిలుపని వాండ్రకు చూపుచున్న నిరాదరణమునకును ప్రభుత్వమునకు పరాభవము కలిగి

నను ప్రజాప్రతినిధులు నిస్సహాయులైయున్న విధమును వ్యవహారములు విశదము చేయుచున్నవి. భారత ప్రభుత్వాదాయ వ్యయముల నవలోకించునపుడును నీదుర్దశనే కనబడుచున్నది. వర్తమానసంవత్సరమునందు 13,025 లక్షల ఆదాయమును, 12,715 లక్షల వ్యయము కలుగునని సర్ బేసిల్ బ్లాకెట్ గారు నిర్ణయించుచున్నారు. నికరాదాయము వర్తమాన సంవత్సమునందు 310 లక్షలు తేలునని బ్లాకెట్ గారు నిర్ణయించుచున్నారు. ఈయాదాయము రాష్ట్రీయకప్పములను తగ్గించుటకు వినియోగింపబడుచున్నది. నిలువను ప్రజలు చెల్లించవలసిన పన్నులను తగ్గించుటకు బదులు సంపన్నులు చెల్లించవలసిన పన్నులను తగ్గించుటకు వినియోగించుట అన్యాయముగ నున్నది ఉప్పుపన్నును, పోస్టురేట్లను తగ్గించుటకు బదులు మోటారుబండ్ల సుంకములనుతగ్గించుట సంపన్నుల ప్రయోజనములను సమకూర్చుచున్నదిగాని నిరుపేదల ప్రయోజనములనుసమకూర్చుటలేదు. మోటారుబండికి 3000 రూప్యములను వ్యయము చేయగల వారు మరి మూడువందల వ్యయము చేయగలరు. వ్యయభారమునందు 5,555 లక్షల సైన్యవ్యయము దుర్భరమయిన వ్యయమని ఆర్థికపత్రము విశదము చేయుచున్నది. రాగల సంవత్సరమునందు 12,896 లక్షలుఆదాయము 12,532 లక్షలు వ్యయము మదింపువేయబడి 364 లక్షలు నికరాదాయము ఏర్పడుచున్నగి. రాగలసంవత్సరమునందు 5,592 లక్షలు సైన్యవ్యయము నిర్ణయింపబడినది. వర్తమాన సంవత్సరముకంటె రాగల సంవత్సరమునందు 37 లక్షల సైన్యవ్యయము అధికమగుచున్నది. దేశాదాయమునందు సగముభాగము సైన్యవ్యయములకు వినియోగపడుచున్నపుడు దేశము యొక్క శుభస్థితి దుస్తరమని ఆర్థికపండితులందఱును అంగీకరించుచున్నారు. బ్లాకెట్ గారి బడ్జెటు లెక్కలన్నియును 18 పెన్నీల మారకమును బట్టి నిర్ణయింపబడినవి. రూపాయిమారకపురేటు 16 పెన్నీలకు మార్చుటవలన 364 లక్షల ఆదాయము అంతరించుటయే కాక 162 లక్షలు లోటు రాగలదని బ్లాకెట్ గారు బెదిరించుట సామ్రాజ్యసభయొక్క సైన్యస్థితికి నిదర్శనముగ నున్నది. బ్లాకెట్ గారు వేసిన కప్పముల మెర భేదాభిప్రాయములను గలిగించి స్వరాజ్యపక్షమును శిథిలముచేయుట సహజమని దేశవ్యవహారములు విశదముచేయుచున్నవి. 16 పెన్నీల మారకపురేటు బ్రిటీషు వ్యాపారమునకువలె భారతీయ వర్తకులకు కర్షకులకు లాభకారి కాదని చిరకాలానుభవము విశదము చేసినది. భారతీయనాయకులు, వాణిజ్య సంఘములు 16 పెన్నీల మారకము దేశమునకు లాభకారియని చాటుచున్నను బ్లాకెట్ గారును, వారివర్గమువారును 18 పెన్నీల మారకమునకు పట్టుపట్టుట భారతప్రభుత్వము బ్రిటీషు ప్రయోజనములను సమకూర్చుట కేర్పడిన విధమును విశదము చేయుచున్నది. ఉక్కు సంరక్షణశాసనమునందు బ్రిటీషు ఉక్కు పరిశ్రమకు గలిగిన సంరక్షణమును ఈదుర్దశనే వెల్లడిచేయుచున్నది. సామ్రాజ్య శాసనసభ

యందు గల భిన్నపక్షములును నిరంకుశ ప్రభుత్వపోషణమునకు వినియోగపడుచున్నవి. కాంగ్రెసుపక్షము, జాతీయపక్షము, స్వతంత్రపక్షము సంయోగములేక నిరంకుశ ప్రభుత్వమును పోషించుటకు వినియోగపడుచున్న విధమును ఉక్కు-రక్షణ శాసనచర్చయందు జిన్నాగారు చూపిన పక్షపాతము విశదము చేయుచున్నది. శ్రీమాన్ శ్రీనివాసయ్యంగారు, నెహ్రూపండితుడు మొదలగు నాయకులు ప్రచురించుచున్న నిర్దేశములును భేదాభిప్రాయములను విశదము చేయుచున్నవి. సాంఘిక విషయములను బహిష్కరించుటయందు గలిగిన భిన్నాభిప్రాయములు పక్షముల దౌర్బల్యమును విశదము చేయుచున్నవి. రాజ్యాంగము లందువలె సాంఘిక విషయములందును శాసనసభ్యులను బడిపిల్లలనువలె శాసించుట సంయోగమునకు సాధనముగాక విలయమునకు సాధనంబగుచున్నది. శాసనసభ్యులు స్థాయిసంఘములందు జేరుటకు అనుమతి నొసంగినపుడు సాంఘికవిషయముల కేల యనుమతి నియ్యగూడదో తెలియకున్నది. గాంధీమహాత్ముడు 1920 సంవత్సరమునందు ఆరంభించిన నిరాకరణోద్యమము శాసనసభాప్రవేశము సంగీకరించినపుడే పరిసమాప్తి నొందినది. శాసనసభ్యులు బ్రిటీషు ప్రభుత్వమును పోషించుటకు ప్రమాణమునుచేయుచు ప్రభుత్వసంహారమునకు పూనుకొనుట యసంబద్ధముగ నుండగలదు. పారతంత్ర్య స్థితియందున్న రాజ్యాంగములందు స్వాతంత్ర్యప్రియులు పాశబద్ధులైనిస్సహాయస్థితియం దుండెడివిధమును సామ్రాజ్యశాసనసభావ్యవహారములు బోధించుచున్నవి. మోక్షణోపాయము భారతప్రజలవలనను రాగలదుగాని ఇర్విను ప్రభువు దెలిపినటులు బ్రిటీషు పార్లమెంటు వలన రాజాలదు.

* * * *

రాష్ట్రీయసభలు

స్వరాజ్యపక్షము శాసనసభాప్రవేశమును ద్వంద్వప్రభుత్వ సంహారమును జేయుటకు కోరినది. చిత్తరంజనదాసుగారు గత సమావేశమున వంగరాష్ట్రమునందు ద్వంద్వప్రభుత్వమును నిర్మూలము చేయుటకు పూనుకొనిరి. వంగరాష్ట్రమునందు మంత్రులు లేకపోయినను నిరంకుశప్రభుత్వము యెప్పటివలె సాగినది. వర్తమాన సమయమునందు ఇదియును సాధ్యముగాకున్నది. వంగరాష్ట్రమునందు గజనవిచక్రవర్తిగార్లు మంత్రిపదవులను స్వీకరించి ద్వంద్వప్రభుత్వమును నడుపుచున్నారు. బొంబయి, మధ్యరాష్ట్రములు, పంజాబు, చెన్నరాష్ట్రము మొదలగు రాష్ట్రములందును ద్వంద్వప్రభుత్వములుకొనసాగుచున్నవి. చెన్నరాష్ట్రమునందు కాంగ్రెసుపక్షము ప్రబలమైన పక్షముగ నున్నను ద్వంద్వప్రభుత్వమును నిర్మూలము చేయుటకుగాని, మంత్రిత్వమును స్వీకరించుటకు గాని సాహసింపకున్నది. స్వతంత్రపక్షము స్వల్పపక్షమైనను మంత్రిపదవులను స్వీకరించి ద్వంద్వప్రభుత్వవిధానమును నిర్వహించుచున్నది. జస్టిసుపక్షము స్వతంత్రపక్షమునకన్నను ప్రబలపక్షమైయుండి మంత్రిపదవులను స్వీకరించుటకు గోరుచున్నను విశ్వా

సము గోలుపోయి స్వీకరింప జాలకున్నది. కాంగ్రెసు పక్షము ప్రబలపక్షముగ నున్నను గౌహతీ కాంగ్రెసు తీర్మానమును సార్థకము చేయుటకు గాని, స్వతంత్ర పక్షమును నిర్గమింపజేయుటకుగాని పూనుకొన జాలకున్నది. కాంగ్రెసుసభ్యులు కర్తవ్యమును కనుగొనజాలక సంశయాత్ములై తర్కవితర్కములకు లోనగుచున్నారు. కాంగ్రెసు సభ్యులు నియోజకవర్గమునకుచేసిన ప్రతిజ్ఞను పాలించుటకు మంత్రిపదవులను స్వీకరింపకుండుట యుక్తముగనున్నను గౌహతీతీర్మానము నాచరింపకుండుట దురభిప్రాయములకు కారణంబగుచున్నది. ఉత్తరహిందూస్థానమునందును, వంగరాష్ట్రమునందును హిందూ మహమ్మదీయవిభేదములు గలుగజేసిన దుర్దశనే చెన్నరాష్ట్రమునందు బ్రాహ్మణబ్రాహ్మణేతరపక్షములు గలుగజేసినవి. చెన్నరాష్ట్రమునందు జస్టిసుపక్షము కొంతవఱకు నిలిచియున్నను బ్రాహ్మణపక్షము కాని, బ్రాహ్మణేతర పక్షము కాని వ్యవహారములందు గనుపడవు. బ్రాహ్మణేతరపక్షమునందు భేదాభిప్రాయములు ప్రబలియున్నవిధమును ఎన్నికలయందు కాంగ్రెసుపక్షమునకు గలిగినవిజయము విశదము చేయుచున్నది. కాంగ్రెసు పక్షము నందు బ్రాహ్మణేతర సభ్యులే అధికముగ నుండుటవలనను, బ్రాహ్మణబ్రాహ్మణేతర పక్షములు స్వరాజ్యపక్షమునందు లేనని విశదమగుచున్నది. బ్రాహ్మణేతరపక్ష దురభిమానమే జస్టిసుపక్ష పరాజయమునకు దోడ్పడినది. చెన్నరాష్ట్రమునందు స్వరాజ్యపక్షము నిర్ణయింప వలసియున్న సమస్య ద్వంద్వప్రభుత్వ సంహారమో, జస్టిసుపక్ష నిర్గమనమో యను సంశయము సభ్యులను, నియోజకవర్గమును బాధించుచున్నది. నియోజకవర్గమునకు జస్టిసు పక్షముమీదగల యనాదరణము నెన్నికల ఫలము విశదము చేసినది. ఎన్నికలయందు ఓడిపోయిన జస్టిసుపక్షము మంత్రిపదవులను స్వీకరింపకుండుట నియోజకవర్గము సహింపదని విశ్వసింపదగియున్నది. ఇపుడు చెన్నరాష్ట్ర శాసనసభయందలి పక్షములందు జరుగుచున్న యాందోళనము సభాప్రయోజనములకు నిరర్థకముగ నున్నది. పోషణములేని స్వతంత్రపక్షము కార్యాచరణమునకు బూనుకొనుటకు సంశయమును బూనుచున్నది. స్వతంత్రపక్షమును పడద్రోయుటకు జస్టిసుపక్షమునకును, కాంగ్రెసు పక్షమునకును కోరిక యున్నను వీరిసంకల్పములకు కారణములు వేరువేరయి సంయోగము సాధ్యము గాకున్నది. ఆంధ్రరాష్ట్రసమావేశము మంత్రివర్గమును పడద్రోయవలయునని శాసనసభ్యులను నిర్దేశించినది. తమిళ, కేరళ, కర్ణాటక రాష్ట్రసంఘములు శాసనసభ్యులకు నిర్దేశములను పంపియుండలేదు. శాసనసభయందుగల నానారాష్ట్రముల కాంగ్రెసు సభ్యులును కలిసిపని చేయుట ప్రయోజనకరము. కాని ఎవ్వరికి తోచినటుల వారు ప్రవర్తించుట ప్రయోజనకరముగాదు. చెన్నరాష్ట్రపరిస్థితులను బాగుగ గ్రహించి రాష్ట్రసంఘములును, కాంగ్రెసు స్థాయిసంఘమును సభ్యులకు వారి వ్యవహారక్రమమును నిర్దేశించుటయందు సభ్యులయొ

క్కయు, నియోజకవర్గము యొక్కయు మనోరథములకు తగినరీతిని కర్తవ్యమును నిర్ణయించుట యుక్తముగ నుండగలదు.

చెన్నరాష్ట్ర శాసనసభయొక్క గతించిన రెండు సమావేశములును నిస్సారముగ నున్నవి. ఏపక్షమును తనపక్షబలమును విశదము చేయుటకు ప్రయత్నము చేయలేదు. స్వతంత్రపక్షమంత్రులు వారి సంచారసమయములందు చేసిన ప్రసంగములును, సూచించిన కార్యవిధానములును స్వాతంత్ర్యవిధానమును ప్రకటించుచున్నను కార్యాచరణమునందు నిరుపయోగములుగ నున్నవి. శ్రీయుత రంగనాథం మొదలియారుగారు రాజమహేంద్రవరమునందు స్వరాజ్యపక్షము నిర్వహింపదలచిన కార్యవిధానమును విశదము చేసిరి. సిద్ధాంతమునందు వారి సంభావన లన్నియును బాగుగ నున్నను కార్యాచరణమునందు దుస్తరములని రాజ్యాంగ వ్యవహారవిధానము విశదము చేయుచున్నది. జాతీయ విద్యాలయములకు ద్రవ్యసహాయము చేయుటకుగాని, స్థానికసంస్థలు చేసినదానిని ఆమోదించుటకుగాని మంత్రులకు అధికారము లేదు. ఈ యధికారమును మంత్రులు పడయగలిగిన దేశమునకు కొంత యుపకృతి గలిగియుండును. రంగనాధ మొదలియారుగారు గృహపరిశ్రమల నుద్ధరించుటకు నిర్ణయించిన విచారణసంఘమువలన గలుగగల ప్రయోజనము కాలము నిర్ణయింపగలదు. డాక్టరు సుబ్బారాయనుగారును, రంగనాధ మొదలియారుగారును రాటనము,మగ్గము పేరులకు జస్టిసు మంత్రివర్గమువలెబెదరక ఖద్దరునకు ప్రోత్సాహమొసంగుటకంగీకరించుట స్వాతంత్ర్యపక్షప్రయోజనమును చాటుచున్నది.

చెన్నరాష్ట్రాదాయము రాగల సంవత్సరమునందు 1654 లక్ష లనియును, వ్యయము 1724 లక్షలనియునులోటు 69 లక్ష లనియును ఆర్థికసభ్యుడు విశదము చేసెను. కేంద్రప్రభుత్వము రద్దుచేయనున్న రాష్ట్రకప్పము 116 లక్షలు తొలగిపోయినప్పుడు లోటుపోయి 47 లక్షలు నికరాదాయము తేలుచున్నది. మోయరుగారు చెన్నరాష్ట్రప్రజలీ లాభమును గోల్పోవజనదని సభ్యులను హెచ్చరించిరి. బ్లాకటుగారి హెచ్చరిక మోయరుగారి నోటనుండి ప్రతిబింబించుచున్నది. మారకపు రేటును 18 పెన్నిలకు నిర్ణయించునప్పుడు ప్రజలకు గలుగుచున్న యపారమైన నష్టమును గమనించునపుడు రాష్ట్రములకు గలుగనున్న స్వల్ప ప్రయోజనములు గమనార్హములు గావని సభ్యులు గ్రహింతురుగాక! ప్రభుత్వాదాయమునందు మద్యాదాయ మంతరాయము లేక వృద్ధిని బొందుచున్నది. వ్యయశాఖలందైనను విద్యకును పరిశ్రమలకును వినియోగపడెడి ద్రవ్యము స్వల్పముగ నున్నది. ప్రభుత్వాదాయమునందు భూమిశిస్తు ప్రధానముగనున్నను రయితులక్షేమమునకు జేయబడుచున్న వ్యయమత్యల్పముగ నున్నది. రయితుల క్షేమమునకు గావలసిన వైద్యసహాయము, పరపతి, బాటలు, నీటివసతులు మొదలగువానికి జేయబడుచున్న వ్యయము స్వల్పముగ నున్నది. డాక్టరు మల్లయ్యగారు, మునిస్వామి

నాయుడుగారు, కాశీశ్వరరావుగారు, పానుగల్లు రాజాగారు మొదలగువారు తెలిపినటులు గ్రామసీమలకు సదుపాయములను గల్పింపక పెద్దయుద్యమములకు ద్రవ్యమును వ్యయము చేయుట యనుచితముగ నున్నది.

* * * *

ఆంధ్ర రాష్ట్రము

చెన్నరాష్ట్రమునం దంతర్గతమైన ఆంధ్ర రాష్ట్రము ప్రభుత్వ విధానమునందు స్వయం వ్యక్తిత్వములేక వికాసశూన్యముగనున్నది. కృష్ణాగోదావరి డెల్టాభూములు విశేషాదాయమును సమకూర్చుచున్నను డెల్టాప్రజలకు సౌకర్యములకుగాను వ్యయమగుచున్న ద్రవ్య మత్యల్పముగ నున్నది. నూరేండ్ల బ్రిటీషు ప్రభుత్వానంతరమైనను కృష్ణాగోదావరీ నదులకు వంతెనలను కట్టకుండుట ప్రభుత్వవిధానమునం దాంధ్ర రాష్ట్రము పట్లగల నిరాదరణమును విశదముచేయుచున్నది. దక్షిణప్రదేశమునందుగల మెట్టూరు పైకారా కావేరి డెల్టా నిర్మాణముల మీద ప్రభుత్వమునకు గల యాదరణము ఉత్తరప్రాంతములందలి నిర్మాణములమీదను ప్రసరింప కున్నది. వర్తమాన సంవత్సర వ్యయమునందు మెట్టూరుపైకారా నిర్మాణములకు లక్షలు వ్యయము చేయబడుచున్నను ఉత్తరప్రాంతములకుచేయబడుచున్న వ్యయ మత్యల్పముగ నున్నది. కోటిరెడ్డిగారు దక్షిణజిల్లాలకు పట్టిన యదృష్టము ఉత్తరజిల్లాలకు పట్టలేదని శాసనసభయందు దెలిపినభావము యథార్థస్థితిని దెలుపుచున్నది. ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము స్థాపితమైనను మందిరాదులకును విద్యాలయములకును నవసరమైన ద్రవ్య సహాయము దుర్లభముగనున్నది. ప్రత్యేకాంధ్రరాష్ట్రమేర్పడనంతవరకును ఆంధ్రులవికాసమున కవసరమైన ప్రతిపత్తిగలుగదని చిరకాలవ్యవహారానుభవము విశదముచేయుచున్నది. శ్రీయుత వేమవరపురామదాసుపంతులుగారు రాజ్యసభయందు ప్రతిపాదించిన యాంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణతీర్మానమోడిపోయినను చర్చవలన అవసరమైనప్రయోజనము గలిగినది. భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రవిభాగమునకు ప్రభుత్వపుసానుభూతిగలదని హేయిగుగారు విశదము చేసిరి. సామ్రాజ్యశాసనసభయందు చర్చింపబడిన ఉత్కలరాష్ట్ర నిర్మాణతీర్మానమును భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రనిర్మాణావసరమును విశదము చేయుచున్నది. ఈ తీర్మానములు చెన్నరాష్ట్రశాసనసభయందు ఆంధ్రరాష్ట్రతీర్మానమంగీకృతము గావలసిన యవసరమును విశదముచేసినవి. వర్తమానసమావేశములం దాంధ్రరాష్ట్రతీర్మానము చెన్నరాష్ట్రశాసనసభయం దామోదింపబడుట కాంధ్రప్రతినిధులు తగిన ప్రయత్నములను జేయుదురని నమ్ముచున్నాము. ప్రభుత్వవిధానమునం దాంధ్రవ్యక్తిత్వమున కవకాశములు లేకపోయినను కాంగ్రెసువిధానము గలుగజేసిన స్వాతంత్ర్యమాంధ్రవ్యక్తిత్వమునకు దోడ్పడుచున్నది. సహాయనిరాకరణోద్యమ మాంధ్రులవ్యక్తిత్వమును దేశము నందంతటను ప్రతిష్ఠించినది. ఆంధ్రరాష్ట్రనామముపునరుద్ధరణమై ఉదారాశయములను వ్యక్తముచేయుటకు వినియోగ

పడుచున్నది. భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రవిభాగముల ప్రయోజనమును కాంగ్రెసునందుగల ఆంధ్ర విభాగము విశదముచేసినది. కళాకావ్యములందును, నిత్యవ్యవహారములందును ఆంధ్ర వ్యక్తిత్వము సువ్యక్తమగుచున్నది.

* * * *

ఆంధ్రశిల్పము

చెన్నరాష్ట్రశిల్పప్రదర్శనము శిల్పమునందాంధ్రవ్యక్తిత్వమును విశదముచేయుచున్నది. ప్రాచ్యశిల్పశాఖయందు వంగీయశిల్పనామము ప్రతిష్ఠితమైనను వంగీయశిల్పుల చిత్రపటములు స్వల్పముగనున్నవి. ఆశాఖయందలి చిత్రములందు మొదటిబహుమానమును చుగతైగారు పడసినను ఆంధ్రచిత్రపటములు ప్రముఖములుగ నున్నవి. ఆశాఖయందు ప్రదర్శింపబడిన చిత్రపటములందు ఆంధ్రశిల్పుల చిత్తరువులు చాలగలవు. ఆ చిత్తరువు లాంధ్రశిల్ప వ్యక్తిత్వమును సమర్థించుచున్నవి. కీర్తిశేషులైన దామెర్ల రామారావుగారు శిల్ప నిర్మాణములందు వ్యక్తము చేసినవ్యక్తిత్వ మాంధ్రశిల్పములయందు గోచరంబగుచున్నది. ఆంధ్రులరచన లజంతావైఖరి నవలంబించుచు వ్యక్తిత్వమును విశదముచేయుచున్నవి. సంభావన యందును, రూపకల్పన యందును, అంగవిన్యాసమునందును, రంగుల యందును ఆంధ్రచిత్రరచనలు వ్యక్తిత్వమును వెల్లడిచేయుచున్నవి. చెన్నపురి ప్రదర్శనమునందు సుబ్బారావుగారి 'రాధామనోహరమూర్తి,' వెంకటరత్నముగారి 'గోపీమోహనుడు,' బుచ్చి కృష్ణమ్మగారి 'నటరాజ' బహుమానములను బడసినవి. కౌతా ఆనందమోహన్ శాస్త్రిగారి 'సిద్ధార్థుడు, మీరాబాయి అక్బరు తన్‌సేను చిత్రము,' చామకూరి సత్యనారాయణగారి 'గౌతమబుద్ధుడు, రాధా స్వప్నము,' వెంకటసుబ్బారావుగారి 'నాగరాజు,' బాపిరాజుగారి 'వేణీభంగము,' రామమోహన్ శాస్త్రిగారి 'వసంతము,' సత్యవాణిగారి 'నదీసన్నిధి, కృష్ణాబాయిగారి 'నీలవర్ణుడు' మొదలగు చిత్రపటములు శిల్పమునందు ప్రవర్ధమానంబగుచున్న ఆంధ్రుల అభినివేశమును విశదముచేయుచున్నవి. అచిరకాలముననే స్వయంసహాయసాధనమునను వృద్ధిని పొందుచున్న శిల్పవికాసముఆంధ్రుల సహజమైనయభినివేశమును విశదముచేయుచున్నది. ఆంధ్రుల శిల్పవికాసమునం దభిమానముగల మహాజనులందఱును జాతీయవిద్యాసంస్థాపనలందు శిల్పరచనలకు ప్రోత్సాహము నొసంగి ఆంధ్రాభ్యుదయమునకు దోడ్పడుట ధర్మముగనున్నది.

* * * *

సాహిత్యము

శిల్పమునందువలెనుసాహిత్యరచనలయందును, విద్యావిధానమునందును ఆంధ్రులు ప్రకటించుచున్న వ్యక్తిత్వము వారియాత్మావలంబన ధర్మమును విశదముచేయుచున్నది. ఆంధ్రహృదయము నావరించిన మాతృభాషాభిమానమును జాతీయవిద్యాలయములు, సభలు, గ్రంథములు, పత్రికలు విశదముచేయుచున్నవి. జాతీయ విద్యాలయములయందు విద్యాభ్యాసము మాతృభాషాముఖముననుజరుగుచున్నది. జాతీయవిద్యాలయముల యందు బాలురు,

బాలికలు సాహిత్యమునందును, సంగీతమునందును పొందుచున్న యభినివేశము ఆంధ్ర హృదయవికాసమును విశదము చేయుచున్నది. తెనాలి, నెల్లూరు, గుంటూరు, బందరు మొదలగు పట్టణములందు గల జాతీయ విద్యాలయములు జాతీయ విద్యాప్రయోజనమును విశదము చేయుచున్నవి. విద్యాలయములవలెను సాహిత్యరచనలును దేశావృతమైన ప్రబోధమును వ్యక్తము చేయుచున్నవి. దేశవ్యాప్తములైన నవలలు, నాటకములు, భావగీతములు, జీవితములు, పరిశోధనలు ప్రజాహృదయమునందు పల్లవించుచున్న నవజీవితాశయములను వ్యక్తము చేయుచున్నవి. సాహిత్యమువలె నాటకరంగములును ప్రజాహృదయమునందు నవభావోదయమును సూచించుచున్నవి. సర్వతోముఖమైన ఆంధ్ర హృదయవికాసమునకు సాధనములైన లక్షణములు గోచరంబగుచున్నను సాధనసామగ్రిని సమకూర్చి మహాప్రయోజనమును సాధించుటకవకాశములు చాలకున్నవి. ప్రభుత్వాదరణములేని ప్రయత్నములు ఫలప్రదములగుట దుస్తరమైనను స్వయం సహాయసాధనమువలన ఆంధ్రప్రపంచమునకు గలుగుచున్న ఫలము సర్వత్ర ప్రత్యక్షమగుచున్నది. ఈఫలము దేశావసరములకు వినియోగపడుటకు కవులు, గాయకులు, శిల్పులు, నటులు, పరిశోధకులు వారి సాహిత్యకళాభినివేశమును కేంద్రీకరించి దేశాభ్యుదయమునకు సాధనమైన సంస్థాపనలను నిర్మించుట కామితార్థములను బడయుటకు సాధనముగ నుండగలదు. శ్రీమంతులు, విద్యావంతులు, పండితులు యథాశక్తిని వారికి గల యవకాశములను ఆంధ్రాభ్యుదయమునకు సమర్పించి ధన్యవాదములకు పాత్రులగుదురు గాత! ఆంధ్రహృదయావృతమైన సమాంధ్రాభ్యుదయమునకు భారతియును ఉడుతభక్తి చందమునను సేవను జేయుచున్నది. భారతిచేయుచున్న సేవావిధానము లోపములతో నిండియుండినను సేవాభిలాష గాఢముగ నున్నది. పత్రికా నిర్వాహకులు దోషములను గ్రహించి సంస్కరించుటకు సిద్ధముగ నున్నారు. స్వప్రయోజనపరాయణు లారోపించెడి నిందలు నిరర్థకములై స్వకార్య విఘాతమునకు వలెను స్వకార్యసిద్ధికి సాధనములుగాకున్నవి. తప్పులనెన్నుట సులభము గాని తన తప్పులను గనుగొనుట దుర్లభము. విమర్శకులు సాదరభావముతో విమర్శనలకు బూనుకొని భారతిచేయుచున్న సేవను సార్థకము చేయుదురు గాక! మాఘసంచికయందు గల వ్యాసములందు భాషాపరిశోధనకు సంబంధించిన పరవస్తు వెంకటరామానుజస్వామి గారి వ్యాసమును, ఆంధ్రచరిత్రమునకు సంబంధించిన మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారి ఆంధ్రమహాసామ్రాజ్యమును, వెంకటరంగయ్య గారి ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమును, గంగన్న గారి స్వర్గములోఒకవిలాపమును, వెంకటసత్య సూర్యప్రకాశరావుగారి నూతన కవిత్వపద్ధతులు మొదలగు వ్యాసము లాంధ్రపండితుల విమర్శనలను బడసి ఆంధ్రాభ్యుదయమునకు సాధనములగునని నమ్ముచున్నాము. భారతిని పోషించుచున్న మహాజనులకు కృతజ్ఞతాంజలుల నర్పించుచు ముందును వారిపోషణను వేడుచున్నాము.

Edited and Published by K. NAGESWARA RAO, at the Andhra Patrika Press, No. 7, Thumbu Chetty Street, G.T., Madras.

ప్రత్తిగిరక

చిత్రకారులు: శ్రీ దా. సత్యనారాయణగారు, రాజమండ్రి.

ప్రభవ

సెట్టి లక్ష్మీనఃసింహము గారు

శ్రీప్రమదకహారహాంబు బ
హు ప్రమదంబెదను బ్రభవమొందించెడి స
ర్వప్రభవిష్ణుఁడు విష్ణుం
డీప్రభవాబ్దమున శుభములిచ్చుత మీకున్.

తే. గీ. ధర్మసంస్థాపనము నిమిత్తము యుగయుగ
మందుఁ బ్రభవంబునందు శ్రీహరి ప్రభవ మొ
దలు గలుగు నీ యఱువది యేఁడుల యుగమును
జగమునకు సౌఖ్యకరముగా జరుపుఁ గాక!

ఆ. వె. ప్రభ వహించి దేవపతిసోదరుఁడుగ వి
ప్రభవనమున దేవపాళిఁ బ్రోవఁ
బ్రభవమొందినట్టి ప్రభుఁడు ముజ్జగము లీ
ప్రభవయందుఁ బ్రోచుఁ బరమకృపను.

సేవాంజలి

శ్రీ వేంకటపార్వతీశ్వర కవులు

౧

మలపుకోలేనైతి మలసి నీకై నేత సడలింపఁ జేయు నావడఁకుదనము;
అంచుకోలేనైతి సడరి నీనును మేను నొగిలింపఁ జేయునా గగురుపాటు
అణఁచుకోలేనైతి నలఘు నీనెమ్మోముఁ గందింప జేయు నాకాంక్షయూర్పు
నిలుపుకోలేనైతి నిండి నీ చెక్కులు గరఁగింపఁ జేయునా కంటినీరు
తప్పుగలిగె నను మ దద్దరిల్లుట కాని-యేమి సేయువలెనో యెఱుఁగకుంటి
సర్వకారణుఁడవు క్షమియించకుందువే-పావనస్వభావ, దేవదేవ!

౨

సీ. అధవ! నీకర్ఘ్యపాద్యములుగాఁ జాలునే నిస్సారమైన యీ నీటిబుగ్గ
కాంత! నీకారాత్రికంబుగాఁ జాలునే అతిముక్తమైన యీ మెఱుఁగుఁబురుగు
విశ్వతోముఖ! నీకు విందుగాఁ జాలునే పేలవంబైన యీ పేలగింజ
నాథ! నీసంసేవనంబు గాఁ జాలునే చిందువంబైన యీ చిన్నిపూవు
పరమదుర్లభమైన నీ కరుణ లేక-తావక శ్రీపదాంభోజసేవనమున
నలరు టబ్బునె యీపరమాణువునకు, సత్కృపాధామ! దేవతా సార్వభౌమ!

౩

[చుండె,
మొగమోటములు గూర్చి మగిడి పోవకు సుమీ పలుకెల్ల నమృతంబు చిలుకు
కనుఁబ్రామికలు గూర్చి కదలి పోవకు సుమీ నిలువెల్లఁ బులకలు నిండుచుండె,
పారవశ్యముఁ గూర్చి పాతిపోవకు సుమీ తలఁపెల్ల నానంద మొలుకుచుండె,
ఆత్మవిస్మృతిఁ గూర్చి దాఁటి పోవకు సుమీ భవమెల్లఁ గోర్కులు పండుచుండె,
మఱపుఁ గొల్పకుమింక నేమఱకు మింకఁ, దలఁపుఁ ద్రిప్పకుమింకఁ బోఁదలఁపకింక
ఆదుకొను మింక మన మేకమైతి మింక, సచ్చిదానంద లీలా ప్రసన్నమూర్తి!